

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קנ"ט | פרשת וישלח | תשפ"ד

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש
בגמ"ח	אימת השבת	כניסת השבת	בגמ"ח	אימת השבת	כניסת השבת	בגמ"ח	אימת השבת	כניסת השבת	בגמ"ח	אימת השבת	כניסת השבת	
17:08	16:51	15:39	17:40	17:18	16:11	17:48	17:16	16:14	17:52	17:14	16:00	

חשיפה: למה התכוין כ"ק אדמו"ר רבי שאול ממאדזיץ זצללה"ה: "אילו ידעו

העולם סוד השירים היה נפסק המלחמה" | עמ' ב'

סגולה: סגולת אמירת פרשת 'וישלח' | עמ' ב'

אקטואליה: האם מותר לתת לילדים לשחק באורז, או שזה בל תשחית | עמ' ו"ד

השבוע בגליון:

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

כך נתמלאה קרון הרכבת במלא נוצות...

יעֵבֶר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדְּךָ וְאֲנִי אֶתְנַהֵלָה לְאִשְׁתִּי וגו' עַד אֲשֶׁר אָבָא אֶל אֲדֹנָי שְׁעִירָה (לג, יד).

סיפר מרן הרב מפוניבז' זצ"ל: יום אחד נסעתי ברכבת התחתית בעיר ניו יורק, לפתע הקיפה אותי חבורת פרחחים כושים, שהכרת פניהם ענתה בם שהם מתכננים לתקוף ולשדוד אותי. טבעת העבריינים התהדקה סביבי ולא ידעתי מה לעשות.

צץ רעיון במוחי, שלפתי מן הכיס פיסת נייר ועליה רשומה כתובת בקרבת מקום, שאלתי אותם אולי הם יודעים היכן עלי לרדת. "כמובן", צהלו "עליך לרדת בתחנה הקרובה, גם אנחנו הולכים בכיוון ההוא..." עדיף היה להם לשדוד אותי ברחוב חשוך מאשר ברכבת הציבורית.

והנה נעצר הקרון, כולנו נעמדנו ממקומות הישיבה שלנו. נתתי להם את הכבוד לרדת ראשונים לפני, התמהמהתי מעט, ואז נסגרו הדלתות האוטומטיות, ואני נשארתי ברכבת, פטור לגמרי מעונשם של אלו..."

שמה הנכם סבורים שזו המצאה שלי", הפטיר הרב מפוניבז' בחיוך, "את התחבולה הזאת למדתי מיעקב אבינו. כאשר עשו הצייע לו 'נסעה ונלכה', השיבו יעקב "יעבור נא אדוני לפני עבדו, ואני אתנהלה לאיטי..."

[כיוצא בזה מסופר על הגה"צ רבי יצחק זצ"ל בנו של מרן האמרי אמת שהיה ידוע כפיקח וחרף. בפולין היו הגנבים חותכים וגוזרים את שולי התיק של האדם וכך נפל הארנק והיו נוטלים את הממון, פעם נסע רבי איטשע לאיזה

גניבה ה"א) שפסק דגול עכו"ם אסור בלאו כמו גזל ישראל, ותמה דהא התורה בכללה ובפרטה לישראל נתנה. והחכ"צ תירץ דלאו משום טובת הגוי אסרה התורה לגזול ממנו, אלא בעבור ישראל שלא יקנו בנפשם מדות רעות וירגיל עצמו לגנוב, שכמו שנצטוינו במצות שלוח הקן ואותו ואת בנו ובל תשחית בעצים שכל אלה אינם בשביל הפעול אלא בשביל הפועל עכ"ד.

וכמו כן חשש יעקב אבינו שע"י שיהרוג אחרים יפעל הדבר פעולה של אכזריות בנפשו, וז"ש ויצר לו אם יהרוג הוא את אחרים, שע"י שיהרוג הוא עצמו את אחרים יהא זה צר לו לעצמו שיפעול עליו מדת אכזריות לרעה. ועיין אוה"ח ז"ל עה"פ (דברים י"ג י"ח) ונתן לך רחמים.

להורות נתן - להגה"צ רבי נתן גשטטר זצ"ל

מקום והכין לעצמו שק קטן מלא נוצות שהכניס לתוך תיק, והיה ממשמש בו כל שעה, ובעלותו על הרכבת עשה את עצמו כישן, כשראו אותו הגנבים התחילו מיד לגזור את תיקו, וכל הרכבת נתמלאה בנוצות]...

הרב מפוניבז' (ח"ב עמ' רפא)

מדוע פחד יעקב שיהרוג את אחרים

וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ (לב, ח). פירש"י ויירא שמה יהרג, ויצר לו אם יהרוג הוא את אחרים.

יל"ד אמאי היצר לו אם יהרוג אחרים הלא הבא להרגך השכם והרגו.

וי"ל עפ"י המבואר בתשו' חכם צבי (סי' כ"ו) ליישב קושיית המהרש"ל (ים של שלמה ב"ק פ"א סי' מ"א) שתמה על הרמב"ם (פ"א מהל'

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' ל'

עמ' ו' פניני אביר יעקב

“אילו ידעו העולם סוד השירים” היה נפסק המלחמה”

וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנֶּשְׂאָר לְפָלִיטָה (לב, ט).

סיפר הרה"ג ר' אברהם מרדכי הרשברג זצ"ל מתלמידי יח"ל: בשנת ת"ש כשהיה כ"ק אדמו"ר רבי שאול ידידיה אלעזר ממאדוץ זצלה"ה (י"ד ט"ז כסלו) בעיר ווילנא בדרך בריחתו מפולין מפני המלחמה, והיו שם הרבה פליטים ובעיקר מתלמידי הישיבות. בשבת קודש באו לשלחנו הטהור מלבד החסיד'ישע עולם, גם הרבה מהליטאים, ואף שלא הורגלו בטיש'ן אבל מצד נעימות הזמירות של הרה"ק ממאדוץ נמשכו והתענגו מהזמירות. בעת חלוקת השירים חטפו החסידים שירים כנהוג, ושאר בני הישיבות המה ראו כן תמהו ועשו שחוק מזה.

ויהם הרבי את העם ואמר "שָׂא שָׂא, אילו ידעו העולם סוד השירים היה נפסק המלחמה", כששתקו כולם לשמוע מה יאמר בזה, פירש דבריו, והוסיף "סוד השירים הוא להשאיר לאחרים, ואם יכולים להניח לאחרים אז אין עושין מלחמה" עכ"ד, ודפח"ח.

גבורי החי"ל (ח"א עמ' 160)

פיקחותו של הגר"ח מבריסק באופן נתינת שוחד לגוי

קַח נָא אֶת בְּרִכְתִּי אֲשֶׁר הִבָּאת לָךְ... וַיִּפְצָר בוּ וַיִּקַּח חֶלֶב, (יא).

מסופר על הנצי"ב מוואלזין זצ"ל, שהיה מופיע מידי שנה בפני ה"מושל", ומבקש היתר להמשיך לקיים את תלמוד התורה לשונה נוספת. הנצי"ב היה מוסר ל"מושל" סכום כסף נכבד מצפה להחלטתו, וברצון נענה ה"מושל" לבקשתו, ומסר לו אישור נוסף להחזקת התלמוד התורה.

שנה אחת הוחלף ה"מושל". הנצי"ב בא כדרכו עם ממון רב אל ה"מושל החדש", ובקש ממנו את הבקשה ה'מסורתית' להמשיך לקיים את תלמוד התורה. ה"מושל החדש" נעלב וזעם על השוחד שמסר לו הנצי"ב ומיאן לקבלו. התנצלות הנצי"ב שאין זה שוחד אלא מתן הוקרה, לא הועילה. שב הנצי"ב בבושת פנים לביתו, בידעו שהגזירה נגזרה.

כשראה בעלה של נכדתו הגר"ח מבריסק את צערו של הסב הגדול, בקש לקבל את הממון לידו, והבטיח לסב שהוא ימסור את הממון לשליט.

אותו היום היה יום חם מאוד. לבש רבי חיים מבריסק לבוש חם מאוד, כפי שמתלבשים ביום שלג וכפור. עטוף במעיל הפרווה וכובע הצמר, נגש בשליחות הסבא הגדול, אל בית ה"מושל".

כשראה ה"מושל" בחור יהודי לבוש במעיל פרווה וכובע צמר ביום חם, עמד וצחק. סיפר רבי חיים מבריסק ל"מושל", שאמו נתגלתה אליו בחלום והזהירה אותו שהיום ירד שלג, ויהיה קר וציוותה עליו להתלבש בלבוש חם, שח"ו לא יצטנן. ה"מושל" ריחם על הבחור התמים, ואמר לו שאל ישתטה, חלומות שווא ידברו. אז הציע רבי חיים למושל "התערבות" בממון רב על דבר החלום, שעוד היום ירד שלג, שהרי אמו אינה משקרת, ואכן המושל "התערב" עמו.

רגעים מספר אחר שקיעת החמה חזר רבנו חיים לבית המושל והודה שזו הפעם הראשונה שהגילוי שנתגלה בחלומו מאמו התבדה, ולכן הוא נאלץ לתת ל"מושל" את הסכום הגבוה שהובטח לזוכה ב"התערבות". אחר שנטל המושל את הכסף נשאל ע"י רבנו חיים מבריסק "מה לענות לסבא הנצי"ב בענין התלמוד תורה?"

"אמור לסבא שאין סיבה לדאגה" - השיב ה"מושל", בהחזיקו בכסף בחמדו...
ברכת מאיר (עמ' שצה)

סגולת השבוע

סגולת אמירת פרשת 'ישלח'

בפרשה זו אין אנו צריכים לחפש סגולה ולקשר זאת לפרשה. הפרשה עצמה היא הסגולה, וכפי שנהגו העולם שהיוצאים לדרך באמצע השבוע, נוהגים לומר "פרשת וישלח" במוצאי שבת להצלחה לדרך.

ומקורו טהור מדברי המדרש רבה בפרשתנו (פרשה ע"ח, יח): רבנו, ר' יהודה הנשיא מסדר המשנה - "כד הוה סליק למלכות, הוה מסתכל בהדה פרשתא" - כשהיה הולך אל המלך היה מעיין בפרשת וישלח.

ומכאן נמסרה סגולה מזקני חכמינו, כי אדם מישראל ההולך להשתדל אצל שר ומושל לטובת הפרט או הכלל, יקרא תחילה פרשת וישלח, וכן היה למנהג בתור סגולה להצלחה לקרוא בכל מוצאי שבת אחרי הבדלה את הפרשה הזאת וכך נדפס בסידורי תפילה.

כה הביא בילקוט מעם לועז (בפרשתנו): "פרק ראשון של פרשת וישלח, נוהגים לקרוא בכל מוצאי שבת אחרי הבדלה, לפי שיש בו סגולה גדולה, שהקורא בה יש לו חן בעיני הבריות, ובפרט מי שעומד לצאת למסע בדרך הים או בדרך היבשה, תועיל לו להינצל מאויביו".

אמנם מנהג העולם לומר פרשת וישלח במוצאי שבת רק ביוצא לדרך, וכדכתב בבאר היטב (או"ח סי' רצ"ט ס"ק יד) וזה לשונו: "ואין לומר [במוצאי שבת] שום פסוקים ולא פרשת וישלח ולא פיתום הקטורת כנודע מהארי"ז"ל, רק אם יש לו דרך ליסע יאמר פרשת וישלח".

וכן כתב הגר"ח פלאגי בספרו כף החיים (סי' לא ס"ק נא) וזה לשונו: בספר מדרש תלפיות (דף ק"ח) וזה לשונו, יאמר... פרשת וישלח עד מאה קשיטה, מסוגלת לשמירה ולחן וחסד, רבינו הקדוש יוכיח... עד כאן לשונו. והנה פרשת וישלח אין אני רגיל בה, כי אם בשבוע דדעתינו לילך לפתחי השרים באותה שבעה, או להולך לדרך באותה שבעה, ראוי שיאמרנה... וכל אחד יעשה כמנהגו וכמנהג אבותיו, בתורת ה' חפצו, ובתורתו יהגה יומם ולילה, והכל עולה לרצון לפני ה', ובספר עמודי שמים (דף תו עמוד ב) כתב, דהגאון מו' אביו בעל חכם צבי ז"ל לא נהג לומר שום פרשה של תורה ליל מוצאי שבת, כי אין זמנן בלילה, עכ"ד.

ואף שהעולם נהגו לאומרו רק כשיוצאים לנסיעה באמצע השבוע, יש שנהגו לאומרו בכל שבעה, וכך נהג הרה"ק בעל הדברי יואל מסאטמאר לאומרו בכל מוצ"ש - מאז בואו לאמריקה [שהזדמן לו הרבה פעמים לנסוע בעיר ממקום למקום באמצע השבוע], ומשום מעשה שהיה. וכך היה מעשה: פעם אחת נסע לרופא ובאמצע הדרך אירע אסון, וברוך ה' יצא בשלום ולא ניזוק, ואמר שבמוצאי שבת זו חישב אם לומר פרשת וישלח או לא, והראו לו מן השמים שאפי' כשנסועים דרך קצרה גם כן צריך לומר פרשת וישלח, ומאז והלאה התחיל לאומרה בכל מוצ"ש (זמירות דברי יואל אות קעג).

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הנרות הללו:

ה'שבת גוי' שהביא לאנשי המחנה שמן וכלים קטנים להדלקת נרות חנוכה, והסוף המפתיע כשהבת גוי התגלה לאחר השואה כיהודי ירא שמים, הסכיתו ושמעו:

כולם התקבצו בפאתי הצריף, ובשמחה מהולה בפחד הביטו בלהבות הקטנות הנאחזות בפתילות. בשפתיים צמוקות מלמלו את 'הנרות הללו' ואת 'מעוז צור ישועתי', ובליבם תפילה גדולה שהסיט הנורא יסתיים בקרוב. ההדלקה בכל ערב הפיחה רוח חיים ותקווה בלב האסירים המדוכאים, וגם ההערכה לווינארצ'יק גברה והלכה.

ברשות הרב מייזליש היה זוג תפילין שהצליח להסתיר. בכל יום היה מתגנב למחבוא, מניח את התפילין בזריזות, ומשיבן למקומן.

יום אחד נעלמו התפילין. הרב מייזליש היה משוכנע כי האוצר נתפס. אבל למחרת שבו התפילין למקומן. מאז בכל יום היו התפילין נעלמות לזמן מה ומוחזרות למקומן. איש לא ידע את פשר הדבר. המלחמה נסתיימה. הרב מייזליש היה בין האוהדים המוצלים מאש, שהצליחו לשרוד את הגיהנום הנאצי ולצאת לחופשי. גם וינארצ'יק שוחרר.

ואז נחשפה האמת הלא-תיאמן: וינארצ'יק לא היה אלא יהודי ירא שמים, שהצליח להערים על הנאצים והתחזה לגוי. עם פרוץ המלחמה בנה לעצמו זהות בדויה, ובאמצעותה ניסה לפעול למען אחיו היהודים.

אז נפתרה תעלומת התפילין: לווינארצ'יק היה שותף סוד אחד, שידע את עובדת היותו יהודי, ר' יוסף שטרן שמו. הלה היה מתגנב ומבריק את התפילין לווינארצ'יק, כדי שיניחן בחופזה, ומייד היה משיבן למקומן.

זה הסיפור המובא בהקדמת הספר, והוא עורר בי התפעלות עצומה. איזו מסירות נפש נאצלת של יהודי, שרתם את כל מרצו כדי לעזור ליהודים - דבר שבוודאי היה עלול להטיל עליו חשד. אילו היה סודו מתגלה, עלול היה לסיים את חייו מייד!

הוספתי לקרוא את סיפורו של האיש בהקדמת הספר, ולפתע אחזה בי צמרמורת עזה. לשוני נעתקה. בשורות הבאות נכתב שמו האמיתי של וינארצ'יק זה: "שמו ר' יחזקאל גולדשטוף (אחיו של הרב הגאון ר' שלמה גולדשטוף, חתן הגאון מטשיבין), ועלה בידו להתחפש בלבוש נכרי ולהיות לעזר וסעד לאחיו האומללים באופן נשגב."

אם כן, זה אתה, ר' יחזקאל! 'סבי' המאמץ! עיניך המאירות שבו ונתגלו למולי, כמו בימים הטובים בבית הכנסת שבאנטוורפן. זה אתה!

רטט טלטל אותי. דמותו הצנועה לבשה פתאום אור חדש בעיניי. היכן אתה, ר' יחזקאל שלי, גיבור שהסתתר בפעם השנייה, והפעם מאחורי מעטה של יהודי פשוט.

(גליון שיחת השבוע)

הכרתיו בהיותי ילד, בספסל שליד מקום מושבי בבית הכנסת באנטוורפן. שמו היה ר' יחזקאל גולדשטוף. יהודי בגיל העמידה, שלא התבלט במיוחד ונראה בעיניי הילדותיות אדם פשוט.

למרבה הצער לא היו לו ילדים, ואילו לי לא היה סבא. כך 'אימצנו' זה את זה: ר' יחזקאל אימץ אותי כ'נכד', ואני אותו כ'סבא'.

הוא היה יהודי חביב, פיקח ונעים הליכות. שוחח עימי בסבלנות, התעניין בתלמודי וחלק איתי תובנות שהעידו על חוכמת חיים עשירה. כאשר נפטר כבר הייתי תלמיד שיבה בירושלים. במרוצת השנים זיכרונו היטשטש ממני.

עד שיום אחד שב אליי מתהום הנשייה, בנסיבות מפתיעות. זה היה כאשר עיינתי בספר 'מקדשי השם', מאת רבי צבי-הירש מייזליש מוואץ (וייצן) שבהונגריה. הספר מכנס שאלות שהופנו אליו בימי השואה האיומה ותשובות הלכתיות שהשיב.

בהקדמה לספר, מאת בנו של המחבר, התוודעתי לסיפור מופלא, ששבה את ליבי.

מסופר שם כי במחנה אושוויץ נכלאו גם שבויי מלחמה לא-יהודים, ששוכנו בצריפים נפרדים. הללו זכו ליחס משופר, לשפע מזון ולתנאי קיום סבירים.

בין האסירים האלה היה אדם ושמו וינארצ'יק. מפעם לפעם היה בא אל צריפי היהודים. הוא הציג עצמו לפני הרב מייזליש כ'שבת גוי' בעברו, המכיר את אורחות חיי היהודים. השמועות במחנה סיפרו שעילת מאסרו של וינארצ'יק היא הסיוע שהעניק לשכניו היהודים בהונגריה. כך זכה לתדמית של חסיד אומות העולם בעיני היהודים.

ואכן, וינארצ'יק הצדיק את תוארו גם במחנה הריכוז. הוא השתדל ככל יכולתו לעזור לאסירים היהודים. הללו השתאו לנוכח טוב ליבו הנדיר, גם במחיר של סיכון אישי.

בהמשך המלחמה הועבר הרב מייזליש עם עוד יהודים למחנה בעיר בראונשווייג שבגרמניה. גם קבוצת השבויים הגויים, ובהם וינארצ'יק, הועברה לשם.

ערב אחד פנה וינארצ'יק אל הרב מייזליש ואמר לו: "אני זוכר, שבחורף היהודים היו מדליקים נרות. הרב הסביר לו שמדובר בחנוכה, שבו מדליקים נרות בחנוכייה.

וינארצ'יק האזין להסברים והנהן בהבנה. נגע לליבו העצב שעטף את הרב מייזליש כשאמר שבמצב הנוכחי אין להם אפשרות לקיים את המצווה החשובה. וינארצ'יק הלך וחזר כעבור כמה ימים ובידו שמן וכלים קטנים להדלקת נרות. התרגשותו של הרב מייזליש לא ידעה גבול. בכל ערב הדליק נרות חנוכה, לשמחת האסירים האחרים.

וינארצ'יק הלך וחזר
כעבור כמה ימים
ובידו שמן וכלים
קטנים להדלקת נרות.
התרגשותו של הרב
מייזליש לא ידעה גבול.
בכל ערב הדליק נרות
חנוכה, לשמחת האסירים
האחרים.

כולם התקבצו בפאתי
הצריף, ובשמחה מהולה
בפחד הביטו בלהבות
הקטנות הנאחזות
בפתילות. בשפתיים
צמוקות מלמלו את
'הנרות הללו' ואת 'מעוז
צור ישועתי', ובליבם
תפילה גדולה שהסיט
הנורא יסתיים בקרוב.
ההדלקה בכל ערב
הפיחה רוח חיים ותקווה
בלב האסירים המדוכאים,
וגם ההערכה לווינארצ'יק
גברה והלכה

ואתה אמרת היטב - איטיב עמך:

הלוה לחבירו עשרת אלפים דולר בעצת רבו, ולבסוף החזירו לו מן השמים חמש פעמים כפול מכך...

"ריבוננו של עולם, עשיתי לפי עצת תלמיד חכם להלוות לאותו יהודי. אני לא מתחרט על כך שעזרתי לבנך ולמשפחתו, אלא שכעת אני צריך לכסף כדי לשלם הלילה הקרוב את הוצאות החתונה. אנא, ברחמיך המרובים גלה לי את גדולתך והושיעני!" כך התפללתי במשך רבע שעה ואז... הטלפון מצלצל. זה היה עשיר מארה"ב. שתיים-עשרה שנה! קודם לכן לפני חתונת בני הבכור ביקרתי אצלו. מכיוון שספרתי לו על מצבי הקשה ושאני בעל חוב גדול - הוא רצה לעזור לי בסכום מכובד כשיזדמן לו, לכן הוא שמר את מספר הטלפון ופרטי חשבון הבנק שלי.

הוא הבטיח שאם יוכל לתמוך בי, הוא יתקשר אלי. "שלום וברכה", הוא אמר, " רציית לומר לך שמאז שעברו שתיים עשרה שנה לא שכחתי אותך! וכל פעם רצייתי לסדר לך עזרה, אבל לא עלה בידי".

"אתמול התאספנו אני וארבעה מחבריי הנגידיים. העליתי את הנושא שלך. כל אחד תרם לך עשרת אלפים דולר. ממש עכשיו הפקדתי לחשבונך המישיים אלף דולר!".

הייתי בהלם מוחלט ולא הצלחתי לפצות את פי. כעבור מספר שניות של שתיקה סיפרתי לו שהיום בערב אני מחתן את בני והכסף הזה יועיל לי מאוד. הוא שמח מאוד ונתן לי את שמו ושמות חבריו. הוא ביקש שבני החתן יזכיר את השמות בזמן החופה.

סיימתי את שיחת הטלפון. הייתי המום לגלות כמה גדול ה'. עד כמה הדבר גלוי שלא מפסידים ממעשי חסד! אני הלווייתי לידיד עשרת אלפים דולר וזכיתי שכל נדיב החליט לתת לי במתנה בדיוק סכום כזה.

החתונה התקיימה בערב בשמחה גדולה. בשעה מאוחרת חברי הלונה הגיע בפנים חיוורות ומבוששות. הוא ניגש לאחל לי מזל טוב. הלכתי איתו לצד וסיפרתי לו כמה הרווחתי בזכותו.

הוא שמח מאוד. אמרתי לו: "הקב"ה נתן לי פי חמישה ממה שהלווייתי, לכן גם אני רוצה לתת מזה 'חומש' לצדקה. זה יוצא בדיוק עשרת אלפים דולר ולכן ההלוואה נהפכה למתנה!!!".

עיניו של חברי אורו ופרצנו בריקוד כשהתזמורת מלווה אותנו בשירה: "כי הרבית טובות אלי, כי הגדלת חסדך עלי, מה אישב לך והכל שלך... ואנחנו עמך... החפצים לעשות רצונך".

(פניני עין חמד)

אחד האברכים מהכולל שבו למדתי פנה אלי וסיפר לי שהוא דחוק מאוד בפרנסה. יש לו חובות גדולים בעקבות חתונת בתו. הוא מחפש גמ"ח או אדם שילוה לו עשר אלף דולר. הוא מבטיח להחזיר את הכסף בתוך חודשיים וחצי.

אמרתי לו שאני אחשוב על זה. אולי אוכל לסדר לו משהו. הלכתי לבית ומצאתי שיש לי בחסכונות סכום של שלוש עשרה אלף דולר אותם הכנו לחתונת הבן הקטן שכבר בא בברית האירוסין ובעוד שלושה חודשים החתונה אמורה להתקיים בעז"ה.

היה לי קשה מאוד להחליט האם להלוות לו את הכסף. מצד אחד, הוא מבטיח להחזיר תוך חודשיים וחצי, כלומר שבועיים לפני מועד חתונת בני. אבל מצד שני, חששתי האם הוא יוכל לעמוד בדבריו ולהחזיר מכיוון שהוא, כפי שסיפר, נמצא בחובות.

התייעצתי עם מורי ורבי. שטחתי בפניו את המקרה. הוא המליץ לי להלוות לו גם בגלל שהכרנו אותו שהוא אדם קָשֶׁר והגון ובפרט שהתורה הקדושה אומרת על זה: "בְּגִלְלֵי הַדָּבָר הַזֶּה יִבְרָךְ ה' " (דברים טו, י).

"אם כן", הרב אמר לי, "תהיה בטוח שגם אם הכסף לא יחזור אליך בזמנו - תבורך מן השמיים. ברכת שמיים שווה לאין שעור יותר מעשרת אלפים דולר".

שמעתי לרבי ומורי והילוותי לחבר את הכסף. הוא בירך אותי ושמח שמחה גדולה כי הכסף הזה יעזור לו לכלכלת משפחתו ויחלץ אותו מן הַמִּצָּר. כעבור חודשיים התחלתי כבר לדאוג. למרות שנפגשנו מדי יום ביומו בכלל, לא נראה ממנו שום סימן שהוא מתכנן להשיב לי את הכסף, אבל נמנעתי מלומר לו דבר כדי שלא אִכְשֵׁל בעוון: "לא תִּהְיֶה לוֹ כְּנֶשֶׁה" (שמות כב, כד).

אחרי שבוע הוא כבר לא הגיע בכלל לכולל. כבר הבנתי לקראת מה הדברים הולכים... באותו יום קיבלתי טלפון מהאולם של החתונה כי עלי להביא דמי מקדמה. בחסד ה' יתברך שלוש אלפים דולר שנשארו אצלי הספיקו בדיוק לצורך זה.

עברו חלפו להם חודשיים וחצי. אותו יהודי נעלם מהכולל וגם לא התקשר. עבר עוד יום ועוד יום. כשהחתונה של בני קָבְּהָה ובאה ואני לא יודע מהיכן אוכל לשלם.

ערב החתונה הגיע והכסף איננו. 'שבתי בחדר לבד ושפכתי את צקון ליבי לפני ה'. אמרתי:

כעבור חודשיים התחלתי כבר לדאוג. למרות שנפגשנו מדי יום ביומו בכלל, לא נראה ממנו שום סימן שהוא מתכנן להשיב לי את הכסף, אבל נמנעתי מלומר לו דבר כדי שלא אִכְשֵׁל בעוון: "לא תִּהְיֶה לוֹ כְּנֶשֶׁה".

אחרי שבוע הוא כבר לא הגיע בכלל לכולל. כבר הבנתי לקראת מה הדברים הולכים... באותו יום קיבלתי טלפון מהאולם של החתונה כי עלי להביא דמי מקדמה. בחסד ה' יתברך שלוש אלפים דולר שנשארו אצלי הספיקו בדיוק לצורך זה.

עברו חלפו להם חודשיים וחצי. אותו יהודי נעלם מהכולל וגם לא התקשר. עבר עוד יום ועוד יום. כשהחתונה של בני קָבְּהָה ובאה ואני לא יודע מהיכן אוכל לשלם.

ולמקנה עשה ספּת:

הבטחת הגה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש זצ"ל לבן זכר, על מנת שלא לבייש נערה יהודית, ומדוע כתב שמותיהם על כריכת הגמרא סוכה שלמד מידי יום...

על הנס והפלא הגדול שעשה השי"ת בגזירת עבדיו הצדיקים בבית משפחת טויבער, כאשר נולד להם בן זכר חי וקיים בריא ושלם, וכל שכונת 'אונגערשע הייזער' וסביבותיה צהלה ושמחה!

בשמחתו הגדולה יצא ר' אלימלך אל משרדי הדואר הראשי, ושיגר 'טלגרמה' אל בית הרבי שכבר חזר למונקאטש על הבשורה הטובה, כדבר איש האלקים אשר שעה אחת מדברי קדשו לא נפלה ארצה!

בעקבות אותה ישועה נהפך ר' אלימלך לחסיד מונקאטש נלהב, ואף ערך כמה נסיעות קודש למונקאטש, ולא שת לבו לקושי הדרכים שמירושלים ועד הונגריה. והנה לימים נודע, ממשיך רבי בנימין הצדיק בסיפורו המרתק, שבאותה תקופה שלאחר ההבטחה שנתן המונקאטשער רב על בן זכר לר' אלימלך, מצאו בין ספריו הרבים 'גמרא סוכה' שרשם עליה הרבי הק' את שמו של ר' אלימלך ושם אימו, שם זוגתו ושם אימה. והיה הדבר לפלא בין הגבאים ואנשי שלומו, כי לא היה רגיל כלל לכתוב שמות להזכרה, ובודאי שלא על גבי הספרים, ולבטח שלא על הגמרות הקדושות בעצמם! הם לא ידעו לפתור מדוע בחר לכתוב את שמו דוקא על גמרא סוכה?

אך אמר לי רבי בנימין זצ"ל כממתיק סוד: אפרש לך את כל הענין בפשטות, [כנודע דרכו בקודש להסתיר גודל ביתו וצדקותו במעטה הפשטות...]. הלא ידוע שהלימוד במסכתא סוכה היא סגולה להינצל מן השונאים והחולקים, כאשר לכל מסכת יש את השפע ואת הסגולה שלה, ומסכתא זו משפיעה את מידת השלום ואהבת ישראל. כמו שכתב בספר המידות (ערך מריבה אות נו) זול"ק: "למחלוקת - ילמד מסכת סוכה" עכ"ל.

הלא כל יסודה של הסוכה היא 'סוכת שלום', שיש בה איחוד וקיוּבּוּץ בית ישראל יחדיו בשלום ובאחדות. כפי שרמזו בה דורשי רשומות במאמר הגמרא (סוכה כז:): "כל ישראל ראויים לישיב בסוכה אחת", שמכוח הסוכה הקדושה נשפע שלום ואחדות בישראל, כאיש אחד בלב אחד, וראויים כולם יחדיו לישיב בסוכה אחת. שלא כשאר ימים שזה אין יכול לשבת ביחד עם זה... וזה אינו יכול עם זה...

וכן היה מנהג כמה צדיקים, ומטו בה גם משמיה דהרה"ק מרופשיץ זצוק"ל, ללמוד מדי יום בגמרא סוכה, כדי להינצל מן הרדיפות והמחלוקת שהיה הס"מ מעורר כנגדם תדיר כנודע. [כאשר הבטיחו בישיבה של מעלה לשטן, בעת שקטרג בטרם יירדת נשמת הבעל שם טוב הקדוש ז"ע לעולם, שעם דרך החסידות שיפיץ בעולם יפריע מאוד לעבודתו. - והבטיחוהו מן השמים שיהיו עליו ועל תלמידיו הצדיקים ממשיכי דרכו תמיד מחלוקת שיפריעו בעדם, כידוע].

ולכן היה אף הרבי ממונקאטש ז"ע לומד והוגה בכל יום בגמרא סוכה, כידוע שברוב להט הקנאות שבערה בו בתבערת אש קודש, היו לו הרבה חולקים ומתנגדים, והיה עוסק מדי יום בלימוד זה בשביל סגולת השלום שהיתה מקובלת בידו מן הצדיקים שלפניו. אשר על כן, לאחר שהוציא מפי קדשו הבטחה מפורשת ושפתיו ברור מילול, לא עבר יום שלא התפלל לפני השי"ת והעתיר בכל לב בעד קיום זו ההבטחה, ולכן רשם את השמות למזכרת על אותה גמרא סוכה שהיה לומד בה בכל יום, כדי להתפלל עבורם מדי יום ביומו.

ומלבד הסגולה הטובה שלמדנו כאן לחיזוק 'אהבת ישראל', ארווחא תו אגב אורחין לימוד חשוב נוסף, שלא הוציאו הצדיקים מפיהם מילים של הבטחות בעלמא, אלא יגעו וטרחו והרבו להעתיר ולהתפלל על כל ברכה והבטחה שהעניקו לאיש ישראל. כאשר היו מוסרים ליבם ונפשם תמיד בשביל טובתם של ישראל, ולכל צ'ק שלהם יש כיוון חזק!

וגליון טיב הקהילה)

שח הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א: סיפר לי מו"ר כ"ק אדמו"ר מ'משכנות הרועים', הגה"צ רבי בנימין רבינוביץ זצוק"ל, דיין ומו"ץ דפה עיה"ק ת"ו. שלפני עשרות בשנים סיפר לו אחד מחשובי המתפללים בבית הכנסת הגדול של 'בתי אונגארין', ה"ה מוה"ר אלימלך טויבער זצ"ל, שלאחר נישואיו לא זכה לדאבון לב להיפקד בזרע של קיימא, וכעבור עשר שנים שלא נפקדו בבנים רצה לגרש את אשתו.

באותה תקופה הגיע לביקור בארץ הקודש הגה"ק ממונקאטש ז"ע בעל 'מנחת אלעזר', ובשהותו לימים מספר בעיה"ק ירושלים ת"ו, כדי להיפגש ולהמתיק סוד עם הגה"ק המקובל הס"ק מוהרש"א אלפנדר זצוק"ל כידוע, באו לפניו זוגתו של הר"ר אלימלך ואמה, וזעקו במר ליבם בדבר ישועה ורחמים מצרתם הגדולה, כאשר כבר רצה בעלה לגרשה. ואף הוסיפו לבקש

ממנו שידבר על לב הבעל להניא אותו מלגרשה, כי אם לא די לה בצרת עקרותה, עוד תישאר גרושה עלובה ומסכנה רח"ל.

המונקאטשער רב כשמעו את צרתה ובכיותיה של בת ישראל קודש התחלחל ליבו, וציווה לקרוא תיכף אליו את הר"ר אלימלך, והחל לדבר עימו אודות מצבם המעיק, הוא חיזוק ועודדו שאין ראוי לאיש ישראל להתייאש ח"ו מן הישועה, והפציר בו שלא ימהר לגרש את אשתו בשביל זה.

אך ר' אלימלך שמע ולא קיבל, הוא טען שסוגיא ערוכה היא, וגמרא מפורשת לפנינו בפרק הבא על יבמתו (יבמות סד): "נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה, יוציא ויתן כתובה, שמא לא זכה להיבנות ממנה. ואף על פי שאין ראייה לדבר, זכר לדבר (בראשית טו, ג) 'מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען' ע"כ. [עיין היטב בשולחן ערוך הלכות גיטין (אבן העזר סי' קנד ס"ו) ונשואי כלים שם].

וכי טוב אנכי מאברהם אבינו ע"ה? - טען רבי אלימלך במרירות נפשו, שלאחר עשר שנים עשה מעשה ונשא את הגר כדי להיבנות בזרע של קיימא.

[ואף ה'מנחת אלעזר' זצוק"ל בעצמו קיים מאמר זה כנודע, כי מזוגתו בזיו"ר בת הרה"ק בעל 'ארון עדות' זצוק"ל לא נפקד בבנים, ורק לאחר שנשא את אשתו השניה בת הרה"ק רבי יעקב משה מקומארנא זצוק"ל נולדה לו בתו יחידתו].

אולם הרבי ממונקאטש לא היה מסוגל לראות בצערה של אותה ריבה, הוא פנה אל רבי אלימלך בלב נשבר, ואמר: ראה נא גם ראה את גודל צערה של אשתך, של אימא שלה, ושל כל משפחתה! הרי אם תעזוב אותה כך לאנחות, היא תצא לחרפה וביזיונות קשים, הנני מתחנן לפניך, תרחם נא עליה ותישאר עימה. ובהתרגשות גדולה הוסיף: בזכות שתקיים את דברי, מברך אני אותך שתזכה להיפקד בבן זכר בעזה"ת.

נענה ר' אלימלך ואמר בדמעות רותחות, כשלבו שבור ורצוף בקרבו: ברכות יש לנו כבר למכיר! אנחנו שבעים מרשימה ארוכה של ברכות... אני צריך 'הבטחה'! הבטחה ברורה ומפורשת... בהעדר 'הבטחה' שכזו הריני מוכן ומזומן לקיים הדין כהלכתו ולהתגרש תיכף ומיד! כשראה הרבי את המצב לאשורו, נכמרו רחמיו מאד עליהם, ותיכף הכריז בפה קדשו: הריני מבטיחך נאמנה לשנה הבאה בן זכר!

תיכף כשמע ר' אלימלך את הדבר מפורש יוצא באש שלהבת מקדושת פי הצדיק, נסכה בו פתאום רוח חדשה, הוא חש באותו רגע שאבן כבדה מאוד נגולה מעל ליבו, וכמי שיצא ממוות לחיים! הוא נתמלא שמחה וחיות קודש, והודה לרבי בכל לב על שהציל אותו ואת משפחתו מן החרפה, והלך לביתו בשמחה ובתפילה וציפיה לישועת ה'.

ויהי לתקופת השנה, ותהום כל המשפחה והידידים,

"ראה נא גם ראה את גודל צערה של אשתך, של אימא שלה, ושל כל משפחתה! הרי אם תעזוב אותה כך לאנחות, היא תצא לחרפה וביזיונות קשים, הנני מתחנן לפניך, תרחם נא עליה ותישאר עימה." ובהתרגשות גדולה הוסיף: "בזכות שתקיים את דברי, מברך אני אותך שתזכה להיפקד בבן זכר בעזה"ת." נענה ר' אלימלך ואמר בדמעות רותחות, כשלבו שבור ורצוף בקרבו: ברכות יש לנו כבר למכיר! אנחנו שבעים מרשימה ארוכה של ברכות... אני צריך 'הבטחה'! הבטחה ברורה ומפורשת... בהעדר 'הבטחה' שכזו הריני מוכן ומזומן לקיים הדין כהלכתו ולהתגרש תיכף ומיד! כשראה הרבי את המצב לאשורו, נכמרו רחמיו מאד עליהם, ותיכף הכריז בפה קדשו: הריני מבטיחך נאמנה לשנה הבאה בן זכר!

פנינים על הפרשה:

עצותיו הרעות של היצר הרע

אלה בני שיער החרי ישבי הארץ לוטן ושוכל וצבעון וצנה. ודשון ואצר ודישן וגו' (בראשית לו כ-כא). אפשר לפרש אלה הפסוקים בדרך רמז על יצר הרע ומוצעותיו הרעים, שבתחלה בא לאדם לפתוחו כי אם בדבר קל, וחזרו ומפתחו בחמור ממנו, עד שיטמיעהו שלא יוכל לצאת. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פ"ד מ"ב) שעברה גוררת עברה, דהיינו עברה קלה גוררת חמורה ממנה. וכמו שעשה בתחלת פתויו עם חנה בעץ הדעת, כשאמרה לו צנה לנו הקדוש ברוך הוא גם על הנגיעה, מיד דחפה עליו ואמר לה, הרי נגעת בו ולא באה לך מיתה, אם כן גם האכילה אכל ולא תמות, עד שגרמה מיתה לה ולכל העולם (כ"ר יט א). וכך הוא עושה תמיד עם בני אדם, בתחלה מסית אדם בדבר קל ומושכו לחמור ממנו עד שמטמיעו:

לכן צריך להתרחק מכל תאוות העולם

ודרך משל, כמו יש מלבוש אחד שהלבוש גורם לו להיות רודף אחר מעשים רעים ולהיות רמאי ודרכיו מקלקלים בכל ענין, והלבוש הוא תאוה לעינים ונחמד ללב, ומתאיים בני אדם אף לפחות לטלו בידם לראותו. והנה איש הזהיר והיאר, שומר עצמו ונזהר שלא לגע בו כלל, כדי שלא יבוא ללבושו ולעשות בו מעשים הרעים, אבל איש פתי ושוטה כשרואה אותו המלבוש וחומדו, ובא איש פתי כמותו ואומר לו אם רצית לטל כלי זה בידך ולראותו מה בכך, כי אין הזק כי אם בלבישתו, אבל בגטילתו אין הזק, וכששומע לו ונטילו מפתחו עד שלובשו, עד שישתקע בו ולא יוכל להסירו. כן דרך היצר הרע עם בני אדם, בתחלה מפתה אותם לעסק בהבלי העולם, וכשתכנס בהם תאוות העולם מפתה אותם עוד להתבטל ממצות ומהתפלה כדי להשיג תאוותם בהבלי עולם, ומזה גורם להם עוד לעשות עול במשא ומתן ולרמות בני אדם ולהונותם, ועוד גורם להם לעשות כל תאוותם אפלו בדבר האסור, וממילא נשתקעו ביד יצר הרע ונעשה מלך עליהם הוא וכל כחותיו, עד שהם בעצמם עושים מעשי שטן, ומושכים אחרים ומפתים אותם לעשות כמעשיהם:

השומעים לעצת יצר הרע נקראים בניו

וזהו רמז הפסוקים, אלה בני שיער, הם בני אדם הרודפים אחר עצת יצר הרע ונקראים בניו, ושיער הוא יצר הרע, לפי שעשו נקרא איש שער' (לעיל כו יא), והוא מצד יצר הרע, אי נמי שיער מלשון 'לשעיר' (ויקרא יז ז) שהם השדים, לפי שיצר הרע מבהיל בני אדם כמו השדים שמבהילים בני אדם. ובא לרמז כאן אלה סבות בני אדם עד שנעשו בני יצר הרע, ויצר הרע הוא המביא חרון אף לעולם, וזהו החרי, מלשון חרי אף, ואלה בני יצר הרע נקראים ישבי הארץ, לפי שמתעסקים וטורחים כי אם ליישבת זה העולם להשיג תאוותם בה, לפיכך נקראים ישבי הארץ:

בתחילה נהנים מהעולם הזה ובסוף מענים בני אדם

ובא לפרש כמה נעשו אלה בני אדם בניו של יצר הרע, ראשון הוא לוטן, אותיות 'נוטל', זה התחלת בני אדם בפתוי יצר הרע, בתחלה נוטלים הבלי העולם ומתעסקים בהם, וכיון שמתעסקים בהם, אחרי זה עושים אותם מלבוש ולובשים אותם, וזהו ושוכל, אותיות 'ולבוש', מתלבש בהבלי העולם. אחר כך עברה גוררת עברה אחרת חמורה, ולא די לו שעושה מלבוש כמעשה יצר הרע, אלא גם הגוף מצטבע כמעשה יצר הרע, וזהו וצבעון, דהיינו שנצבע גם גופו. ולא די לו, אלא אחר זה מוציא פעולותיו הרעים לחוץ ומראה אותם בפעל, וזהו וצנה, דהיינו דברים המענים בני אדם ומעשים המענים בני אדם, בלשון הרע ורמאות ואין ועול ואונאה:

יצר הרע ותאוותיו מולכים בו ושולטים עליו

[ודשון ואצר ודישן אלה אלופי החרי בני שיער בארץ אדם]. אחר זה מענג עצמו בתאוות העולם, וזהו ודשון, וזה גרם לו עד שדחק עצמו למצא תאוותו, וזהו ואצר, ובזה משיג כל התאוות, וזהו ודישן, וכל אלה כחות יצר הרע, ונעשים כלם מלכים עליו, וזהו שאמר אלה אלופי החרי, כלומר, אלה מלכים שיצאו מיצר הרע שהוא החרי, חרון אף, בני שיער, הוא יצר הרע. בארץ אדם, הוא מקום התקף של יצר הרע, וכל אדם ששולט בו יצר הרע בכחות הנזכרים, האדם והמקום שהוא יושב בו נקרא ארץ אדם, שהוא יצר הרע, וזה רמזה התורה דרך קלל תחלה, אחר כך רמזה בפרט כל מה שיצא מכל כח וכח הנזכרים, וזה יצא ראשונה:

(פיתוחי חותם פרשת וישלח)

עצות וסגולות:

ענייני תפילה (ב')

הצלחה ברוחניות היא על ידי תפילה

והשגת החכמה ויראת שמים וקבלת תשובתו, הן הנה תחלת הכל בתפילה, כמו שאומרים 'אתה חונן וכו' וחנונו מאתך חכמה בינה ודעת, וסמוך לזה 'השיבנו אבינו לתורתך וקרבנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלמה לפניך', הרי תחלת בקשתנו בתפילה היא על החכמה ועל היראה ועל התשובה.

(אלף בינה, אות אל"ף ד)

עיקר התפילה הוא לתיקון השכינה

עקר התפילה הוא לעלוי השכינה, אף על גב דנסח התפלה היא לצורך האדם, הכל לתקון השכינה, וכיון שהיא מתעלית ומתברכת, מתברכים ממנה בנייה שהם בני ישראל.

(אלף בינה אות למ"ד ו)

לתפילה צריך פה נקי מדיבור אסור

אמנם חקרתי וראיתי כי הסוד דבר קדוש ורוחני עד מאד, והוא תלוי במחשבה, והמחשבה צריכה שתהיה זכה וברה, והפה המוציא דברי תורה ודברי תפלה וברכות של מצות, צריך שיהיה הפה נקי מדברי שקרים ודברים בטלים, דלא שיהיה פה מאוס ומטנף לשרת לפני ה' ולהיות תקון לעולמות עליונים על ידו, וכמו שכתוב (ישעיה סו כ) 'כאשר יביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית ה', דבעינן מנחה טהורה בכלי טהור, וכפרט בתפלה דתלויה בלב, דעל ידה עולים העולמות, ואם היה הפה דובר שקרים ואין ומרמה, איך יעלו על פיו העולמות, על זה נאמר (כבא קמא צד.) 'אין זה מכרך אלא מנאץ'. על כן צריך לזהר מי שרוצה שתקבל תפלתו, שישמר פיו ולשונו שמירה מעלה, דאז תקבל תפלתו.

(אלף בינה, אות מ"ח ח)

תפילה מהפה ללא הלב - אינה מתקבלת

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שמות כה ב). אפשר לרמוז על התפלה, דידוע דעקר תפלה היא בלב, כמו שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם', ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ב.) איזוהי עבודה שהיא תלויה בלב, זו תפלה, שצריך כוונה בלב בשעת התפלה, ואם אין אדם מכון לבו בשעת תפלה, רק מוציא הדברים בפיו ולבו כל עמו, אין תפלתו מתקבלת, והתפלה נקראת 'דברים העומדים ברומו של עולם' (ברכות ו:), והטעם, משום דהתפלה היא דברים, והדברים הללו עולים לשמי מרומים ועושים פעלה ומעלים השכינה מעלה מעלה, ולא שיהיה שתעשה הפעלה הזאת כי אם בכונת הלב כראוי.

(פיתוחי חותם פרשת תרומה, ד"ה ויקחו)

ע"ג תפילות ביום מפיל הסטרא אחרא

וגדול כח התפלה שנוצח כל כחות הסטרא אחרא. ולזה רמז להם אל ירך ללבכם מחמת שאתם קרבים היום, דהיינו שכל יום ויום אתם קרבים למלחמה חדשה, גם מזה אל תיראו, שהרי הקדמתי ואמרתי לכם שמע ישראל, ומלת שמע ראשי תבות שחרית מנחה ערבית, דהיינו, כשתקיימו שלש תפלות ביום, אף על גב דיצר הרע מתחדש עליכם בכל יום, הרי גם אתם מתחדשים תפלות בכל יום, וגדול כח התפלה דנוצח כחות הסטרא אחרא, דהנה 'תפלה' אותיות 'פלות', דהיינו דהתפלה היא המפלת הסטרא אחרא, ולכן כשתהיו מקיימים שלש תפלות ביום, בזה אל תיראו ממלחמה דיצר הרע שבכל יום.

(פיתוחי חותם פרשת שופטים, ד"ה כי תצא)

במלכות וכן מות הוא. כן ענין בני ישראל עם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא [ששולחם לעולם הזה כי אם לעשות רצונו, ואם באים לעולם הזה ומתהפכים למצא חפצם ועוזבים רצון ה', נמצאים מורדים במלכות שמים חס ושלום:

וזהו שאמר והגות לבני תבונות דהינו מה שמתחייבים העשיר והעני ויפה תאר מצד הלל ויוסף ורבי אלעזר, לא יוכל שום אדם לטען שאלו הקדושים החמירו על עצמם, אינה טענה כלל, כי כן חובה על כל בר ישראל לעשות, כי היא עקר ביאתו לזה העולם, והראיה מהמשל שאמרנו. וזהו אטה למשל אזני הוא המשל שכתבנו למעלה שהמלך שלח עבדו לקנות לו דבר פלוני והלך העבד ונתעסק בצרכי עצמו ועוב צווי המלך, בנדאי זה מורד במלכות ודמו בראשו וכן מות הוא, וכמשל הזה כן דין בני ישראל עם אביהם שבשמים:

(דורש טוב, דרוש ו' לנפטרים)

בעל לשון הרע - כופר בעיקר

ואלה בני צנה דשן, ואהליכמה בת צנה (בראשית לו כה). בא לרמוז, דבעל לשון הרע, הפעולות הרעות היוצאות ממנו הרי כתבנו אותם, ונוסף עליהם שהוא מענן עצמו בדברים הרעים, והם תאנה לו ושעשוע תחת שהיה לו להשתעשע בדברי תורה ותפלה. זאת ועוד, עקר ישיבתו כי אם כת לצים ודוכרי נבלה כמותו, וזהו ואהליכמה, קרי בה 'אהלי' במה' שהיא עבודה זרה, דהינו ישיבתו כי אם באהלי במה, הם בני אדם שעושים מעשיו, ולשון מדברת גדולות כבר כתבנו שהוא כופר בעקר, לפיכך יקראו 'אהלי' במה' שהיא עבודה זרה:

(פיתוחי חותם פרשת וישלח)

איש, דהינו הם היפי תאר כאדם הראשון (כ"מ פד). וכיוסף הצדיק הנקרא איש (תהלים קה יז), וגם כן 'יחד עשיר ואביון', שום אחד מהם לא יוכל לפטר עצמו מדין וחשבון, כי לכלכם יש סתירה מעליא. וזהו פי דבר חכמות ולכלכם יש תשובה נצחת, כי הטוען שהיה יפה תאר, יוסף הצדיק יוכיח. והטוען שהיה עשיר, רבי אלעזר בן חרסום יוכיח. והטוען שהיה עני, הלל הזקן יוכיח. וזהו פי דבר חכמות ולכלכם יש סתירה מעליא:

עיקר ביאת האדם לעולם הזה לעשות רצון יוצרו בלבד

ואם תאמר מה זו סתירה, מצינו לומר שהאנשים השלמים האלה שהם יוסף הצדיק והלל הזקן ורבי אלעזר בן חרסום הם החמירו על עצמם, ורצו להיות במעלה העליונה של החסידים, ואנחנו דינו להיות במעלת הצדיקים, ואנוסים היינו, ובדבר הזה לא נכלנו לכבש היצר:

לזה אמר והגות לבני תבונות, והכונה היא לפי שחובה על כל הנקרא בשם ישראל להתבונן בדעתו מה טעם ביאתו לעולם, ומה טעם בחר ה' בישראל מכל האמות ונתן להם תורתו הקדושה, וכשיתבונן בזה הדבר ידע מעצמו שאין עקר ביאת האדם לעולם הזה כי אם לעשות רצון יוצרו ודוקא, ושום דבר מחפצי גופו והנאותו לא ימנעוהו מעבודת ה', ואם פנה לחפצי גופו ועוב עבודת ה', נמצא מורד במלכות שמים ודמו בראשו. משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם ששלח אחד מעבדיו ואמר לו לך למקום פלוני והביא לי דבר פלוני, וכשהלך העבד ההוא לאותו מקום והוטב בעיניו ישיבת המקום ההוא, וישב שם והנאותו, ובטל שליחות המלך ולא הביא לו הדבר שבשעברו שלחו, בנדאי זהו העבד הזה מורד

פיתוי היצר לכל מיני האנשים

גם בני אדם, גם בני איש יחד, עשיר ואביון. פי דבר חכמות והגות לבני תבונות (תהלים מט ג-ד). צריך להקדים לזה דשלושה מינים יש בבני אדם שמפתה אותם יצר הרע ואומר להם אתם פטורים מהתורה ומתפלה ומהמצות בטענה שהם אנוסים, א' מי שהוא עני גמור ואין לו כלום, ואם לא עבד וטרח יום ולילה בעבודה לא יוכל למצא טרף לנפשו ולנפשות בני ביתו, לזה אומר יצר הרע לא יש עליך דין וחשבון באותו עולם לא על בטול תורה ולא על בטול תפלה ומצות, כי אנוס אתה, ואנוס רחמנא פטריה (בבא קמא כח:). וכן נמי מי שיש לו ממון הרבה, אומר לו יצר הרע אם באת ללמד תורה ולהתפלל תפלה כראוי יאבד הממון, ואם כן אנוס אתה מצד אבוד הממון. וכן נמי מי שהוא יפה תאר ודבק בו יצר הרע, אומר לו גם כן אנוס אתה ופטור מן הדין וחשבון, ולכל הטענות האלה עשו חכמים סתירה (יומא לה:), כי העני יתחייב מצד הלל הזקן עליו השלום שהיה בתכלית העניות ולא בטל מימיו לא תורה ולא תפלה, והעשיר גם כן יתחייב מצד רבי אלעזר בן חרסום שהיו לו אלקי ספינות בים ואלקי ספינות ביבשה ומימיו לא בטל לא תורה ולא תפלה, והיפה תאר גם כן יתחייב מצד יוסף הצדיק, שלא היה יפה תאר כמוהו ואפלו הכי מימיו לא בטל לא תורה ולא תפלה:

אין אדם יכול להיפטר בטענת אנוס

וזהו כונת דוד המלך עליו השלום שמעו זאת היא המיתה, ודעו הדין והחשבון שצתידין לתן, כי אין מגוס ממנו לשום נכרא, ושום אדם לא יוכל לפטר עצמו בשום טענה. ואמר גם בני אדם גם בני

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

הגאון רבי אהרן טויסיג שליט"א: בני הישיבות בחורי החמד הזוכים להשתתף ולשמוע מדי יום את השיעור היומי מפי הר"מ, עליהם להיזהר מאוד בכבודו של רבם, ולא לנהוג באופן שיגרום לו צער וחלישות הדעת. לצערנו, רעה חולה זו צריכה חיזוק ותיקון גדול. הואיל והשיעור הוא דבר יום ביומו עלולים בנקל להגיע למצב של "מצוות שאדם דש בעקביו", ומתוך כך באים ח"ו לידי זלזול בשיעור ובמגיד השיעור - אם בהתעכבות מלהיכנס לשיעור בזמן, לעתים מחמת שיחה בטלה, ואם ביציאה באמצע השיעור על דברים של מה בכך.

לגרום לו חלישות הדעת "חשוב נא", אמר ה'אור שמח' לאותו רב, "מדוע אותו תלמידי מרבה עליך בקושיות ומלבין פניך ברבים? אין זאת אלא שהוא אינו יודע בין ימינו לשמאלו, שאינו יודע להבחין בין שיי"ן ימינית לשמאלית, והוא קרוא את הפסוק רק כפי הכתיב - 'ושם דרך', בשי"ן שמאלית"...

לצאת באמצע דרשה זו הלבנת פנים לדרשן וביזוי תלמיד חכם

ממאמרי הגמרא אנו למדים על ענף נוסף מענפי הזהירות הנצרכים בכבוד הזולת, והוא - שצריך כל אחד לשים לב ומחשבה רבה היאך לא לגרום חלישות הדעת לרב המלמד תורה או מוסר שיעור ברבים.

שמעתי מעשה רב על הגאון הנודע רבי בערל קרויזר זצ"ל, מגדולי חכמי ירושלים וראש ישיבת סקווירא בארצות הברית (מובא בספר 'מעשה איש' חלק ה' עמ' קלו):

פעם נכנס רבי בערל לבית המדרש 'זכרון משה' שבעיר הקודש ת"ו בשעות אחר הצהריים של שבת קודש לתפילת מנחה. בהיכנסו ראה דרשן העומד ודורש בפני הציבור בעניני הפרשה. נעמד רבי בערל בפנינת בית המדרש להאזין לדברי הדרשן, בחשבו שתוך זמן קצר יסיים את דבריו והציבור יחל בתפילת מנחה. אך כעבור זמן התברר לו שהציבור כבר התפלל מנחה והדרשן עומד ודורש בפניהם אל תוך השקיעה. יצא רבי בערל מבית המדרש כדי להתפלל מנחה באחד השטיבלאך האחרים.

לאחר מעשה הרהר בלבו אולי עשה שלא כהוגן כשיצא מבית המדרש באמצע הדרשה, שמה נפגע הרב הדורש בשל התנהגותו. ומתך שהיה לבו נוקפו קם ונסע אל מרנא ה'חזון איש' צוק"ל לדרוש את ה' ולהימלך בדעת תורתו הקדושה האם חובה עליו לפייס את הדרשן.

השיבו ה'חזון איש': "אינני מבין את השאלה, הרי לצאת באמצע דרשה זו הלבנת פנים לדרשן וביזוי תלמיד חכם, ובוודאי שתפילת מנחה אינה דוחה זאת ואסור לצאת!".

המתבונן בעדות נאמנה זו, הלוא הרעיון מבהיל ממש, כי בכך לכאורה לא שבקת חיי לכל בריה וכל הנכנס לבית הכנסת בשעה שהדרשן דורש לא ניתנה לו רשות לצאת עד סיום הדרשה! ואם כי אין פשוט לפסוק הלכה לפי מעשה רב, אבל זוהי ההוראה שיצאה מפום ממליל רברבן, רבן של כל בני הגולה, אשר כל בית ישראל בכל מקומות מושבותיהם נשענים על דעת תורתו הקדושה והולכים לאורו על כל צעד ושעל.

ניתן להטעים מעשה רב זה על פי מה שידוע על הרה"ק בעל ה'שארית מנחם' מווישווא זי"ע, שהיה מפורסם בזמנו כנואם בחסד עליון והמונים שתו דבריו בצמאון ובשקיקה. והורה לו אביו מרן הסבא קדישא אדמו"ר בעל ה'אהבת ישראל' זי"ע, שבשעה שהוא דורש ברבים מוטב שיעצום עיניו ולא יביט בפני השומעים. יש המסבירים את טעם ההוראה, כי רצה למנוע מרגש התנשאות. אבל יתכן שכוונתו הקדושה הייתה שלא יראה בעיניו את הנכנסים מבית המדרש והיוצאים ממנו, כדי שלא יקפיד על העם היוצא בעיצומה של הדרשה ולא תיחלש דעתו מהם.

וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלֹם עִיר שָׁכֵם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֹאוֹ מִפְּדַן אֲרָם וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר (לג, יח). וברשי" שלם בגופו, שלם בממונו ושלם בתורתו.

מסופר על הרה"ק רבי גדליה משה מזוועהיל זי"ע, כששכב מסובב בייסורים קשים ראהו משמשו הנאמן רבי אליהו ראטה זצ"ל שהוא ממלמל בפיו את הפסוק (תהילים טו, ג): "לא עָשָׂה לְרַעְהוּ רָעָה וְחָרְפָּה לֹא נִשְׂאָ עַל קִרְבּוֹ", וחזר עליו כמה וכמה פעמים.

שאל המשמש את רבו למה מתכוון בשינון פסוק זה דייקא, והשיבו הרבי: "דע לך, כמו שכאן בעולם הזה ישנם דרכונים שבהם אפשר לעבור רק ממדינה אחת לרעותה, ויש דרכונים מיוחדים הניתנים רק לשרים ורוזנים שבאמצעותם אפשר להיכנס לכל מדינות העולם - כדוגמת כך יש בשמים ממעל 'דרכונים' שבאמצעותם ניתן להיכנס להיכלות העליונים. למשל: על ידי התורה נכנסים להיכל התורה, ועל ידי התפילה נכנסים להיכל התפילה. אבל יש דרכונים מיוחדים שבאמצעותם נפתחים כל שערים ואפשר להיכנס לכל היכלות גן עדן, למעלה למעלה עד אין שיעור. והדרכון הזה הוא מי שיכול להעיד על עצמו שמעולם לא פגע באיש יהודי. זוהי הסיבה שהנני חוזר ומשנן פסוק זה עתה, כי הוא הדרכון שבאמצעותו יפתחו לפני כל שערי גן עדן".

והדברים מחרידים לב ומוזעזעים כל נפש ירא אלוקים, ובוודאי לא ניתנו להיאמר אלא על ידי יחידי סגולה שבדור, ולאו כל מוחא סביל דא לומר זכתי לבי ונקיתי כפי, לא עשיתי רעה לאיש וחרפה לא נשאתי על קרובי.

ומסופר על רב אחד שבא לפני רבי מאיר שמחה מדוינסק זצ"ל בעל ה'אור שמח', ותינה בפניו את צרתו: "אני מוסר שיעור קבוע בבית המדרש, ואחד מן השומעים רגיל להקשות ולהעמיס עלי חבילי קושיות ולהביך אותי ברבים".

אמר לו ה'אור שמח': אל תשים לבך אליו, עליו אמר הקדוש ברוך הוא לנביא יונה (ד, יא): 'אָדָם אֲשֶׁר לֹא יָדַע בֵּין יְמִינוֹ לְשִׁמְאֹלוֹ'...

תהה אותו רב מהי כוונת ה'אור שמח' בדבריו, הייתכן שכך יטפול על אדם מישראל?! פתח ה'אור שמח' והסביר: הגמרא מספרת על תלמידו של רבי ינאי שידע מתי להקשות עליו ומתי לא, ורבי ינאי קרא עליו את הפסוק (תהלים נ, כג): "וְשֵׁם דְרָךְ אֲרָאָנוּ בְיַשְׁעֵךְ אֱלֹקִים". התיבה "וְשֵׁם" כתובה בשי"ן שמאלית. אך דורשים אותה "וְשֵׁם" בשי"ן ימינית, לשון שומא ואומדנא, שתלמיד נבון וירא שמים יודע לשער ולאמוד מתי ניתן להקשות לרבו ומתי יש להימנע מכך כדי לא

אוצרות הפרשה

הואיל והשיעור הוא דבר יום ביומו עלולים בנקל להגיע למצב של "מצוות שאדם דש בעקביו", ומתוך כך באים ח"ו לידי זלזול בשיעור ובמגיד השיעור - אם בהתעכבות מלהיכנס לשיעור בזמן, לעתים מחמת שיחה בטלה, ואם ביציאה באמצע השיעור בלי סיבה אמיתית אלא על דברים של מה בכך.

התלמידים היקרים צריכים לתת אל לבם, כמה זמן וכמה מאמצים וכוחות השקיע מגיד השיעור בהכנת השיעור. הוא מנדד שינה מעיניו, לילות שלמים הוא רכון על הגמרא ועל ספרי המפרשים כדי להכין את השיעור כראוי. הוא מתייחס בחרדת קודש לתפקידו; ממחר להגיע אל חדר השיעורים מבעוד מועד ומגיש את הדברים כשהם מחוורים ומבוררים. איזו חלישות דעת וצער נגרמים לו כאשר הוא רואה שהתלמידים אינם יודעים להעריך את כל המאמץ וההשקעה, ויש מהם המשתרכים לאטם אל חדר השיעורים תוך כדי פטפוטי דברים ושיחה של בטלה, ה' ישמרנו. אם ייתנו התלמידים אל לבם את גודל המסירות וההקרבה של רבם, או אז יידעו להעריכו ולהכיר לו טובה ויזהרו בכבודו, ובד בבד יידעו לייקר את השיעור בעיניהם, כי ממנו יתד וממנו פינה לקניין יסודות התורה שלהם ולהתעלותם במעלות התורה והדעת.

(כבודם של ישראל')

שייאר השומע לשבת בבית המדרש ולהאזין לדברי התורה מפי הרב ויתפלל אחר כך ביחידות, ובלבד שלא יעליבהו ויצערהו ח"ו אם ייצא באמצע הדרשה כדי להתפלל.

ועל כל פנים, מידי חובת זהירות לא יצאנו, ובוודאי מחויב כל אחד ואחד להיזהר במשנה תוקף לא לגרום חלישות הדעת לחכם הדורש בית המדרש. ואם הזדמן אדם לבית המדרש בשעה שהחכם עומד ודורש והוא עדיין לא התפלל, ישתדל להתפלל תחילה טרם ייכנס לשמוע את הדרשה. אבל אם לא עלתה בידו להתפלל, יקפיד הקפדה יתירה שלא לעזוב את בית המדרש באופן שהנזק עלול לבוא לידי בוש וחלישות הדעת. ואם פגיעה בכבוד אדם פשוט מישראל חמורה עד למאוד, וצריך רחמי שמים מרובים להינצל מעונשה, קל וחומר כשהפגיעה היא בכבודו של תלמיד חכם ומרביץ תורה בישראל.

בחורי חמד בני הישיבות צריכים להיזהר בכבוד המגיד שיעור

כמו כן, בני הישיבות בחורי החמד הזוכים להשתתף ולשמוע מדי יום את השיעור היומי מפי הר"מ, עליהם להיזהר מאוד בכבודו של רבם, ולא לנהוג באופן שיגרום לו צער וחלישות הדעת. לצערנו, רעה חולה זו צריכה חיזוק ותקון גדול.

בשעה שהוא דורש ברבים מוטב שיעצום עיניו ולא יביט בפני השומעים

ונתן להטעים מעשה רב זה על פי מה שידוע על הרה"ק בעל ה'שארית מנחם' מווישווא זי"ע, שהיה מפורסם בזמנו כנזאם בחסד עליון והמונים שתו דבריו בצמאון ובשקיקה. והורה לו אביו מרן הסבא קדישא אדמו"ר בעל ה'אהבת ישראל' זי"ע, שבשעה שהוא דורש ברבים מוטב שיעצום עיניו ולא יביט בפני השומעים.

יש המסבירים את טעם ההוראה, כי רצה למנעו מרגש התנשאות. אבל יתכן שכוונתו הקדושה הייתה שלא יראה בעיניו את הנכנסים מבית המדרש והיוצאים ממנו, כדי שלא יקפיד על העם היוצא בעיצומה של הדרשה ולא תיחלש דעתו מהם.

ולוא דמסתפינא אפשר לומר שזהו הביאור במאמר רז"ל (מדרש משלי פרשה י'): "בשעה שהחכם יושב ודורש אני מוחל ומכפר עוונותיהם של ישראל". הכוונה היא לאותם עוונות שבני ישראל נאלצים לעבור עליהם בשעה שהחכם יושב ודורש, כגון זה הנמנע מלהתפלל כדי שלא לקום בשעת הדרשה ולמנוע את עלבונו וצערו של הרב. ועל כגון דא מכריז הקדוש ברוך הוא כביכול: "מחול לכם, מחול לכם". ואכן, לפי המעשה רב' של החזון איש' מוטב

נביאים וזקנים מאידים נבדילה

מחודת ח"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: אחת המטרות של קריאת התורה. שנדע ליישר אורחותינו לפיה, שיהיו מעשי האבות סימן לבנים, שתהיה לנו מורה דרך נאמן. אך יותר מזה, זו החובה לפנות לגדול הדור ולציית לדעת תורה. משום שגדוש הוא וספוג בהכוונת התורה ועצותיה, לקחיה והדרכותיה, עד שהיה לספר תורה חי. ולא פסקיו בלבד תורה הם, אף עצותיו והדרכותיו מן התורה שאובים, השקפתו והדרכתו דעת תורה צרופה, שעליה אמרו במדרש "כל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל"!

לפניו. בפרשת השבוע. כשחשש יעקב מעשיו, וירא יעקב מאד וייצר לו, ויחץ את העם אשר אתו... לשני מחנות". כמה מאירה העצה: למחצית ממספר התלמידים קל יהיה יותר לעבור כאן את מוראות המלחמה. ולמחצית האחרת יהיה קל יותר להסתדר בגלות, כפליטים. היתה זו הוראה מן השמים, אך ודאי שלא יעשו דבר מבלי לקבל הסכמת מורם ורבים, החפץ חיים זצ"ל.

"אני הולך לרבינו, להודיעו על כך", אמר ראש הישיבה. בני המשלחת ביקשו רשות להצטרף, והרשות ניתנה. החפץ חיים נשא עיניו מספרו, וראה את הבאים. עיניו אורו: "ודאי הגעתם בענין ההחלטה אודות העתיד", פתח, "גם אני שומע את רעמי התותחנים". והמשיך: "גדולה ההתלבטות, רבה האחריות. והצדדים שקולים, לכאן ולכאן. וחשבתי, שזה המקום להטיל גורל הגר"א. אך כשעיינתי בדבר, אמרתי לעצמי: למה להטיל גורל, אם זה למעשה פסוק מפורש. הלא ביעקב אבינו נאמר: 'ויירא יעקב מאד, וייצר לו, ויחץ את העם אשר אתו'..."

בספר "רוח חיים" נאמר: כל ספק שנוול לאדם איך יתנהג, הכל ימצא בתורה. ואם על פיה ינהג, לא יכשל". וכך אמרו במדרש "אם ביקשת ליטול עצה, מן התורה הוי נוטל. שנאמר (תהלים קיט): בפי קודיך אשיחה - ואביטה אורחותיך".

זו אחת המטרות של קריאת התורה. שנדע ליישר אורחותינו לפיה, שיהיו מעשי האבות סימן לבנים, שתהיה לנו מורה דרך נאמן. אך יותר מזה, זו החובה לפנות לגדול הדור ולציית לדעת תורה. משום שגדוש הוא וספוג בהכוונת התורה ועצותיה, לקחיה והדרכותיה, עד שהיה לספר תורה חי. וכמו שאמרו (מסכת מכות דף כב) כמה טפשים אלו העומדים מפני ספר תורה ואינם עומדים מפני אדם גדול! לא פסקיו בלבד תורה הם, אף עצותיו והדרכותיו מן התורה שאובים, השקפתו והדרכתו דעת תורה צרופה, שעליה אמרו במדרש "כל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל"!

(הג"ר שלום מאיר וולך שליט"א - וקראת לשבת עונג)

האוייב שעט קדימה, בעוד ימים ספורים עתידה להיות בקו החזית. תחת ההפגזות, ההתקפות ומתקפות הנגד. שני הצבאות אינם אוהבי ישראל, אוהדי יהודים. מי יקבל על עצמו את האחריות לשלומם של מאות הבחורים. ומצד שני, מה החלופה: לברוח, להמלט לפני המדינה, להצטרף לרובבות הפליטים? והיכן ישוכנו בני הישיבה, היכן ילמדו. ומה יאכלו, במה יתכללו. הישיבה, במקומה, יש לה ספקי מזון ואפשרויות להשגת הלוואות. אך בניכר, ועוד בעת מלחמה, כשהמחירים מאמירים והפרוטה אינה מצויה, מהיכן תתקיים.

לא קלה היתה ההתלבטות. כבדה היתה האחריות. התלבט מייסד הישיבה ונשיאה, רבינו החפץ חיים זצ"ל, והתלבט ראש הישיבה, חתנו הגאון רבי צבי לוינסון זצ"ל. אבל לא היה פנאי להתלבטות ממושכת, רעמי התותחנים כבר נשמעו, במרחק כבר נראו תמרות העשן המתאבכות בקו החזית. נכנסה משלחת מטעם בני הישיבה ופנתה לראש הישיבה: הבחורים מוטרדים. מבקשים לדעת מה ההחלטה. אם נשארים, צריכים הם להחביא חפצי ערך מפני הבוזזים. אם בורחים, חייבים לארוז בגדים וספרים...

המה לב ראש הישיבה אל תלמידיו כבניו, ואמר: "אתם מוטרדים, אני מוטרד, ואף רבינו החפץ חיים כן. מה נעשה? הבה נשאל את פי הבורא. נטיל את גורל הגר"א! הבו לי תנ"ך!" גורל הגר"א נעשה במקרים נדירים, על פי מסורת בעל פה העוברת מדור לדור, ומצריכה קדושה וטוהר. בסילודין נשא ראש הישיבה תפילה שהבורא ינחהו במעשיו. פתח את התנ"ך, והנה ההוראה

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: חכמתו הגדולה של רבי שמואל מסלנט רבה של ירושלים והוא פסק את ההכרעה המקורית: מפת המשי תהיה הלאה פרוסה על השולחן, אך עליה יפרסו מפה אחרת פשוטה אשר תכסה את גנאי המותרות בעיר הקודש!

לסייע בידינו לקיים את דברי המת, לקבל את המתנה וכפי רצונו של אבינו המנוח אף לפרוס אותה על שולחנו בעיר הקודש.

כשהגיעה החבילה עם המפה לביתו של רבי פסח, סירבה אשתו הצדקנית לשמוע על כך. היא נזעקה ושאלה: בשביל מה לנו מפת משי על השולחן? האם המפה תוסיף לנו יראת שמים או חכמת התורה לבנינו? כמעט שאשת רבי פסח החליטה להחזיר את המתנה לקובנה, אלא שרבי פסח עצר בעדה בטענה נכונה: היתכן לבייש את בני המשפחה המתאבלים על אביהם? היתכן שלא לקיים דברי המת שבודאי חשב כי עושה בזה דבר גדול? כך מספר היה רבי פסח למגיד מוילקומיר והוא שומע את הסיפור בתשומת לב מרובה, אך בתכלית הוא אינו מסכים לקבל את תירוצו, שכן מותרות אלו הם חילול ה' הנגרם בירושלים, ואף שזהו ללא כוונה אסורה - אין לאפשר ולהתיר קולא זו, שהיא בבחינת פריצת דרך והריסת חומות היהדות בירושלים.

אחרי שעה ארוכה של ויכוחים של סברות ושל הלכות הסכימו ביניהם המגיד ורבי פסח להציג את שאלתם לפני חכימא דיהודאי, הגאון רבי שמואל סלנט, רבה הישיש של ירושלים.

שמע הרב את דברי הצדדים והרהר בצדדים לכאן ולכאן, שהרי מחד גיסא קיום דברי המת דבר גדול הוא, ואף איסור הלבנת פנים חמור הוא מאד, ושמא יודע אי פעם למשפחה בקובנה כי רבי פסח אינו משתמש במפה זו ובושה תכסה פניהם על רצון אביהם שלא יצא לפועל, אך מאידך גיסא חילול ה' של החדרת מותרות לעיר הקודש אף הוא דבר נורא ואיום.

אלא שגם בזו הפעם עמדה לו חכמתו הגדולה של רבי שמואל והוא פסק את ההכרעה המקורית: מפת המשי תהיה הלאה פרוסה על השולחן, אך עליה יפרסו מפה אחרת פשוטה אשר תכסה את גנאי המותרות בעיר הקודש!

◆◆◆

סיפר הרה"ק האמרי חיים זיע"א: שנה אחת, בערב יום הכפורים היה הרה"ק הצמח צדיק זיע"א זקוק לסכום כסף גדול עבור דבר מצוה חשובה מאוד. היות והכסף לא היה מצוי בידו פנה הצמח צדיק אל אחד העשירים וביקש ממנו שיתן את סכום זה לצדקה. הוסיף הצמח צדיק וחיידד לו: הלא תדע את מעלת היום, ערב יום הכפורים, שהוא זמן נעלה ביותר, הדעת עסוקה ברוחניות ובתשובה, ואין מחשבות על כסף וגשמיות, ואם בכל זאת אני פונה אליך ומבקש ממך עכשיו כסף, הרי שעליך להבין שהדבר נחוץ מאד ואי אפשר לדחותו. אלא שעם כל בקשותיו של הצמח צדיק, לא נענה אותו עשיר לבקשת הרבי וסירב לתת את הכסף לצדקה. כיון שכן פנה ביקש הצמח צדיק לאחד החסידים, ר' משה לייב ז'ערעווער, שהיה איש כפרי פשוט, וביקש ממנו שיתן לו את הסכום

ביום מהימים החל רבי פסח להרגיש כי פני המגיד אינם אליו כתמול שלשום. שלא כהרגלו, היה המגיד מרבה לצטט לפניו בכל יום רעיונות ותוכחות מוסר הזו, אשר קלקלתם מרובה, וכיצד דווקא על ידי דברים קלים אלו מפתה היצר הרע את האדם ומעבירו על דעתו ועל דעת קונו, בבחינת היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה הגדול. וכי מה מקום יש לעורר אותם אחר פעם בגנות המותרות בשעה שהוא חי בדחוקת איומה, ילדיו לבושים טלאים, ודירתו ישנה ופשוטה ביותר.

כי במקלי עברתי

מקושר היה רבי פסח טרוקר, איש ירושלים, אל הרה"צ רבי חיים יצחק, המגיד מוילקומיר. יחד היו עוסקים בתורה ובמעשים טובים. והנה ביום מהימים החל רבי פסח להרגיש כי פני המגיד אינם אליו כתמול שלשום. שלא כהרגלו, היה המגיד מרבה לצטט לפניו בכל יום רעיונות ותוכחות מוסר בגנות המותרות ועניני עולם הזה, אשר קלקלתם מרובה, וכיצד דווקא על ידי דברים קלים אלו מפתה היצר הרע את האדם ומעבירו על דעתו ועל דעת קונו, בבחינת היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שמורידו לבאר שחת.

לא הצליח רבי פסח לרדת לסוף דעתו של המגיד ולא ידע מה הוא רוצה ממנו חברו הגדול. וכי מה מקום יש לעורר אותו פעם אחר פעם בגנות המותרות בשעה שהוא חי בדחוקת איומה, ילדיו לבושים טלאים, ודירתו ישנה ופשוטה ביותר.

משראה רבי פסח כי המגיד אינו חדל מלעוררו על עניין זה, החליט לשאול על כך את המגיד בעצמו, על מה מכוונים דבריו בענין המותרות וכי אלו מותרות הוא רואה בו ובביתו. נראה היה כי המגיד המתין לשאלה זו והוא החל לומר לרבי פסח: לפני כשבועיים, היה זה ראש חודש, והייתי בביתך, ונבהלתי מאוד לראות כי השולחן מכוסה במפת משי. הרי זה מותרות של ממש! הרי יש בזה חילול ה' ממש! רק יצאו מילים אלו מפי המגיד ופני רבי פסח חפו.

בשברון לב החל רבי פסח לספר לפני המגיד את סיפורה של מפת המשי: בשנים עברו, כאשר עוד התגורר מחוץ לארץ ישראל, בעיר קובנה, שם שימש כשמש בית המדרש המקומי, חלה אחד הפרנסים, הנגיד רבי אליעזר פריידין, ובמשך תקופה ארוכה הוא התנדב לבוא לביתו וללמוד עמו בכל יום כמה פרקי משניות ופרשת השבוע ואף לקרוא עמו בצוותא מזמורי תהלים. כאשר הבריא הפרנס פריידין הוא הפציר ברבי פסח שיסכים לקבל שכר הגון תמורת עבודתו, אך הוא סירב. הוא עשה זאת לשם שמים ולא כקידום חפור בו ולזכות לטובות הנאה. חלפו שנים, ובינתיים רבי פסח עלה לארץ ישראל ואילו הפרנס פריידין חזר לעסקיו, וכל הענין נשכח מן הלב.

והנה לפני כחודש מקבל רבי פסח חבילה גדולה מהעיר קובנה, ואליה מצורף מכתב מבניו של הפרנס פריידין, וכך נאמר במכתב: בהיות כי אבינו נפטר זה עתה, וכשפתחנו את צוואתו ראינו כי הוא מבקש מעמנו לשלוח לרבי פסח טרוקר מירושלים מפת משי יקרה, תמורת מסירתו אליו בימי חליו לפני שלשים שנה, וכך אזכה שמפתי תהא פרוסה על שולחן בירושלים. ולכן אנו ממהרים לעשות את רצונו ומבקשים אנו מכם

אוצרות הפרשה

היינו שאם אדם מתחיל להקל במצוות, אפילו בדבר קל שבקל, הרי שסופו שיתקיים בו 'עברתי', והוא יעבור על כל התורה, כי כך הוא דרכו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שמסיתו לעבור על כל התורה כולה. המעשה הגיע לאזני הצמח צדיק, ויהי לימים, כאשר ר' משה לייב הגיע לויזניץ, אל הצמח צדיק, שאלו הרבי: האם אמרת תורה בוינה? ר' משה לייב רעד כולו מפחד הרבי והתנצל: הסוחרים אילצוני להגיד תורה נגד רצוני. שאלו הרבי: ומה אכן אמרת? חזר משה לייב על התורה שאמר. נענה הרבי ואמר לו: הרי טוב אמרת!
(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

ודחקו בו שיאמר לפניו דברי תורה כמנהגם של האדמו"רים, אלא שר' משה לייב סירב בתוקף. הוא אמר לחבריו החסידים: אני איני בר אוריין וכלל איני ראוי לומר דברי תורה. אלא שהם לא הסכימו להניח לו עד שלא נותרה לו ברירה והוא התרצה להם.

העיר וינה הייתה עיר מודרנית ומתקדמת, ור' משה לייב ידע היטב כי יש כמה מהסוחרים שלא היו מצוינים ביראת שמים, עד כדי כך שהם התירו לעצמם לעשות בוינה מעשים שלא היו עושים במקום מושבם בערים בהם התגוררו רעיהם החסידיים. היה זה בפרשת וישלח, ובשל כך בחר ר' משה לייב לומר דבר תורה על הפסוק (בראשית לב יא): 'פִּי בְמִקְלִי עֲבַרְתִּי' - 'כי במקלי',

אליו היה נצרף. נענה החסיד מיד לבקשת הצמח צדיק והביא לו את מלוא הסכום. והיו יודעי דבר מספרים כי מאותו היום ואילך ירד העשיר מנכסיו והפסיד את כל רכושו, ואילו ר' משה לייב עלה לגדולה, התעשר מאוד ונחל הצלחה גדולה בכל עסקיו.

לרגל עסקיו המסועפים היה ר' משה לייב נוסע מפעם לפעם לעיר הבירה וינה, שם היה נושא ונותן באמונה. מנהגו של ר' משה לייב היה, כמו שאר הסוחרים החסידיים שהזדמנו לוינה, שבהיותם שם בשבתות היו מתאספים יחד לסעודה שלישית של שבת, אוכלים בצוותא ומשוררים שירי דביקות לכבוד שבת. באחת השבתות פנו החסידים אל ר' משה לייב

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

נכה
מתחילים
את היום!

השבוע במדור:

האם לתת פרס גם לילד שידע את התשובה על החידה אך לא השיב כי היא לא מדויקת | האם מותר לתת לילדים לשחק באורז, או שזה בל תשחית. והאם כשהאורז בלי הכשר זה קל יותר? | עד היכן החיוב לחזר על הפתחים בשביל הדלקת נר חנוכה | הדליק בטעות נר נוסף | 'חזקה' במקום ההדלקה

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

האם לתת פרס גם לילד שידע את התשובה על החידה אך לא השיב כי היא לא מדויקת

שאלה: בחנוכה הילדים חוזרים מוקדם מהרגיל, ולכן אחד המלמדים פתח ביוזמה עצמית, כדי שהתלמידים לא ישתעממו, הרי הוא עושה להם חידות, ומי שידוע מקבל פרס.

באחד הימים אמר להם המלמד היום יש לי חידה קשה, ולכן הקצבתי עליה פרס גדול במיוחד, והחידה היא מה הקשר בין פרשת וישב למגילת רות, ואין כוונתי לקשר שבשניהם הפרשות עוסקות בהולדת המשיח דהיינו אבותיו של דוד המלך, כי זה תשובה פשוטה.

למחרת הגיע אחד הילדים כולו קורן מאושר, ואומר למלמד יש לי תשובה לחידה, שגם בפרשת וישב וגם ברות כל הפסוקים מתחילים בוא"ו חוץ משמונה פסוקים, וכן כתוב במדרש זוטא (רות ב ח) אמר רבי חייא בר אבא, כל ראשי פסוקים של רות ווין, חוץ משמונה פסוקים, מפני שבבקה לבני ברית שניתנה לשמונה, ומפני זה כל ראשי פסוקים ווין, כלומר ווי לדור שגבוריו ירודין.

וכן כתוב במדרש לקח טוב (סוף פרשת וישב) וז"ל: ואתנה לבי לדעת חכמה כי הפרשה כולה התחלת הפסוקים בוי"ו, חוץ משמונה פסוקים, וסימנם אל"ה א"ב ככ"ב, למה כנגד מילה שנתנה לשמונה, שכל הפרשה סיפורים של ווי"ם ווי היה במכירת יוסף, ווי במיתת אשת יהודה ובניו, ווי באשת פוטיפר, ווי בבית האסורים, ווי לסריס פרעה, חוץ משמונה פסוקים שזכתה אסנת בת פוטיפרע להזדווג למולים, כיצא בדבר רות כולן

ולכן הפרס מגיעה יותר לילד השני, מאשר לילד הראשון, כי הילד שענה על החידה ששמע מאביו, הרי לא עמל בו ולא יגע, אלא שמע והעביר הלאה, וגם על זה מגיע פרס, אך לא כל כך גדול, אבל הילד השני, שהלך לבדוק את החידה אם זה נכון, ומצא שיש תשעה פסוקים, יתכן שמגיעה לו פרס גדול יותר.

וכעין ראייה לזה ששמעון הגבור חד חידה לפלשתים ואמר להם שאם יפתרוהו, יתן להם שלושים סדינים, ושלושים חליפות, והם במרמה הוציאו את פתרון החידה מאשתו, ומבואר בפסוק (שופטים יד ט) שנתן להם שלושים חליפות, ולא כתוב שנתן להם סדינים. וכתב הרד"ק שנתן להם גם הסדינים אף על פי שלא זכרם, או החליפות לבד כי די היה להם אחר שבמרמה לקחום ממנו. וכן פירש המלבי"ם שכיון שהיה לו טענה כנגדם, לכן לא נתן להם אלא החצי, כדין ממון המוטל בספק. אך יש לחלק ששם לכן לא רצה לתת להם, כיון שהוציאו את התשובה במרמה מאשתו, אבל לא בגלל שלא יגעו.

והנה בשו"ת רב פעלים (ח"ד חו"מ סימן ה) דן, על ראובן שאמר לשמעון חידה, והבטיח לו שאם יפתרוהו יתן לו זהוב אחד, ושמעון כאשר ראה עצמו שלא יוכל לפתור החידה, הלך בצנעה אצל חכם אחד פקח הרבה, והגיד לו הענין ובקש ממנו שהוא יפתור לו החידה, כדי שילך ויאמר הפתרון בבית השליש ולא יפסידו זהוב, וכן עשה החכם והגיד לו הפתרון, והלך שמעון ואמר הפתרון, ולקח הזהוב שלו. ועתה בא השואל ושאל אם פשע החכם בזה שהגיד הפתרון לשמעון, וגרם שיפסיד ראובן הזהוב שלא כדין, כי ראובן והשליש חשבו ששמעון פתר החידה מעצמו.

ווין, חוץ משמונה פסוקים שנזווגה רות עם בעוז ויצא ממנה מלכות.

התשובה היא נפלאה והילד סיפר שאביו גילה לו זאת, אחד הילדים פרץ בבכי לכששאלו אותו לסיבת בכיו, אמר גם אני שמעתי את פתרון החידה, אך הלכתי ובדקתי ומצאתי שבפרשת וישב יש תשעה פסוקים, ולכן לא אמרתי את הפתרון, המלמד נותר נבוך ובדק ואכן יש תשעה פסוקים, וגם מצא לכך תשובות בספרים.

כעת נשאלה השאלה האם לילד שידע את התשובה האמיתית ולא ענה מסיבה מוצדקת מגיעה חלק מהפרס, וצריך לחלק את הפרס ביניהם, או לעשות גורל, או כיון שלמעשה לא השיב, לא מגיעה לו על כך שום פרס?

תשובה: עיקר הפרס מגיעה על העמל התורה, וזה עיקר מטרת החידות לחדד התלמידים,

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

והחזירו לו בגדיו והרגישו שרבי יוחנן רבן אמר לו הפתרון, וקראו עליו המקרא הזה לולי חרשתם בעגלת לא מצאתם חידתי ע"כ. ומכאן יש להוכיח דלא חטא החכם בזה, יעו"ש.

הרי שכתב שאין עוול במה שממע את הפתרון מאדם אחר, ומכל מקום גם בשאלתו משמע שמי שיגע על פתרון החידה, הפרס מגיע לו בדין, יותר מלמי שלא יגע על החידה.

מכם, שאתם בני העיר ואני איש נכרי. א"ל לא כן אלא אתה איש זקן ולך נאה להשיב ראשון, ואז אמרו לו חידה אחת ולא היה יכול להשיב להם, ועמדו ולקחו את בגדיו. והוא הלך אצל רבי יוחנן רבן, וא"ל כ"כ רעה יש ביניכם שכאשר יבא איש אורח אליכם, אתם באים ולוקחים את בגדיו, א"ל רבי יוחנן שמא דבר שאלה אמרו לך ולא יכולת להשיבם, א"ל כן. ואז הגיד לו ר"י פתרון החידה, ומיד הלך זה לבית הספר והשיב להם הפתרון.

והשיב הרב פעלים: בהשקפה הראשונה עלה בלבי לדמות זה הענין למעשה שהביא המדרש רבה (איכה רבה פרשה א יד) מעשה באחד שנכנס לבית הספר ששם התינוקות יושבין לפני רבן, והרב שלהם לא היה שם עמיהם והיה שואל להם דבר חכמה והיו משיבין אותו, ואמרו בא ונעשה בינינו שכל מי ששואל דבר חכמה ומנצח את חבריו, שאינו יודע להשיב, שיקחו לו את בגדיו אמרו להן הן, אבל אתם תאמרו ראשונה מה שאשאל

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

במאכלים לצרכיו שלא דרך זלזול מותר. אך כמובן באופן שיש תחליף אחר, אין היתר לבזות אוכלין אפילו לצרכו.

ולכאורה לדבריו אם יש משחק שרוצים לשחק בו, או משהו שרוצים לעשות לנוי ויש אפשרות לעשות את זה ע"י דבר מאכל או ע"י דבר אחר. יעשו ע"י דבר אחר. אך אם מה שרוצים לעשות אפשר לעשות רק ע"י דבר מאכל ואין עוד אפשרות כרגע אז מותר. ולא אומרים שצריך להחליף משחק או שלא יעשה את הפעולה שרוצה. כמו שראינו שמותר לזלף יין או לסוך בשמן כי זה צורך האדם, ולא אמרינן שלא יסוך, אלא משום שאין תחליף אחר מותר, אך בפציעת זיתים לצורך נטילת ידיים שיש תחליף ליטול בבורית, אסור.

וכל זה בתפוא"א שמורח בצבע ומפסיד האוכל, אבל לכאורה לשחק באוכל כאשר האוכל אינו נמאס לאכילה, כגון להניח פתיחי אורז בתוך בלון בכדי שיעשה רעש, האורז אינו נמאס ע"י זה, לכו"ע מותר.

לבזות אוכל האסור באכילה:

נחלקו הפוסקים אם אסור לבזות אוכלין האסורים בהנאה, הפמ"ג (סימן קע"א א"א סק"א) כתב שאף שאין הפסד אוכלין באיסורי הנאה, אסור לבזות אוכלין האסורים באיסור הנאה, דמי שרואה אינו יודע שהוא אסור באיסור הנאה. והאדר"ת (אחרית השנים פ"ד על הרמב"ם שם ה"ח אות ח') כתב שמותר להשליך איסורי הנאה בבית הכסא. ומשמע ממחלוקת זו, שאם האוכל אסור רק באכילה ולא בהנאה לכו"ע יש בו איסור ביזוי.

מתי מותר להפסיד אוכלין:

וכתב המג"א (הקדמה לסימן קע"א) שמשמע מדברי הרמב"ם דדבר שהוא צורך האדם ליכא ביזוי ובעיטה. והמג"א (שם סק"א) הקשה, א"כ מדוע אסור לפצוע זיתים כמבואר בגמ' (שם) ותירץ שמדובר שרוצה ליטול בו ידיו, ואפשר ליטול בבורית.

והמשנ"ב בביה"ל (שם ד"ה לא) חולק על המג"א וכותב שההיתר הוא בדבר שהוא דרך העולם, דהרי מותר לסוך בשמן ולא אסרינן משום שאפשר בבורית, ובפציעת זיתים אף שיש בתוכן שמן אסור כי אין דרך העולם לסוך בפירות. וכן במשנ"ב (סק"ד) כתב שדבר שהוא צורך האדם ודרך העולם לעשות באוכל צורך זה, גם כן שרי. ומטעם זה התירו לזלף הקרקע ביין, ולסוך הגוף ביין ושמן.

להפסיד אוכל לצורך משחק:

ובשו"ת אבני ישפה (ח"א סימן לד ענף ג') מביא שנשאל האם מותר לקחת תפוא"א ולחתוך אותו בצורות שונות, ואח"כ לטבול החתיכות בצבע למען יעמדו לנוי, נראה דאסור לעשות כן דיש כאן הפסד אוכלין, אף שהנוי הוא צורך האדם, מ"מ יכול לעשות הנוי מעץ ואבן ואין להפסיד אוכלין.

ובספר עשה לך רב (ח"ד שאלה כד) מביא ראה מדברי השו"ע (סימן תקי"ד ס"ז) שכתב שאסור לעשות ביו"ט כלי מתפוח אדמה להושיב שם נר, ומכאן למדים שאם מנינים אותו מערב יו"ט מותר, הרי מבואר שמותר להשתמש בתפוח אדמה כפמוט. ומוכח שכל זמן שמשמש אדם

משחק באוכל

שאלה: האם מותר לתת לילדים לשחק באורז, או שזה בל תשחית. והאם כשהאורז בלי הכשר זה קל יותר?

תשובה: כאשר משחקים באורז ואין זה גורם להפסד או למיאוס של האורז מותר, כגון לשים אורז בתוך בלון בכדי שיעשה רעש. אך כאשר גורמים למיאוס של האוכל כגון שצובעים אותו לנוי או למשחק יש להחמיר ולהשתמש בדבר אחר למשחק, ובאופן שאין תחליף ובשביל המשחק חייבים דבר מאכל מותר.

אסור לבזות אוכל אף שאסור באכילה.

מקורות להרחבה:

מקור האיסור לבזות אוכל:

איתא בגמ' (שבת נ:) בעו מיניה מרב ששת מהו לפצוע זיתים בשבת, אמר להו וכי בחול מי התירו, קסבר משום הפסד אוכלין, לימא פליגא דשמואל דאמר עושה אדם כל צרכיו בפת, אמרי פת לא מאיסי הני מאיסי, מכאן ששמואל מתיר לעשות צרכיו בפת רק אם הפת אינה נמאסת בכך.

וכן פסק הרמב"ם בהלכות ברכות (פ"ז ה"ט) אין מפסדין שאר אוכלין ומשקין דרך ביזוי ובעיטה. וכן נפסק בשו"ע (סימן קע"א א"א ס"א) עושה אדם כל צרכיו בפת והני מילה דלא ממאיס בה, אבל מילי דממאיס בה לא.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

חיוב לחזר על הפתחים

שאלה: מבואר בשו"ע שאם אין בידו ממון להדלקת הנרות, מחויב לחזר על הפתחים (תרע"א, א'). עבור איזה חלק בהדלקה מחויב בזה.

תשובה: עד שתהיה היכולת בידו לקיים את ההדלקה כעיקר הדין, אמנם אינו צריך לחזר על הפתחים בכדי שיוכל להדר בהוספת נר בכל יום ואף לא בהדלקה בשמנים, אלא די בנר אחד לכל יום.

ושמעתי ממרן הגרי"ש אלישיב כי מאחר וחובת ההדלקה היא חובת גברא באופן שכל איש ישראל מחויב להדליק בפתח ביתו, ממילא בהלכה זו נאמר כי מי שאין לו בית, מחויב לחזר על הפתחים עד שיהיה לו בית שיוכל להדליק בפתחו (פניני חנוכה ט).

אמנם ודאי שאין צורך בחיזור על הפתחים עד כדי שיוכל לדור בבית גדול ומרווח, ואף לא בבית שיש בו ד' על ד' אמות (וכן הוא במנחת שלמה ב, נא, א), אלא די בשכירות מקום הראוי למגורים שגובהו י' טפחים לשמונת ימי החנוכה.

וכפי שפסק לגבי אוהל של חיילים שאין בו ד' על ד' אמות, שידליקו בפתחו הואיל וזהו ביתם.

הדליק נר נוסף

שאלה: טעה והדליק ששה נרות בלילה החמישי, מה עליו לעשות.

תשובה: יכבה נר אחד. וכיון שבתחילה הדליק חמשה, קיים בזה את המצוה למהדרין, ומה שאחר כך הדליק נר נוסף הוא כעין "כבתה אין זקוק לה" במזיד דכתב השע"צ (תרעג, לב) שצריך לחזור ולהדליק, ואע"פ שלכאורה מכיון שהוסיף את הנר החמישי כאילו כיבה, מ"מ ביאר רבינו שזה דווקא כשמכבה במזיד, שבשיל להיפטר מנר חנוכה בכמה דקות, משא"כ כשמכוון לקיים בזה מצוה, הרי זה כאילו כבה הנר מאלי.

ואין בזה חסרון של "תעשה ולא מן העשוי", כיון שמתחילה הדליק חמשה, קיים כבר את ההדלקה כצורתה, וכשהוסיף לאחר מכן קלקל את מנין הנרות, ובהסרת הקלקול חזרה ההדלקה הכשרה, משא"כ "תעשה ולא מן העשוי" הוא כשמתחילה לא נעשה כלל כצורתה (כפי שייסד בשו"ת ארבעה טורי אבן המובא בפתחי תשובה יו"ד רפו, ג).

'חזקה' במקום ההדלקה

שאלה: שכן שהדליק בשמאל פתח חדר המדרגות, האם יש לו חזקה על המקום לשנים הבאות מול שכן חדש, או שיערכו גורל ביניהם מי ידליק בימין ומי בשמאל.

תשובה: יש לוותיק זכות להדליק שם אף בשנים הבאות. ואף לקטן יש חזקה בזה, מאחר והחזקה הזו אינה כקניין אלא 'זכות' למקום ההדלקה.

ואמנם אם אין מקום אף בימין לשכן החדש, מחמת ששכניו מהדרים להדליק הם ובני ביתם, צריכים לוותר לו על מקום אחד בכדי שיוכל לקיים את עיקר הדין שחייב בו. כעין שנפסק (משנ"ב תרעא, ו) לגבי מי שיש לו שמן בצמצום ולחברו אין כלום, שידליק בכל יום רק נר אחד וייתן לחברו לקיים את עיקר הדין.

תדורש ברארן הספרים היהודי
מִקְדָּשׁ רַבָּה
המבואר והמשולב
עם "לקוטי אמרים"
מתורת החסידות והמוסר

כלל ישראל והפנים מודרני לדורשה

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א פיתח את שיטתו החדשה של "תשובות אקטואליות" ו"לקוטי אמרים" וזוהי תורה מודרנית וחדשה לכל הדורות. תורה זו היא תורה של חיים ושל אמונה, תורה של אמת ושל צדק, תורה של אהבה ושל רחמים. תורה זו היא תורה של חיים ושל אמונה, תורה של אמת ושל צדק, תורה של אהבה ושל רחמים.

התורה הזו היא תורה של חיים ושל אמונה, תורה של אמת ושל צדק, תורה של אהבה ושל רחמים. תורה זו היא תורה של חיים ושל אמונה, תורה של אמת ושל צדק, תורה של אהבה ושל רחמים.

התורה הזו היא תורה של חיים ושל אמונה, תורה של אמת ושל צדק, תורה של אהבה ושל רחמים. תורה זו היא תורה של חיים ושל אמונה, תורה של אמת ושל צדק, תורה של אהבה ושל רחמים.

התורה הזו היא תורה של חיים ושל אמונה, תורה של אמת ושל צדק, תורה של אהבה ושל רחמים. תורה זו היא תורה של חיים ושל אמונה, תורה של אמת ושל צדק, תורה של אהבה ושל רחמים.

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מסכת בבא קמא דף לא-לז

הזיק בדרך להצלת נפשות

בגמ': הרץ ברה"ר והזיק חייב, ואם רץ בערב שבת בין השמשות, פטור, מפני שרץ ברשות (בבא קמא לב, א).

בסוגיין, מבואר שהרץ ברה"ר והזיק חייב, ואם רץ בערב שבת בין השמשות, פטור, מפני שרץ ברשות. ודוקא בסתם, שאנו תולים שרץ לצורך שבת. אבל אם ידוע שאינו רץ אלא לשאר חפציו, ולא שייך בו צורך שבת, חייב כמו בחול.

אף שבגמ' אמרו בין השמשות, מ"מ כתב האור זרוע (ח"ג סימן קסד) שהוא לאו דוקא. ורק בא לחדש שאפילו בין השמשות, שכבר עשה והכין כל מלאכתו, מ"מ יוכל לומר שרץ כדי לומר עשרתם, ערבתם, או לרחוץ פניו ידיו ורגליו, או להחליף בגדיו לכבוד שבת. אולם יש הסוברים שמה שאמרו בין השמשות היינו בדוקא, שרק אז האדם ממהר ובהול מאד, (עיין חות יאיר סי' קז). וביש"ש (פ"ג סי' כג) כתב שאם ברור לנו שרץ לצרכי שבת אפילו מתחילת השבוע פטור.

והנה במרדכי (סי' לט) כתב, שדוקא לגבי שבת, שבבין השמשות אין לו שהות, וממהר מאד פטור אם הזיק, אבל בשאר מצות, כגון לרוץ לבית הכנסת או לבית המדרש, יש לו פנאי, ואם הזיק חייב.

ובשו"ת חות יאיר (סי' רז) דן, במעשה שראובן רץ לקול השמש המכריז ברחוב לקידוש לבנה, ומפני מרוצתו פגע בחנות של לוי העומדת לפני פתח ביתו, ושפך כד של שמן והפיל כמה כלי זכוכית ושיברן, ותבעו לוי לדין, והשיב ראובן כי רץ ברשות לדבר מצוה רבה כזו, והעלה שם שהמזיק חייב, שדוקא בערב שבת שהזמן דחוק הרבה פטור את המזיק, ועוד שמצוות קידוש לבנה יכול לקיימה ביחיד אח"כ, וכמו כן אין ללמוד רץ לבהכ"ס מרץ בע"ש, שיהיה פטור.

וברוח חיים (חו"מ סי' שפ ס"ג) דן הגר"ח פאלאג'י, על הרץ בהושענות או הרץ לראות ס"ת והזיק לחבירו אם חייב, ובמנחת פיתים (סי' שעח) דן על הרץ מחשש שיעבור זמן תפילה, ועיין בבאיור הלכה (או"ח סי' רנ ד"ה ישכים) שדן בנידון זה, אם רץ ברשות' נאמר בכל המצוות או רק ברץ בערב שבת.

בערוך השולחן (סי' שעח ס"ט) כתב בשם החות יאיר שמהם שאמרו חז"ל בסוגיין שהרץ בערב שבת נקרא רץ ברשות, אין ללמוד שכל מי שרץ לדבר מצוה הרי זה ברשות, שרק ערב שבת שהזמן בהול, אבל בשאר מצות אף שמצוה לרוץ, מ"מ אין לו לרוץ כל כך עד שיוזק את חבירו.

ומכל מקום כתב הערוך השולחן, נראה לי שאם רץ לענין פקוח נפש להציל מן הדליקה ומן המים וכיוצא בזה, ודאי נקרא רץ ברשות שהרי חייב לרוץ בכל כוחו ולא גרע מערב שבת.

ובשו"ת שבת הלוי (ח"ט סי' רצג) נשאל בענין אחד מחברי הצלה שנסע לצורך הצלת נפשות, ובדרך נסיעתו פגע והזיק ברכב אחרים או ברכושם, אם לדונו כרץ בע"ש ופטור, ודן אם מה שאמרו בסוגיין רץ ברשות שייך גם בנידון זה, ולמעשה כתב עפ"י המבואר בשו"ע (חו"מ

לתפילה אך לא מצא איש, וכפי שאמרו חז"ל, שהקדוש ברוך הוא בא לבית הכנסת ואם אין רואה עשרה אנשים כועס, וכן קראתי ללימוד תורה, אולם אין עונה, ועל כך מתפלל ואומר, 'הַקְצוֹר קְצֹרָה יְדֵי מְפֻדוֹת', דהיינו כנגד תפילה, שהיא רק בגדר פדיון, 'וְאִם אֵין בִּי כֹחַ לְהַצִּיל' (בתמיה), דהיינו כנגד תורה, דתורה היא הצלה שהיא יותר מפדיון, כי תורה גדולה מתפילה.

במשך חכמה (ראה) ביאר את דבריו על פי דברי הגמרא שלפנינו, דקדושת דמים נפקע, לא כן קדושת הגוף שלא פקע, והנה מצינו בכמה מקומות בש"ס, דהקדש מפקיע מידי שעבוד, ואולם כל זה אם הקדש קדושת הגוף, אבל קדושת דמים אינה מפקיעה מידי שעבוד. ולכן, תפילה שהיא רק בגדר חיי שעה כפי שאמרו במסכת שבת (י, א), חשובה כקדושת דמים ואין בכוחה להפקיע מידי שעבוד, כלומר להוציא את בני ישראל ממצב של שעבוד לחירות, וצריך להוסיף לכך גם תשובה וצדקה, מה שאין כן תורה שהיא חיי עולם חשובה כקדושת דמים, ויכולה בעצמה להוציא מידי שעבוד, ולכן תפלה נקרא רק פדות. משא"כ תורה נקראת הצלה, שהיא מוציאה לגמרי לחרות.

הבטיחו לו ממון אם יעזוב המשרה שלו, והלך לעבוד במקום אחר ששם הצליח יותר

בגמ': שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים וחבל בו בנ' זוז ושבת ועמד על ד' מאות זוז כו'. (בבא קמא לד, א).

מעשה באחד שהבטיחו לו ממון אם יעזוב המשרה שלו, והלך לעבוד במקום אחר ששם הצליח יותר, ועי"ז רצה הבעל הבית לפטור א"ע מלשלם לו. וכתב הגר"מ פיינשטיין באגרות משה (חו"מ חלק א' סי' ל"ז) וזה תו"ד: בדין מזיק אזלינן בתר שעת מעשה, דאם באותה שעה ה' הפסד, אף שלאחר זמן השביח, מ"מ צריך לשלם. ואף לפי ראשון ברש"י כאן שבחבל בו בנ' זוז,

סי' שפ ס"ג) שאחד שרודף, אחרי הרודף שרוצה להרוג את חבירו, פטור מנזקין, משום שאם אין אתה אומר כן אין לך אדם שמציל את חבירו מן הרודף, ועל כן פטור אותו גם על נזק כלים של כל אדם. אם כך יש לומר שהוא הדין בחברי הצלה, שבמהירותם תלוי הצלת חיי אדם, ואם נחייבם בנזקיהם בעת שרצים להציל נפשות, אין לך אדם שמציל את חבירו.

קבלת שבת במנין

בגמ': ובואו ונצא לקראת כלה מלכתא ואמרי לה לקראת שבת כלה בואי כלה (בבא קמא לב, ב).

בשו"ת הלכות קטנות (ח"א סי' נב) כתב עפ"י התיקונים, על מה שמתאספים ואומרים ובתוך אמוני עם סגולה בואי כלה שבת מלכתא, שצריך לומר זאת וכן את כל קבלת שבת בעשרה, וטוב הדבר לעשות כן אם אפשר.

סמך לדבר הביא שהרי אומרים בואי כלה, והרי ברכת חתנים בעשרה, ואמרו חז"ל (בראשית רבה פ"א) כנסת ישראל יהיה בן זוגך, אם כן גם קבלת שבת צריך להיות בעשרה.

תפלה - נקרא פדות, תורה - נקראת הצלה

בגמ': משום דר' אבהו דא"ר אבהו גזירה שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון (בבא קמא לג, ב). ופירשו בתוספות (ד"ה משום), 'משום דרבי אבהו - אבל בלא ר' אבהו לא קדיש, משום דקדושת דמים אין מפקעת מידי שעבוד, ומיירי הכא בבעל מום, אי נמי בתם, וכגון שהקדישו לבדק הבית דקדוש קדושת דמים'.

הגר"א (אדרת אליהו, ראה) מפרש את הפסוק (ישעיה נ, ב) 'מְדוּעַ בְּאֵתֵי יְאִין אֵישׁ קְרָאתִי יְאִין עוֹנֶה הַקְצוֹר קְצֹרָה יְדֵי מְפֻדוֹת וְאִם אֵין בִּי כֹחַ לְהַצִּיל וְגו', דהנה לתפילה צריכים עשרה אנשים מה שאין כן לתורה, ולזה אמר הכתוב שבא

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

תינוק שלא רצה לאכול בשבת

בתוס' (ד"ה הרי'): 'לפי שראה אותם במלבושים נאים אחרים וחושבים בעינינו נכרים ואינו מכירים' (בבא קמא לז, א).

בספר האור שמח (עמוד פה) מסופר שפעם אחת הגיעה אשה בוכייה אל ביתו של הרוגז'ובר בעל ה'צפנת פענח' ושאלת בפייה מה עליה לעשות באשר בנה התינוק מסרב לינוק בשבת.

אמר לה הצפנת פענח, דבר זה הוא ירושלמי מפורש, האשה שלא הצליחה לרדת לסוף דעתו יצאה לרחובה של עיר תוך שהיא ממררת בבכי. באותה עת עבר ברחוב הרב מקריניק הגאון ר' חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל שהיה בדרכו לבית האור שמח, וכשהאשה ראתה אותו פנתה אליו וסיפרה לו את אשר אירע לה עם הצפנת פענח.

אמר לה הרב מקריניק, אני בדרכי לביתו של האור שמח, ובודאי יהיה לו ביאור לתשובת הצפנת פענח. כשבאו לביתו של האור שמח וסיפרו לו את אשר אירע, שאל אותה האור שמח, האם את לובשת שייטעל [פאה] אחרת בשבת, או בגדים אחרים נאים לכבוד שבת. השיבה האשה, כן. אמר לה האור שמח, זו הבעיה, התינוק אינו מכיר אותך בשבת מאחר ובגדיך שונים, וביאר שזו היתה כונת הצפנת פענח באומרו ש'זהו ירושלמי' כוונתו היתה לדברי התלמוד ירושלמי המובאים בתוס' (ד"ה הרי) שכתבו 'לפי שראה אותם במלבושים נאים אחרים וחושבים בעינינו נכרים ואינו מכירים'.

מי שיש לו חוב אצל חבירו ואמר לו תנהו לצדקה, ושוב חזר בו ואמר לו תנהו לי אי יכול לחזור בו וחייב לשלם לו או שהלוה חייב ליתנו לצדקה כיון שכבר אמר לו ליתנהו לצדקה ואמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי.

בתשובתו כתב לתלות נידון זה במה שאמרו בסוגיין ההוא גברא דתקע ליה לחבריה וחייביה ב"ד לשלם פלגא דזוזא, ואמר המוכה שיתן המכה את המעות לעניים, ולאחר מכן חזר בו ורצה לעצמו את המעות, אמר לו רב יוסף כבר זכו בו עניים ואע"ג שאין לפנינו עניים אנן יד עניים אנן.

בתוס' הקשו אף אם ר"י אינו יד עניים, מכל מקום קיי"ל בפ"ך זו צדקה וכשהתחייב לתת לצדקה אינו יכול לחזור בו, ותירצו התוס' שכמו דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, כך אם אין אדם נותן צדקה בדבר שלא בא לעולם, וכשאמר שיתן את החוב לעניים, הרי החוב כלא בא לעולם, ולא הוי נדר שלא אמר אתה תנהו ולא נדר. ובשם ר"ח כתבו לתרץ שזה לא היה רוצה לחזור אלא היה רוצה ללוותו לפי שעה ולשנותו וכיון שכבר באה ליד גבאי צדקה א"א לשנותו.

לפי זה כתב המשנה הלכות שלתירוץ הראשון של התוס' לעולם יכול לחזור בו כיון שלא אמר בלשון נדר, ולתירוץ הר"ח הרי זה בכלל נדר ואינו יכול לחזור. ומכל מקום למעשה כתב שכבר נפסק בשו"ע (יו"ד סי' רנ"ח ס"ח) האומר חוב שיש לי ביד פלוני יהיה לצדקה אם אמר כן בפני ב"ח ובפני הגבאי או בפני טובי העיר זכה בו הגבאי מדין מעמד שלשתן ואינו יכול לחזור בו ואסור לשנותו. ועיין בש"ך (שם ס"ק יח) אם יכול לשאול על נדרו אח"כ.

ושבח ועמד על ד' מאות זוז, דאינו יכול להפטר בטענת מאי אפסדתיך הא שבח טפי, דהניזק טוען שאלמלא הזיקו הי' שבח יותר וקאי על ח' מאות זוז, וכתב הסמ"ע (סי' ת"ג סק"ז) דבנבלה שלא שייך לומר שבח הנגיחה הי' מתייקר יותר באמת פטור המזיק מחמת סברא זו דמאי אפסדתיך.

נראה פשוט דזהו דוקא בשור נגחון, משום שיש דין שהמזיק נוטל בהשבח, ולכן אף שנתמעט מקרא שאינו נוטל חצי השבח כשירויח מזה, כדילפינן מקרא דבעלים משלמין ואין בעלים נוטלין, הוא רק לענין שאינם נוטלים, אבל לפטור א"ע ע"י שבח שפיר יכול לפטור א"ע כמוש"כ בדרישה סו"ס ת"ג.

אבל באדם המזיק ובשאר מזיקין אין להם שום חלק בהשבח, ליכא דין זה של הסמ"ע, וצריך לשלם מה שהפסידו בשעת ההיזק, אף אם השביח אח"כ הרבה יותר זה, ששבח זה של הניזק הוא בלבד.

ולכן אף כשהריוח הי' ע"י מעשה ההיזק, כעובדא דידן שמחמת שנסתלק ממקום הראשון ע"י מה שהבטיח לו שיתן לו ההוצאות, ולכן בא למקום החדש שהצליח שם, א"א לפטור הבעל הבית מטעם זה, כיון שבשעה שפיטרו הי' לו היזק.

אמר לבעל חובו 'תן המעות לצדקה'

בגמ': אנן יד עניים אנן (בבא קמא לו, ב). בשו"ת משנה הלכות (ח"י"ב סי' קס) נשאל בדבר

בס"ד

ש"ס עוז והדר מניקה

מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד בתוספת מדור שינון 21 כרכים

היום של הדרה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הגה"צ רבי יוסף יוזל הורוביץ זצ"ל ה"סבא מנובהרדוק" י"ז כסלו תר"פ

(בראשית לו, א). וברש"י הביא מאמר חז"ל: בקש יעקב לישב בשלווה, קפץ עליו רוגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלווה, אמר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלווה בעולם הזה.

על מאמר זה עמד הסבא מנובהרדוק, רבי יוסף יוזל הורוביץ זצ"ל, בספרו מדרגת האדם (מאמר נקודת האמת). שהנה לכאורה צריכים להבין מהו החטא של שלוה, ומפני מה אמר הקב"ה לא דיין לצדיקים וכו', וכי עין רעה יש בדבר?!

בכדי לבאר את דברי חז"ל מקדים הסבא ועומד על החילוק שבין 'שלוה' ל'מנוחה'. אמנם לשתייה מכה משותף, והוא ישיבת האדם במצב שאינו נצרך לדבר נוסף ואינו מתאוה ליותר ממה שיש לו. אך חילוק גדול יש ביניהם.

'שלוה', נקרא בעת שלא יחסר לו שום דבר, מפני שיש לו כל מה שרוצה, ואינו צריך לדאוג לכולם. יש לו דירה טובה וכל הצטרפויות הגשמיות. יש לו מעות מזומנות לעת מצוא, והמסחר שלו הולך כשורה. אין לו שונאים שיבקשו נקמתו ומצב בריאותו טוב וכיו"ב.

אדם כזה בסכנה הוא עומד, כי בשינוי מועט שיהיה במצבו כבר יפול משמים לארץ, וחיייו יהיו עשוקים ורצוצים בלי שום עונג ומנוחה, ומבלה את ימיו בדאגות בלתי פוסקות.

שונה מכך ה'מנוחה', בה אינו נצרך לכולם לא מחמת שהוא מוקף בכל מאווי לבו, כי אם מצד שאינו רוצה במה שבני אדם רגילים לרצות, ואינו מתאוה להם מפני שאינו מושיבם. ולכן עוזב את אהבת הרצון לגמרי ומשליך כל יתבו על השם.

על כך אמר הקב"ה לא דיין לצדיקים... אלא שמבקשים לישב בשלווה בעולם הזה. כי כל יסורי העולם אינם סתירה כי אם ל'שלוה' אך לא ל'מנוחה' - כי הבוטח בה', אם יש לו - טוב, ואם אין לו - גם זו לטובה.

(מרגליות היום)

לאחר כ-50 שנה הועלו עצמותיו והוא נטמן בהר המנוחות בירושלים.

צריך האדם להשקיע את כל כוחו בפסוק ברוך הגבר אשר יבטח בה'

הסבא מנובהרדוק זצ"ל היה אומר, שאם בקללה של בזיעת אפיך תאכל לחם, טרוד ועסוק האדם ראשו ורובו וכל מעייניו ועסקיו כל היום אינם אלא כיצד להרוויח את מטה לחמו.

כ"ש שעל הברכה של (ירמיה יז, ז) "ברוך הגבר אשר יבטח בה", צריך האדם להשקיע את כל כוחו ומאודו...

(מפי ספרים וסופרים, בהר עמ' קסג)

ההבדל בין 'שלוה' ל'מנוחה'

"וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן"

רבינו יוסף יוזל הורוביץ הידוע כ"סבא מנובהרדוק" זצ"ל, נולד בשנת תר"י בפלונגיאן שבליטא. כבר בצעירותו ניתן היה לראות, כי היו בו כישרונות מיוחדים. בגיל ט"ז שנה מינהו אביו למגיד שיעור שלמדו בביה"מ בעיירה. בגיל ח"י התארס עם בת עיירת שוויקשנה אולם לאחר האירוסין נפטר ל"ע חותנו ורבינו נאלץ לקחת על שכמו את פרנסת כל משפחת חותנו. בתחילה התעסק במסחר והיה נוסע לרגל עיסוקיו לעיר קליפדה ממל. שם בעקבות פגישה עם הגה"צ ר' ישראל סלנטר עזב את כל עיסוקיו והתמסר כולו ללימוד המוסר בהדרגת רבו החדש. הוא הצטרף לכולל שהקים בעיר קובנה, וניצל את הזמן בלימוד ללא הפסקה.

במשך שנה ותשעה חודשים הסתגר בבית בעיירה סלובודקה ליטא ולא הניח לאיש להיכנס אליו, כעבור תקופה זו נפגש עם "הסבא מקלם", אשר שכנע אותו שכיום אסור להסתגר לבד ולהתפתח, אלא חייבים להשפיע על העולם. על כן החל לערוך מסע בקהילות היהודיות הגדולות, הקים בתי מדרש ללימוד גמרא עם מוסר בהתאם לשיטתו בסיוע קרן הנדיב ר' עובדיה לחמן מברלין.

בשנת תרנ"ו החליט שכדי להשפיע על בני דורו יש לפתוח ישיבה, שתהיה מרכז רוחני לפעילותו להפצת המוסר לבני העם. המטרה המרכזית שהגדיר לעצמו היא: 'להחדיר בליבות הכל, שידע האדם מהי חובתו בעולמו'. מיקום הישיבה נבחר בעיר נובהרדוק, ועל שמה הישיבה נקראה.

בעת מלחמת העולם הראשונה, בשנת תרע"ו עבר יחד עם הישיבה לעיר הומל, שהייתה רחוקה יותר משדה הקרב.

בשנת תר"פ עבר עם חלק מתלמידיו לקייב לחזק את הפליטים שנמצאו שם. התנאים הסניטריים היו קשים ורבים נספו במגפה. רבינו ניסה לסייע לחולים, אך נדבק בעצמו והשיב את נשמתו ליוצרה.

נפטר ב-י"ז כסליו תר"פ בקייב שבאוקראינה.

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז' זי"ע ח"י כסלו תקע"ב

ממעזיבוז. ואמר, שהיה איש פחדן מאוד מפני איזה גוי או גבר אלים, וכשראה איש צבא מן חיל הקאזאקין רוכב על סוסו היה נס מפניו להחבא חדר בחדר, ולפעמים טמן את עצמו במרתף וכדומה. והיה הרבי ר' ברוך אומר, כי עם כל זאת נהגו ירא ומתפחד מן ספק ספיקא של איסור דרבנן הרבה יותר ממה שהוא מתפחד מן קאזאק וחנית בידו.

(ספיר ויהלום פר' קדושים ע"ט תשפ"א - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מן הבעש"ט אמר עליו שהוא ילד פלא

הרה"ק רבי ר' ברוך'ל היה איש קדוש ונפלא מאד. כאשר נולד לאמו הרבנית אדל בת הבעש"ט הק', אמר עליו זקינו הבעש"ט הק': דאס קינד איז א פלא, דאס קינד אז א חידוש. [וכן אמר עליו גם המגיד הק' ממעזריטש זי"ע ועוד צדיקים] והיה חביב מאד בעיני זקינו הבעש"ט, ובעודו ילד כבן שבע שנים נסתלק הבעש"ט הק', אבל היה מתגלה אליו גם מעולם האמת, והראה לו חביבות יתירה. (מפיהם ומפי כתבם, בשם כ"ק אדמו"ר מטאהש זצ"ל)

יותר מהקוזקים עם חניתותיהם

פעם אחת דיבר רבינו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע"א הרבה בגודל ערכו של הרבי ר' ברוך זי"ע"א

הרה"ק רבי ברוך נולד בשנת תק"ג לאביו רבי יחיאל מיכל אשכנזי שהיה חתנו של אור ישראל הבעל שם טוב זי"ע"א. בילדותו זכה לקירבה יתרה מאת זקנו הקדוש שהפליג בשבחו ובגדלותו, ואף היה ישן עמו בחדרו.

בגיל צעיר התייתם מאביו, ונשלח על ידי אמו להתחנך לאורו של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ. בהמשך הסתופף גם בצלם של גדולי תלמידי זקנו הקדוש, הרה"ק רבי דב בער ממזריטש והתולדות יעקב יוסף, שנהגו בו כבוד רב. כן דבק בכל נימי נפשו ברבו הרה"ק רבי מענדל מוויטעבסק.

בהגיעו לפרקו, שדכו מורו ורבו רבי פנחס מקוריץ עם בת מקורבו רבי טוביה קצקש זצ"ל מאוסטרהא, אחרי כן התגורר באוסטרהא סמוך למגורי חותנו. בזווג שני היה חתן שאר בשרו רבי אהרן מטיטוב, בן רבי צבי בנו של הבעל שם טוב הקדוש.

עם עלייתו של רבו רבי מענדל מוויטעבסק לארץ הקדש בשנת תקל"ח, והוא כבן עשרים וחמש שנים, החל להנהיג את קהל עדתו, בתחלה התיישב בטולטשין בה נהג נשיאותו ברמה.

בשנת תק"ס עבר למעזיבוז' עיר מולדתו, בה חי שנים עשרה שנה עד שנת תקע"ב, כמספר השנים שהתגורר בה לפניו אחיו, בעל הדגל מחנה אפרים זי"ע"א.

הרה"ק הרבי רבי (דוב) בער זי"ע המגיד הגדול ממעזריטש י"ט כסלו תקל"ג

עדרי הקודש תלמידי הבעש"ט הק' ותלמידיהם. במשך י"ב שנים להטה אש שלהבת הקודש במעזריטש עד שעלה ונתעלה לגנוי מרומים, בדבריו האחרונים "חיזקו ואימצו והתחברו יחדיו ובכזה זה תתגברו על הכל, והרמז לכך "והוא באחד ומי ישיבנו" ומנו"כ בהאניפולי אליה עבר חודשים ספורים קודם הסתלקותו. דברי תורתו נאספו בספה"ק "מגיד דבריו ליעקב", "אור תורה", "אור אמת", "תורת המגיד", ועוד.

עניותו הגדולה בשחר ימיו

הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע"א סבל בשחר ימיו מעניות איומה. בקושי רב הצליח להביא פת לחם למשפחתו, אולם כסף למקום מגורים ראוי לשמו לא היה לו. כיון שכן הוא נאלץ להתגורר בצריף עלוב ודל שבנוי היה על שפת הנהר שזרם בקצה העיר. מלבד היות הבית בבחינת פרוץ מרובה על העומד, גם מיקומו

רבינו נולד בשנת תס"ד לערך לאביו הרה"ק רבי אברהם זי"ע [שהמגיד אמר עליו שהיה מל"ו צדיקים]. מגזע היחס לרב האי גאון ולרבי יוחנן הסנדלר עד דוד המלך ע"ה.

למד תורה מפי רבי שלמה בער אבד"ק לוקאטש עיר מולדתו, ועבר ללמוד בלימודו בשיבתו הרמה של בעל הפני יהושע שהחשיבו כתלמיד חבר.

בהגיעו לפרקו נשא את בתו של רבי שלום שכנא מטורטשין שהעמיד שם לרשותו בית מיוחד ללמוד ולהתבודד בו באין מפריע, משם עבר לקאריץ ישב שם על התורה ועבודת ה' מתוך הדחק, עד שנתמנה שם למגיד מישרים, לאחר מכן היה למגיד מישרים בראוונא.

כשזרח אורו של הבעש"ט הק' נסע אליו לעמוד על טיבו והיה לתלמידו המובהק. עם פטירת הבעש"ט הק' לחיי עולם נטלה שכינה מקלה ותרמילה ועקרה ממעזיבוז למעזריטש, כך אמר בעל התולדות יעקב יוסף מפולנאי לאחר ששהה שבת אחת במחיצת קדשו של רבינו ולשם נאספו

היה המגיד ממעזריטש מתבונן במצבו, עד אשר שם אל לבו בקדושת עיונו כי אדרבה דווקא הכרזה זו יכולה להביאו לעבודת השי"ת באמת ובתמים. הרי אם בלאו הכי אין לו עולם הזה ועולם הבא, הרי שעבודת השי"ת שלו מעתה תהא זכה ונקיה, רק בכדי לעשות נחת רוח ליוצרו ושלא על מנת לקבל פרס. הרי כל אדם ששומר תורה ומקיים מצוות, יכול להתגב אל ליבו מחשבות פסולות של בקשת שכר ועשיית התורה כקרדום לחפור בו. אך משנודע לו משמים כי אין לו עולם הבא, והרי עולם הזה זה מכבר אין לו, הנה עכשיו יכול הוא לעבוד את הקב"ה באמת ובתמים. כיון שכן חזר המגיד ממעזריטש לתלמודו ביתר שאת וביתר עוז. באותה שעה חזרה ויצאה עוד בת קול מהשמים ואמרה שמזומן הוא לחיי העולם הבא, ומעתה ועד עולם יהיה נזהר שלא לחזור ולהתאנח כיוצא בזה, לפי שאין רחמנות גדולה יותר מרחמנותו של הקב"ה.

(ספיר ויהלום פר' וישב תשפ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בימים אלו בהם היה שרוי בעניות ובדחקות גדולה, מספר הרה"ק הבני יששכר זיע"א מספר בספרו 'אגרא דפרקא' (אות ב): "סיפרו לי מעשה רב, מאת כבוד קדושת הרב הקדוש מה"ר דב בער זצוק"ל: פעם אחת באה הרבנית למקום בו היה המגיד מתבודד ועוסק בתורה ובמצוות, והחלה בוכה לפניו בבכי תמרורים על אודות הסבל הנורא וחרפת הרעב שהיא עוברת יחד עם צאצאיהם. רעבים וצמאים הם ביותר, ואף בגדים שלמים כדי להתכסות בהם מפני הקור אין להם. באה העניות עד נפש וכבר הם אינם מסוגלים לסבול יותר.

שמע המגיד ממעזריטש את בכיית אשתו הרבנית, ונאנח מעט על מר גורלם. באותה שעה יצאה בת קול מהשמים והודיעה לו כי הוא איבד את חלקו לעולם הבא. היות ואנחה זו לא הייתה ראויה, הרי שבעטיה הפסיד את חלקו לעתיד לבוא. היה המגיד ממעזריטש שומע את קולו של הכרוז השמימי כשהוא משתומם ונרעד, הנה ברגע קטן הוא איבד את שני העולמות, הרי עולם הזה זה מכבר אין לו, שהרי הוא וכל משפחתו מחוסרי כל, ועתה גם עולם הבא אין לו.

הסמוך לנהר היה לרועץ. לפי שבלילות הקיץ היו קרקוריהם של הצפרדעים השורצות בנהר נשמעות בקול גדול והטרידו מאוד את מנוחתם של בני הבית. מחוסר ברירה התרגלו בני הבית לקרקורי הצפרדעים ושנתם הייתה ערבה להם. אולם המגיד ממעזריטש היה נותר ער לילה אחר לילה.

הדבר נודע בכך שהמגיד ממעזריטש היה מבקש בכל בוקר ובוקר שיוציאו אותו ידי חובה בברכות התורה, והיה מתנצל באומרו שנמנע ממנו לישון בלילה. פעם אחת תהא אחד ממקורביו ושאל אותו: מדוע דווקא שנתכם נטרדת ונודדת לכם יותר מאחרים שאף הם שומעים את קרקורי הצפרדעים ועדיין ישנים כדבעי. נענה המגיד ממעזריטש ואמר בתמיהה: אדרבה, הקושיה היא על אלה שכן ישנים, שכן אם אפילו בריות שפלות כמו הצפרדעים מבינות שיש לומר שירה לבורא עולם, בוודאי שאנו עם סגולתו עליו לשבח ולהודות לפניו.

על מאורע מעניין שאירע עם המגיד ממעזריטש

הרה"ק רבי משולם פייבוש העליר מזבאריז זי"ע

בעל "יושר דברי אמת"

כ' כסלו תקנ"ב

בעל דרכי אמונה זי"ע, הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום זי"ע, והרה"ק רבי חיים מטשערנאוויץ בעל באר מים חיים זי"ע שנחשב לו כתלמיד חבר.

רבינו נסתלק לגנזי מרומים ביום ב' כסלו שנת תקנ"ה לפ"ק, ומנוחתו כבוד בעירו זבאריז.

והשאיר אחריו ברכה את ספרו הק' יושר דברי אמת, המכיל בתוכו שתי קונטרסים (השניה נקראה בשם דרך אמת) שקנה מקום בראש ספרי החסידות, ותעיד העובדא שנדפס במרוצת השנים המון פעמים בלמעלה משלשים מהדורות (גל' שבת בשבתו).

גאונותו בכל חלקי התורה

לצד קדישתו ופרישותו של הרה"ק רבי משולם פייביש מזבאריז זי"ע היה נודע בשעתו כגאון ובקי מופלג, לדאבוננו לא נשארו הרבה מחידושי ופסקיו בהלכה, כי אם המעט אשר תלמידים מביאים בשמו מתוך הערכה וחרדת קודש.

במיוחד איתבדרי שמעתתיה בענין כתיבת סת"ם שעל קדושת אותיותיה הוא הרחיב הדיבור (ראה יושר דברי אמת אות לו: "יש טעם לכתוב ספר תורה ותפלין ומזוזות בקדושה, על פי דת תורתנו הקדושה בכונה נכונה, כדי שישירה הרוחניות על גופי האותיות הנכתבים"), ואף תיקן נוסח "לשם יחוד" לאמרה קודם עיבוד

מפרימישלאן זי"ע, והרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע.

על גדולי תלמידיו נמנים הגה"ק רבי דוד שלמה מסאראקא בעל ערבי נחל ולבושי שרד זי"ע, (אשר מביא כמה פעמים מדברי רבו בעניני הלכה ואגדה), הרה"ק רבי יוסף דוד הכהן אבד"ק יאסי

הרה"ק רבי משולם פייבוש הלוי העללער זי"ע נולד בעיר סניאטין שבחבל גאליציע לאביו הרה"ק רבי אהרן משה זצלה"ה שהיה מגיד מישרים בעירו הנ"ל. רבי אהרן משה היה מגזע היחס, ובנו של הרה"ק רבי מאיר אבד"ק בראדשיץ ישן שהיה מפורסם לקדוש עליון, אשר מרן הבעש"ט הק' זי"ע נסע אליו ביחוד כדי לקיים בו שימוש תלמיד חכם. עוד כותב רבינו בעצמו בהסכמתו על הספר וזיוזאת דאברהם שחיבר אחיו הרה"ק רבי אברהם נח מדאלינא זי"ע, שהם היו דור שישו בן אחר בן להגה"ק בעל תוספות יום טוב זי"ע.

בהגיעו לפרקו נשא את בתו של אחד מחשובי תושבי העיר קניהניטש שבגאליציע, ובהתגוררו שמה מצא את שאהבה נפשו חבורה של יראים ושלמים מבקשי ה', עמם נתקשר בקשר אמיץ וחזק. ובזיווג שני נשא את הרבנית הצדיקת מרת יענטל ע"ה שהאריכה ימים אחריו והיתה מפורסמת בצדקתה, ורבים ושלמים היו באים אליה להתברך מפיה. ומקובל שגם הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפסא זי"ע בא לקבל ברכה הימנה.

את תורתו בנגלה קיבל רבינו מפי שאר בשרו הגאון האדיר רבי משה צבי העללער זצלה"ה אבד"ק באקשעוויץ, ובעמח"ס גאון צבי. לצד זאת עלה רבינו במעלת רמות בדרך החסידות, וכפי שנמצאו למדים מפי כתבו בספרו הק' יושר דברי אמת, שקיבל תורה מפי הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, הרה"ק רבי מנחם מענדל

וע"ע בענין זה ב"דעת תורה" למהרש"ם).
 כן היה לו ברשותו ספר תורה מיוחד ונזכר
 כמה וכמה פעמים בספר "משנת אברהם" על
 ה' כתיבת סת"ם (נדפס זיטאמיר תרכ"ח) שאף
 מסתמך עליו רבות בדני צורת האותיות. ומציין
 במקום אחד (סי' כד): "וכן ראיתי בספר תורה
 הקדושה של הרב הגאון איש אלקי המפורסם
 כקש"ת מוהר"ר משולם פייוויש ז"ל מק"ק זבריזא,
 והספר התורה הקדושה היא עתה אצל אדמו"ר
 הקדוש ברוז'ין.
 (גל' עלים לתרופה פר' תולדות תשנ"ח)

בתורה כמאמר הקרא 'לא תוסף עליו ולא תגרע
 ממנו', כשם שהחסר הוא גרעון להתורה, כך היתר
 כנטול דמי, והוא גרעון להתורה הקדושה עכ"ד.
 (סידורו של שבת ח"ב דרוש ג מאמ"א או"ג).
 גם הגה"ק בעל הדעת קדושים מבוטשאטש
 זי"ע מביא מה ששמע בשם הרב המפורסם
 בש"ט מו"ה פייביש ז"ל מ"כ בק"ק זבראזא יצ"ו
 שיש צד היתר לטלטל ספר תורה הקדושה על
 ידי שמהלכין עשרה אנשים עם הס"ת הקדושה,
 ומסיים: "כי על פי זה נחה דעתי במה שנוהגים
 פה לטלטל ס"ת הקדושה מביהמ"ד הק' למקום
 דירתי פה..." (אשל אברהם או"ח סי קלה סי"ד;

הקלף לכתבת סת"ם, וקודם כתיבת ס"ת (מובא
 ב"קונטרס שמשון" שבסוף ספר יושר דברי אמת
 מהדו' מונקאטש שנת דרך אמת עיי"ש באריכות).
 רעו ועמיתו הרה"ק בעל הבאר מים חיים מביא
 בשמו בענין זה בלשון הערצה מופלגת (בענין
 כתיבת הנוני"ן ההפוכין בס"ת בפרשת "ויהי
 בנסוע"): "וגם בזה שמעתי מפי איש אלקים בוציאנ
 קדישא נר ישראל המפורסם המנוח מוהר"ר
 משולם פייוויש זלה"ה מגיד מישרים מזבריזא
 שהיה בקי בכל מקומות וחדרי מאמרי הפוסקים
 ושו"ת בענין זה (-בהלכות סת"ם) והראה לפני
 ראיות שאף זאת ראוי לבטל שלא יהיה שום יתור

הגה"צ רבי אפרים פישל פלדמאן זצ"ל

בעל ידות אפרים
כ"ג כסלו תרס"ה

רבי חיים ויטאל. בשבתות ובמועדים היה הוגה
 בכתבי קודש אלה, וכמוכן גם בספרי החסידות של
 הבעש"ט הק' ותלמידיו. בהצנע שקד רבי פישל על
 כתיבת חידושי תורתו ורק בשנתו האחרונה ביקש
 להעתיקם ולהכינם לדפוס, אחר פטירתו נקבצו
 חידושיו בספר ידות אפרים ושו"ת דגל אפרים....".

הפוסק של בעל הייטב לב'

בעת בואו של הגאון רבי פישל פלדמן
 לביטשקוב עדיין לא היה מורה הוראה מוסמך
 בעיירה, וכאשר נתעוררה שאלה היו פונים אל
 הרב אשר באחת העיירות הסמוכות.
 זכה רבי פישל להתעטר בנור ההוראה שהעניק
 לו הרה"ק הייטב לב' מסיעט זצ"ל וכך היה לה
 לביטשקוב מורה הוראה משלה. לא בקלות היה
 בעל הייטב לב' מעניק הורמנא למבקשים אלא
 לאחר בחינה מעמיקה. שלושה ימים טייל עם
 רבי פישל בש"ס ובפוסקים, ובסיום בחינתו אמר
 בהתפעלות מוכן אני לתת לכם היתר הוראה, אבל
 בתנאי שתפסקו גם את השאלות המתעוררות
 בביתי, בעל הייטב לב' נהג שלא לפסוק לעצמו,
 ורבי פישל נעתר לבקשתו.
 מוסף היכלות - קשר איתן (כסלו ע"ה)

רבי פישל עשה חיל בתורתו וידיו רב לו אף
 בתורת הנסתר, עוד בצעירותו נמשך אל תורת הח"ן
 והיה לומד מתוך כתבי האר"י הקדוש ותלמידו

הגאון הצדיק רבי אפרים פישל פעלדמאן נולד
 בשנת תקצ"ט לאביו הרה"ח ר' משה ישראל ז"ל
 והיה חתנו של החסיד הנעלה והמפורסם מוה"ר
 יודא עביר ראזנבערג זצ"ל מביטשקוב, עוד
 בצעירותו היה רבי פישל נוסע בצוותא עם אביו ר'
 משה ישראל אל הרה"ק בעל הצמח צדיק מויזניץ
 זי"ע. והרה"ק מויזניץ הוא ששידך בין ר' יודל עביר
 לבין ר' משה ישראל פעלדמאן רבי פישל עבר לגור
 בביטשקוב בסמוך לחותנו.

ברבי פישל נתגלם המושג תורה וגדולה
 במקום אחד, עם שהיה סוחר בינות, היה גאון
 עצום בתורה מופלג בחסידות וביראת שמים
 ובעל מידות נאצלות. עסקי היין שלו הסתעפו
 על פני ארצות שונות, אך בעיקר שקד על התורה
 ועל העבודה. רוב העת היו בני ביתו מנהלים את
 עסקיו, וכאשר נדרשה לעיתים עזרתו היה נאנח:
 'במה חטאתי היום', שבשל כך מפריעים אותי מן
 הלימוד. וכה העיד עליו גיסו הגה"צ רבי אלתר
 אברהם ברוך ראזנבערג זצ"ל בעל צוואת אבא:
 ראיתי להזכיר בזה צדקת מורי גיסי הרב החסיד
 המפורסם מו"ה אפרים פישל ע"ה אשר כל ימיו
 לא היה יוצא כמעט מפתח ביתו, והיה מתמיד
 בלימודו היינו כשהיה לו פנאי לא היה יושב בטל
 רק חזר תיכף ללימודו.

קטנתי מכל החסדים

שיחה נפלאה מהגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א
במשנתו של הרה"ק בעל התניא זי"ע
ליל שבת קודש י"ט כסליו - האדיטש - תשפ"א

בהיכל החסידות כסליו תשפ"א - האדיטש אוקראינה
ברתועדות ליל שישי סמוך לציון הרה"ק בעל התניא זי"ע

ולפתע מתחיל להיות חושך, השמש מתחילה לשקוע, הם מסתכלים סביבם ורואים שהדרך בה הם הולכים מסתיימת ביער של עצים, הם חשבו: אולי זה רק קצת עצים, ואחר כך הדרך ממשיכה, הם מתקדמים לאיטם. כמה פסיעות בין העצים, ואז הם רואים שהם מוקפים בעצים, הם מנסים לחזור, ואין להם מושג מהיכן הם נכנסו, עצים גבוהים מאוד, סבוכים וצפופים, וביניהם חושך מצרים. כשנמצאים בתוך היער הזה, ביום שמש, זה חשוך לגמרי. על אחת כמה וכמה ביום חורף סגרירי, והלילה מתחיל לרדת. והחשיכה נהיית סמיכה מרגע לרגע, והאחים מנסים לחזור על עקבותיהם. לחזור אל המקום אשר ממנו באו. אל הדרך, אל הכביש. אבל לא רק שהם לא מצאו את הדרך: הם הלכו והסתבכו במעבה היער. מכל צד סגר עליהם היער, והם בחשיכה גדולה. אין דרך לנטות ימין ושמאל. והמצב הולך ומחמיר.

אחרי שעה - שעתיים שהם תועים בעובי היער, נפתחו לפתע ארובות השמים וגשם זלעפות החל לרדת, יחד עם הגשם: ברכים מסנוורים ורעמים מחרישי אוזניים. באותם רגעים החליטו האחים הקדושים שהם לא יכולים להפרד זה מזה: הם אחזו ידיים בחוזקה זה לזה, דברו אחד לשני, כדי שלפחות הם יהיו ביחד ולא יאבדו אחד את השני, תוך כדי שהם מחזקים זה את זה בדיבורים של אמונה ובטחון, נשמע קול של רעם אדיר וחזק, אשר זעזע ממש את כל היער.

מעוצמת הרעש האיום נפל הרבי ר' זושא על האדמה, והיד שלו התנתקה מהיד של הרבי ר' אלימלך.

יש חוברת דקה שקרויה 'זכר צדיק יסוד עולם'. זו חוברת שהוציא ה"איידים" - החתן של הגאון הנתיבות המשפט כהספד על החידושי הרי"ם.

כידוע לרבי יעקב מליסא, מי שהיה מפורסם בעולם התורה בגאונותו העצומה, בספריו הידועים, נתיבות המשפט, היה חתן מגדולי חסידי קוצק וגור, רבי אלעזר מפולטסק. ואחרי פטירת החידושי הרי"ם הוא אמר עליו הספד שאותו הדפיסו בחוברת מיוחדת. ושם הוא אמר לשומעים: "כנודע לכם ומפורסם אצלכם כאשר עשה חינוך לבית המדרש הנבנה בעיר גור אמר..." - דהיינו, אתם בוודאי יודעים מה אמר החידושי הרי"ם בחנוכת הבית של הבית מדרש בעיירה גור, שברוך אגב יצוין שזה היה בשנת תרי"ט ומתברר ששם אמר החידושי הרי"ם יסוד גדול שלמעשה כתוב באגרת הקודש של האדמו"ר הזקן אותה הוא כתב אחרי שהוא יצא ממאסרו, אחרי י"ט כסלו.

...

לפני שנכנס לעומקם של הדברים הנפלאים נפתח בסיפור קצר. כידוע, האחים הקדושים, הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק והרבי ר' זושא מאניפולי היו הולכים בגלות, נודדים בדרכים, מעיר לעיר, מכפר לכפר, מי מאיתנו יכול להבין את דרגתם של הני צדיקי קמאי ולהבין את הישועות שהם היו פועלים עם זה.

היה זה אחד מימי הגלות, בעיצומו של החורף, זה היה יום סוער, גשם זלעפות ורוח קרה וחזקה מאוד, האחים הקדושים הולכים והולכים

הוא הוזמן לשמש כבדחן
בחתונת אדמו"ר האמצעי.
הוא לקח "משקה" כהוגן
ופנה לאדמו"ר הזקן, באמרו:
רבי, מהו הרעש שמרעישים
אודותיכם: הרי מה שאני
יודע - הרבי בודאי יודע! מה
שהרבי לא יודע - אני בודאי
לא יודע! אלא מה? יש משהו
שהרבי כן יודע ואני לא! נו,
מה אפוא הרעש הגדול בזה?
האדמו"ר הזקן חיך והיה ניכר
שהוא מאוד שבע רצון.

ב'היכלי החסידות' כסל"ו תשפ"א - האדיטש אוקראינה.
במעמד התפילה בציון הר"ק בעל התניא ז"ע - יום שישי פר' ושלח

כשהרבי ר' זושא הצליח להתרומם, הוא כבר לא מצא את רבי אלימלך לידו! כל מאמציו של רבי זושא לחפש את אחיו ולמצוא אותו עלו בתוהו. הוא צעק בקול שוב ושוב, אבל כל קריאותיו הרמות היו כקול קורא במדבר, הם לא זכו לשום מענה.

בינתיים, הלך הגשם והתעצם יותר ויותר, רבי זושא הרגיש שהוא נמצא בשטף מים אדיר. המים התחילו לגבוה עוד ועוד, ואז הוא הבין שאם הוא נשאר כאן הוא, חלילה, יכול לטבוע במקומו. הוא חייב לזוז מכאן. אבל להיכן?

הוא התחיל להתקדם בכל מחיר, לגשש בחושך הסמיך בין העצים. והוא מתקדם בלי לדעת להיכן הוא מתקדם, אחרי זמן רב, שעה או שתיים, כאשר רבי זושא כבר היה ממש באפיסת כוחות מוחלטת, לפתע הוא רואה מרחוק נקודה של אור.

הוא לא ידע אם זה אמת או לא, ידוע שבמדבריות יש דבר שנקרא 'פֶּאֶטָה מוֹרְגָנָה' - אנשים הולכים במדבר ונדמה להם שהם רואים מרחוק עצי דקל ומעיינות מים, אבל כשמתקרבים רואים שאין כלום, אבל רבי זושא החליט שאין לו מה להפסיד אם הוא בודק.

הוא עושה את דרכו אל עבר האור, ואז מתגלה לנגד עיניו בית קטן באמצע היער, והאור בוקע מבעד החלונות.

רבי זושא הבין כמעט בוודאות שמדובר בבית של שודדים וגזלנים, אלו שעובדים ביערות ומלסטמים עוברי דרכים, אבל הוא עשה חישוב ודאי מול ספק כאן הוא בסכנה וודאית, הרוחות והגשם, הרעב והקור, ושם זה ספק של סכנה, כי הוא הרי לא יודע מה מצפה לו בתוך הבית המסתורי. ולכן הוא החליט שעדיף להיכנס אל הבית.

וכאן הרבי רבי זושא היה מופתע לחלוטין הוא נכנס אל הבית פנימה, והוא מוצא, לא פחות ולא יותר, מאשר בית מדרש של ממש! אנשים של צורה, יושבים עם בגדים מכובדים, סביב לשולחן ארוך, ומולם ספרים עבים.

איש זקן אחד, זקן ארוך, הדור פנים, יושב בראש ודורש לפנייהם רזין דרזין. סודות התורה. רבי זושא עומד בדלת ומסתכל: לא מאמין למראה עיניו, הזקן מבחין בכניסתו של רבי זושא, מפסיק את הדרשה שלו וקורא בקול: "ברוך הבא, רבי זושא מאניפוליי", מיד הוא מסמן שיביאו כסא ויניחו את הכסא לידו, והוא מזמין את רבי זושא לבוא ולשבת סמוך אליו.

רגעים מיוחדים ומרוממים, ואז הזקן אומר להרבי ר' זושא: הנה עכשיו זה הזמן וזו השעה לגלות לכבוד מעלתך, את הסוד הגדול: הייחוד הגדול והנורא שכיוון משה רבינו על הר סיני, בשעת קבלת התורה!

רבי זושא ממש קפץ אחורה הוא נרתע לאחוריו בסילודין, והכריז בקול: "חס ושלום!"

זושא לא ראו לשמוע סודות גדולים ונשגבים כאלו! הזקן עשה את עצמו כאילו הוא מתעלם מהענווה של רבי זושא, הוא קם ממקומו, ניגש אל ארון הקודש, הוציא משם ספר תורה, אחז אותו בידו וקרא לעבר רבי זושא: "תתקרב רבי זושא! תנשק את ספר התורה, ואני אגלה לך את הסוד הנורא!"

אבל רבי זושא בשלו: "זושא לא ראו לך! זושא לא חפץ ולא רוצה לשמוע סודות כאלה, סודות שהם גדולים

ונשגבים ממדרגתו! זושא לא ינשק את ספר התורה ולא ישמע את הסוד הנורא! והזקן עומד עם הספר תורה ואומר: רבי זושא, רבי זושא כעת זה שעת רצון נדירה, זו הסיבה של כל הרעש הגדול הזה, כל המקטרגים ניסו למנוע ממך להגיע אל הרגע הזה ניסו להפריע לך מלהגיע לכאן ואתה כעת לא רוצה? איך זה יתכן?

לאו בכל יומא מתרחש ניסא! שעת רצון כזו לא תחזור! אם תסרבו עכשיו לשמוע את הסוד, בדיוק כאשר מהשמים רוצים לגלות לכם, עלולים אתם להצטער על כך כל ימי חייכם! תתקרב, הפציר הזקן, תנשקו את הס"ת, ותזכו לשמוע סודות נוראים!

"אבל זושא לא רוצה!" - התעקש הרבי רבי זושא ולא נכנע. כעת, גם האנשים שמסביב לשולחן התערבו והתחילו לומר לרבי זושא: איך אתם יכולים להרשות לעצמכם להפסיד כזו עת רצון נדירה, זה ממש חילול ה'!

אבל רבי זושא בשלו: אני לא רוצה. זה לא לדרגה שלי! אני לא ראו לזה! אני לא רוצה לשמוע! כשהזקן ראה את העקשנות של רבי זושא הוא ממש התמלא חימה וכעס.

הוא צעק אל רבי זושא בשצף קצף: "אם לא תהיה מוכן לשמוע, אשרוף אותך בהבל פי!" "מוכן אני להישרף" - השיב רבי זושא בניחותא "שקר בנפשי לא אעשה!"

יודע אני בעצמי שאני לא ראו לגילוי סוד רם ונישא שכזה! בשום פנים ואופן לא אהיה מוכן לשמוע את הסוד."

ואז הפיל רבי זושא את עצמו על הרצפה בפישוט ידים ורגלים, כמי שאומר: אני מוכן ומזומן לקבל עלי את הדין על כך שאני לא רוצה לשמוע.

באותו הרגע, הזדעזע העולם כולו מקול רעם אדיר ומחריש אוזניים, ומיד לאחר מכן, הציף אור גדול ובהיר את כל הסביבה. רבי זושא קם על רגליו, והנה, השמש זורחת, כאילו לא ירדו גשמים מעולם!

אין יער ואין בית, אין זקן ואין שולחן! אין ארון קודש ואין ספר תורה. ולמרבה הפלא:

על הרצפה היו מפוזרים שברי עבודה זרה, ושם ניצב הרבי רבי אלימלך אחיו, קורן מאושר וקורא ברטט:

"אשריך, רבי זושא, אחי היקר, שבגודל מידת הענווה האמיתית שלך, הצלת את עצמך, הצלת אותי, והצלת את כל העולם כולו!"

נראה שריבוי החסדים עצמו מביא אותו להחשיב עצמו קטן במאד מאד. (אולי הדבר אכן תלוי בכך שהזכיות נתמעטו. אך רבינו לא מציין זאת).
אומר האדמו"ר הזקן: "מרחוק ה' נראה לי - ככל שהאדם יותר מתקרב לה' - כך הוא מרגיש יותר ויותר רחוק, יותר ויותר קטן, זה מה שהיה עם יעקב אבינו, "קטנתי" - מריבוי החסדים, אני עצמי נהייתי קטן, וזה החילוק בין צד הקדושה לצד שכנגד: בצד שכנגד - ככל שהם יותר מקבלים חסדים - כך הם יותר מחזיקים מעצמם, מתגאים, אבל צד הקדושה, ככל שמקבלים חסדים מבינים שהם יותר קטנים ויותר קטנים.

***

"קטנתי מכל החסדים ומכל כו'. פירוש, שבכל חסד וחסד שהקב"ה עושה לאדם - צריך להיות שפל רוח במאד. כי חסד דרועא ימינא. וימינו תחבקני. שהיא בחי' קרבת אלהים ממש ביתר שאת מלפנים. וכל הקרוב אל ה' ביתר שאת והגבה למעלה מעלה. צריך להיות יותר שפל רוח למטה מטה כמ"ש מרחוק ה' נראה לי. וכנודע דכולא קמי' דווקא כלא חשיב. וא"כ כל שהוא קמי' יותר הוא יותר כלא ואין ואפס וזו בחי' ימין שבקדושה וחסד לאברהם שאמר אנכי עפר ואפר. וזו היא ג"כ מדתו של יעקב. ובזאת התנצל על יראתו מפני עשו, ולא די לו בהבטחתו והנה אנכי עמך כו'. מפני היות קטן יעקב במאד מאד בעיניו מחמת ריבוי החסדים כי במקלי כו'. ואינו ראי וכדאי כלל להנצל כו'. וכמארז"ל שמה יגרום החטא שנדמה בעיניו שחטא. משא"כ בזה לעומת זה הוא ישמעאל חסד דקליפה. כל שהחסד גדול הוא הולך וגדל בגובה וגסות הרוח ורוחב לבו".

***

את הרעיון הזה אמר החידושי הרי"ם בחנוכת הבית של הבית מדרש, והוא הפליא לפרש עם זה את לשון הכתוב בספר תהלים, במזמור שיר חנוכת הבית (ל, ב): "אַרְוַמְדָּהּ ה' כִּי דִלִיתָנִי וְלֹא שִׁמְחָתָ אֵיבִי לִי".

שאל הרבי החידושי הרי"ם: למה כתוב לשון כזה של "דליתני", ולא לשון רגילה של "הגבהתיני"? - אלא שדליתני יש לזה ב' משמעויות: רוממות ודלות, אמר דוד המלך: גם כשרוממו אותי - עדיין נשארתי דל,

וע"ז הביא החידושי הרי"ם, את מה שאמר הרבי ר' בונם מפרשיסחא: "משפיל גאים ומגביה שפלים" - מה הכוונה? [במקורות אחרים כתוב שהרבי ר' בונם שאל: "מה יש מזה שמשפיל את הגאה, אם הוא שוב מגביה את השפל, ואם כן, יהיה שוב השפל גבוה?]

הגאווה - גם כשמשפילים אותו - הוא נשאר גאוותן! אפשר לראות שיש אנשים שהם בתכלית הבזיון, עוסקים בעבודות שפלות, מצבם הפיננסי גרוע, מצבם האישי גרוע, ואעפ"כ אם משהו יאמר להם מילה, הם מתנפחים, בלונים נפוחים, ברגע אחד, מחט דק, הכל מתפוצץ, מה ההסבר? כי מי שיש בו ממידה מגונה זו, אפילו במצב נורא של שפלות, שהאדם נראה ח"ו כמו בהמה, דומה לעניינים של הבהמה, מתוך מצב זה יש לו גאווה וכבוד מדומה! (סיפור הר"ב על השופר וואס בלאזט).

ואילו השפל - גם כשמרימים אותו - הוא נשאר שפל! זה מה שדוד המלך אמר: ארוממך ה' כי דליתני, הקב"ה הרים אותי ועדיין אני דל לעצמי, שפל בעיני רוחי, כי אני יודע שכלום לא מגיע לי, כך מובא בהספד של רבי אלעזר מפולטוסק.

***

רק בזכות מידת הענווה שבקרב, כשהוא האמין שהוא אכן לא ראו לזה, ניצל רבי זושא מנסיון קשה, בו ניסו כוחות הטומאה, הסיטרא אחרא, ללכוד אותו ולהפיל אותו,

רק בזכות הענווה הוא הצליח להרוס ולשבור את כוחות הטומאה, וזה היה שברי הע"ז שהיו סביבו.

צדיקים סיפרו את הסיפור הזה ואמרו דבר נורא:

"אילו, חס ושלום, היה הרבי ר' זושא נכשל בנסיון, אז היה נגרם אסון כבד לו, לאחיו, לכל העולם כולו.

ומשזכה ועמד בנסיון, נכנעה הסיטרא אחרא, ואלפי נשמות יצאו לחופשי".

***

בפרשת השבוע, פרשת וישלח, מובא מה שיעקב אבינו אמר:

קִטְנִיתִי מִכָּל הַחֲסִידִים וּמִכָּל הָאֲמָת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ כִּי בְּמִקְלִי עִבְרַתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הִזָּה וְעַתָּה הֵייתִי לְשֵׁנֵי מַחְנוֹת: הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אֲחֵי מִיַּד עֲשׂוּ כִּי יָרָא אֹנְכִי אֹתוֹ פֶּן יָבֹא וְהִפְנִי אִם עַל בְּנֵים: וְאֵתָה אֲמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ וְשִׁמְתִי אֶת זַרְעֲךָ כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִסְפָּר מֵרֶב, מה הכוונה:

"קטנתי מכל החסידים" מה הכוונה נהייתי קטן? יש בזה מחלוקת רש"י והרמב"ן:

רש"י מפרש: "קטנתי מכל החסידים - נתמעטו זכיותי על ידי החסידים והאמת שעשית עמי, לכך אני ירא, שמה משהבטחתי נתלכתי בחטא ויגרום לי להמסר ביד עשו".

כלומר, מחמת מיעוט הזכיות על ידי החסידים, נהייתי קטן יותר. ראוי פחות.

אבל הרמב"ן שואל על כך איפה מצאנו כאן בפסוק איזכור ל"זכיות", זאת ועוד, איזה חסידים מיוחדים וחדשים נעשו מאז ההבטחה האחרונה בצאתו מחרן, כשברח מלכן, שאפשר לומר שהם הקטינו לו את הזכיות.

לכן מסביר הרמב"ן, שכונתו הייתה לומר קטון אני מלהיות ראוי לחסידים: "אבל 'קטונתי' לומר: כי קטון הוא מהיותו ראוי לכל החסידים שעשה עמו". לא בגלל החסידים הוא אומר "קטונתי", אלא שאין הוא ראוי בכלל לחסידים מופלגים כ"כ.

***

האדמו"ר הזקן באגרת הקודש שבספר התניא עומד על הפירוש של המילים האלה, זה מכתב שהוא כתב אחרי י"ט כסלו, אחרי ששחררו אותו מהמאסר, ובמכתב הזה הוא מודה ומשבח לה' על חסדיו.

ולמעשה, זה המסר שהאדמו"ר הזקן העביר לחסידים אחרי ששחררו אותו, ושמ למעשה הוא מפרש את הדברים כעין דברי רש"י, וכך הוא כותב באגרת "מפני היות קטן יעקב במאד מאד בעיניו מחמת ריבוי החסידים", כלומר, האדם מתמעט בגלל ריבוי החסידים.

וכך אמר יעקב אבינו: קטנתי - אני עצמי נהייתי קטן, בעקבות ריבוי של כל החסידים שה' עשה עמי, זו היא הענווה המיוחדת של יעקב אבינו, שכשהוא רואה ומרגיש את כל מה שהקב"ה עושה אתו, הוא לא מתגאה, הוא לא מתרברב, אלא אדרבה, הוא נהיה יותר שפל ונמוך בעיניו קטנתי!

נהייתי יותר קטן!

אם כי, יש כאן 'הבחנה' מסוימת, שבעוד שרש"י מציין שהקטנות באה כתוצאה מכך שהזכיות נתמעטו, ואילו בדברי רבינו האדמו"ר הזקן

במקומות אחרים מובא שהחידושי הרי"ם הפליא להסביר בזה: מה למעשה הפסוק הזה קשור למזמור שיר חנוכת הבית, מה הקשר בין זה לחנוכת הבית, אלא שהקב"ה אומר על גאוה: אין אני והוא יכולים לדור במקום אחד, בבית של הקב"ה אין מקום לגאוה, ולכן אמר דוד בחנוכת הבית: כי דליתני - אני נשארתי דל ושפל.

***

הרעיון הזה גם מצינו בדברי רבינו השפת אמת בפרשת השבוע, השפת אמת מביא (תרל"א):

"אא"ז מו"ר [החידושי הרי"ם] זצלה"ה הגיד בשם הרבי מלובלין: פירוש 'קטונתי מכל החסדים' שגם זה שקטן בעיניו ג"כ מחסדי השי"ת". ועל זה הוסיף השפת אמת את הרעיון הזה שהוא למעשה דבריו של האדמו"ר הזקן בעל התניא:

"וי"ל עוד, שעל ידי החסדים שעשה עמו השי"ת הכיר כי קטן הוא. כי כן הוא, שעל ידי גודל חסדיו יתברך שרואה האדם, על ידי זה מבין קטנותו".

ושבו עוסק בזה השפת אמת (תרל"ד) הוא מביא את הווארט של הרבי מלובלין:

"קטנתי מכל החסדים. שמעתי מכבוד מו"ז ז"ל בשם הרב הקדוש מלובלין ז"ל שגם מה שקטן בעיניו הוא מהחסדים של השי"ת כו".

והשפת אמת ממשיך ומוסיף: "ונראה להוסיף ביאור, כי יש לכל איש ישראל להשיג הכנעה וקטנות על ידי חסדי השי"ת שעושה עם האדם לפנים משורת הדין, לכן צריך האדם להשיג בושא ולהכניע לפניו יתברך. וזהו שנאמר 'קטנתי מכל החסדים' שמכל החסד וטוב שעשה עמו השיג קטנות עד שלא נשתנה כלל מעת שהיה הולך לחרון עד חזרתו כדכתיב במקלי עברתי".

וכאן אומר השפת אמת משפט נוקב מאוד: "ואין זה דבר קטן שיזכור האדם עד עשרים שנה מה שהיה לו!"

ובהמשך מפליא השפת אמת בדברים עמוקים: "והאמת כי תכלית חסדי השי"ת הוא כשמשיג האדם הכנעה וקטנות על ידי החסדים זה אות ומופת שמקבל החסדים אליו, והבן".

[כנראה שהפשט הוא שהשפת אמת רוצה לתת לנו כאן הסבר וסוד: אדם מקבל שפע משמים, והוא רוצה לדעת האם זה שפע של ברכה או שמה של "משלם לשונאיו" רח"ל, זהו הסימן! תראה אם זה מביא אותך לענוה - אם אתה אכן עניו - סימן שזה חסד!]

***

אנחנו עומדים סמוכים לימי האורה, ימי החנוכה, השפת אמת

ב'היכלי החסידות' כסליו תשפ"א - האדיטש אוקראינה. סעודה שלישית פרשת וישלח - סמוך לציון הרה"ק בעל התניא ז"ע

מביא כמה פעמים שמזמור שיר חנוכת הבית - זה העניין של חנוכה, הוא גם מביא את שני הפירושים של דליתני - שזה העבודה של חנוכה, והוא מסביר שם לפי דרכו באופן אחר, אבל אפשר גם לקשר את הדברים לעניינו, לפני שבוע היה היא"צ של הבת עין, והוא אומר:

"קדושה גדולה יש בוודאי בהנרות, ומי שזכה לבחינת תולעת ולא איש בחינת שפלות באמת, הוא יכול להשיג על ידי הנרות של חנוכה השגה נפלאה".

ואם כן זהו גם עניינא דיומא.

***

הרעיון הזה הוא נפלא מאוד.

מלבד מה שיש בו מסר רוחני כביר על הדרך הראויה איך לקבל בנפשו את שפע הברכה והישועות משמים, להבין מזה עד כמה אנחנו קטנים, להבין מזה את המתנת חינוך שאנחנו מקבלים, יש בו גם הבנה נוספת, הנרמזת גם היא בדברי התניא:

כשאדם נמצא בבחינה של מרחוק - הוא בענוה ובשפלות - אז ה' נראה לו - הוא זוכה שה' ישפיע עליו שפע ברכה, כי הוא בבחינת "מגביה שפלים" הוא נשאר עניו גם כשמגביהים אותו "ארוממך ה' כי דליתני".

***

בחצר אדמו"ר הזקן היה בדיחן ששמו היה ר' פנחס הבדיחן. הוא היה יהודי למדן ובעל צורה. תמיד הוא היה חוזר על לשון ה"סור" בעל פה, באומרו שזו הכנה טובה בשבילו לאמירת בדיחנות.

הוא הוזמן לשמש כבדיחן בחתונת אדמו"ר האמצעי. הוא לקח "משקה" כהוגן ופנה לאדמו"ר הזקן, באמרו:

רבי, מהו הרעש שמרעישים אודותיכם: הרי מה שאני יודע - הרבי בודאי יודע! מה שהרבי לא יודע - אני בודאי לא יודע! אלא מה? יש משהו שהרבי כן יודע ואני לא! נו, מה אפוא הרעש הגדול בזה? האדמו"ר הזקן חייך והיה ניכר שהוא מאוד שבע רצון.

***

מה העומק של הסיפור הזה? ייתכן שזה העניין הזה, האדמו"ר הזקן היה גאון ענק בתורה, כל רז לא אינס ליה, והבדיחן אומר לו שהוא יודע רק (...) "משהו", בענוותנותו זה מצא חן בעיניו.

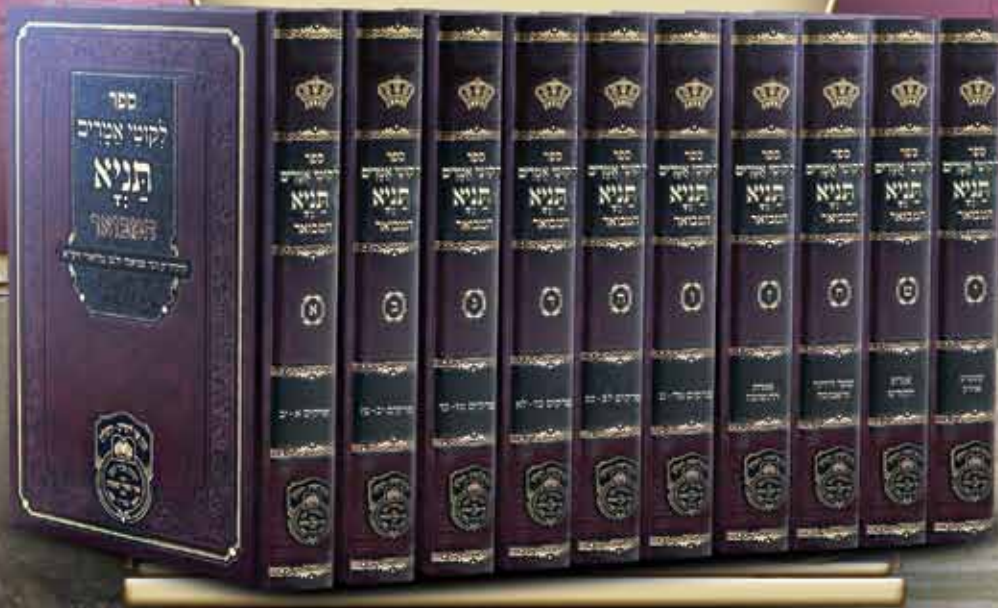
אגודת הרבנים

מפניע בעולם

ליקוטי אמרים תניא

להרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

יצירת פאר והדר, בעלת מעלות ייחודיות.
ביאור משולב ומעלות רבות
להשלמת ההבנה והעמקות.

ספר של בינונים

'ליקוטי אמרים - תניא' המבואר

"חלק ראשון הנקרא בשם 'ספר של בינונים', מלוקט מפי ספרים ומפי סופרים קדושי עליון נ"ע, מיוסד על פסוק "כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו", לבאר היטב איך הוא קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה בעזה". ונתוסף בו 'אגרת התשובה' מאדמו"ר נ"ע בדרך ארוכה וקצרה, כולל כל ענייני התשובה, גם אגרת הקודש אשר כתב בכתב ידו הקדושה ולשונו הטהור. כל אלה חוברו יחדיו תמים מלמעלה עיר וקדיש משמיא נחית, הוא ניהו כ"ק אדמו"ר הגדול הגאון האלקי אור עולם מופת הדור נזר ישראל ותפארתו קדוש ה' מכובד, מרנא ורבנא שניאור זלמן נשמתו בגנוזי מרומים" (נוסח השער בדפו"ר)

רבינו, ותוקן משיבושים שהשתרשו בו במהדורותיו השונות. לתועלת המעיינים נוספו בספר אלפי מראי מקומות וצייונים. לכל קטע הוקדמו דברי קישור ופתיחה, החורזים ומקשרים את כל חלקי הפרק אלו לאלו, ועל ידי הקדמות אלו יוכל הלומד להבין את הדברים בהירות יתירה. המאמרים הארוכים חולקו לקטעים קצרים, ובמלאכת מחשבת הוצבו כותרות משנה על יד כל קטע המתמצים את דברי רבינו באופן בהיר וקצר, אשר על ידם יוכל הלומד להבין אודות מה נסובים דברי רבינו. בסוף הספר נסדרו מפתחות לפסוקי התנ"ך, מאמרי חז"ל ולדבריהם של הספה"ק שהובאו בדברי רבינו, כמו כן נסדרו מפתחות ערכים ונושאים לפי סדר הא"ב למען יוכל כל לומד למצוא בנקל כל דבר וענין שדיבר בו רבינו. הספר מעוטש ב'ביאורי החסידות' ו'ציוני החסידות', להרחבת והבנת דברי רבינו בהיקף עצום, ובליקוט נרחב מתוך תורת ודברי רבותינו ז"ע על דברי הקדושים, הביאור נכתב בטוב טעם ודעת ובשפה ברורה ונעימה. כמו כן במקום שהיה בנותן טעם להרחיב יותר, הובאו ביאורים מספה"ק נוספים שדנו בדברי רבינו. ובנוסף לכך, בתחילת הספר הובא פרק נרחב לתולדותיו של רבינו ז"ע.

חברי רבני המכון עמלו לילות כימים להשלים את המלאכה בטוב טעם ודעת, בהכוונתו של ריש מתיבתא "עוז והדר" הגאון החסיד רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א, אשר ברוב תבונה פקד על מלאכת העריכה, הדיך כל העת את העורכים במלאכתם ובהקדמה לספר הטיב לפרש ולבאר בטוב טעם את דברי חז"ל "הדר קבלה מאהבה", על פי דרך החסידות המתבארת בכמה מקומות בתורת רבינו. בין הדברים מבאר את עומק הענין של תכלית קבלת התורה במעמד הר סיני, וכן מבאר בשפה ברורה ונעימה כמה מן היסודות הבולטים שבתורת החסידות, כמו למשל "ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין" "יראה תתאה ויראה עילאה". העוסקים בתורת החסידות מביעים סיפוק רב מהיצירה המופלאה והמפוארת, בפרט בעקבות הביאורים הנצרכים בו, אשר על ידם יכול כל אחד ללמוד את דברי תורתו של רבינו ז"ע העמוקים מני עומק, ולהבינם על בוריים ככל אשר ידינו יד כהה מגעת.

השם הרשמי שהוענק לספר על ידי רבינו, הוא "ליקוטי אמרים", וזאת מפני שרבינו לרוב ענוותנותו ראה בו רק ליקוט ועריכה של דברים שנאמרו ונכתבו כבר במקומות אחרים, ונקרא בשם 'אמרים' לפי שתוכנו הוא דברים שנאמרו על ידי רבינו כתשובות לשאלות של חסידים בענייני עבודת ה'. ולאחר שאמר רבינו כמה מאמרים לחסידיו באופן פרטי, העלה אותם על הכתב בכדי לזכות את כלל ישראל בחיבורו אשר נודע כאבן יסוד בתורת החסידות. לימים נקרא הספר בפי כל בשם "ספר התניא" על שם המילה הפותחת את הספר 'תניא'.

רבינו כותב על שער ספרו, כי דבריו מלוקטים "מפי ספרים ומפי סופרים קדושי עליון נשמתם עדן". ומקובל מפי חסידים, שבמילה 'ספרים' כוונתו לספרי המהר"ל מפראג והשל"ה הקדוש. ו'סופרים' הוא הם רבותיו הקדושים הבעל שם טוב והמגיד ממעזריטש זיע"א.

הספר כולל בתוכו - מלבד 'ליקוטי אמרים' שכתב רבינו ז"ע לבאר יסודות שונים בדרך הקבלה והחסידות - גם את 'שער היחוד והאמונה', 'איגרת התשובה', 'איגרת הקודש' ו'קונטרס אחרון'.

על 'דף השער' כתב רבינו לבאר באופן תמציתי את מהותו ומטרותו של החלק הראשון של ספר התניא. הוא מבסס זאת על הפסוק (דברים

בשורה משמחת לשוחרי החסידות ולתועלת הלומדים והדבקים בדברי קדשו של אדמו"ר הזקן הרה"ק הבעל התניא זיע"א, בהופעתו של ספרו הנודע לשם ולתהילה "ליקוטי אמרים - תניא" במהדורה חדשה ומפוארת, מבית היוצר של ממלכת התורה "עוז והדר".

לאחר זמן רב שצוות תלמידי חכמים שקדו על מדוכת העריכה, זוכים עתה חברי רבני המכון לברך על המוגמר עם הופעתו לאור עולם של הספר "ליקוטי אמרים - תניא", מאת רבינו אדמו"ר הזקן זיע"א, מתלמידי המובהקים של הרה"ק המגיד ממעזריטש זיע"א.

למותר להאריך ולפרט גודל ושגב גדולת האי צדיק וקדוש, ואף דבריו עמקו עומק מני עומק, ולא כל מוחא סביל דא, וביותר בדורנו דור עני אשר טרודים וסחופים בני נשא בגלותנו הארוכה ולבב כל אדם דווי, אין הפנאי ביד כל אדם להעמיק וללבן ולהבין דבריו הקדושים ביגיעה רבה, ובפרט במאמרי העמוקים בנסתרות התורה אשר הלומד עלול להתקשות בהם, לשם כך עמלו צוות חברי רבני המכון לבאר דברי רבינו, להעיר ולהאיר לנגוע בקצה דבריו, להוסיף לומדים בתורתו הקדושה כהנה וכהנה להאיר ולהרחיב בדבריו, למען אשר יתפשטו דבריו על פני תבל ומלואה להאיר לארץ ולדרים עליה, ובפרט בהוספת נופך בהרחבת הדברים ובהבאת הארות נוספות מדברי רבותינו מאורי החסידות העוסקים בדברי רבינו, להגדיל תורה ולהאדירה.

בספר 'תולדות התניא' (עמ' יט) נכתבו המילים דלהלן, הבאות לתאר מעט מזעיר את גודל שגב קדושת ומעלת דברי תורתו של רבינו אשר נאמרו על ידו כאשר שכינה מדברת מתוך גרונו, והיו כטל של תחיה על ליבותיהם של חסידיו, להדריכם בעבודת השי"ת, ולימים העלה אותם על הכתב בספרו הקדוש, אשר נודע כאחד מספרי היסוד של תורת החסידות: "כמו אור השמש אשר זורח בתקפו ובגבורתו בצהרים, כן האיר ספר הקדוש הזה את כל העולם, גם כל יודעי ח"ן ששו ושמחו וגילו ברעדה לפרסום החכמה העמוקה ולקדושה הגדולה וליראה העילאה אשר בחוץ תרונה מאמרי קדשו, העולם נתבשם מאמרות טהורות החשות וממללות בלשון של זהורית צחה ומפורשת כגחלי אש בוערות ולוהבות, ומלמדים לאנוש בינה ודעת איך יקיים תורת ד' מצוה ומעש, גם את נפש החוטאת יעורר ויקץ משינת האיוולת, ויורהו דרך הישרה איך להכניע את נפשו הבהמת ולהמשיך על הלב את המוח ואת הרוחניות".

בהגיענו עתה אל חיתום מלאכת עריכת הספר, במהדורה מפוארת ובביאור צח ונקי, בכליל יופי והדר, זכות היא לבוא בשערי תודה ולרומם מעלת כבוד שם תפארת, צדיק וקדוש המעוטט בעטרת, קדוש ישראל ומגינו, רועה גדיותיו על אבן מעמסה, מפורסם ברוב נפלאותיו אשר עשה, הלא הוא כ"ק הגה"ק מרן אדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א, המשקיע כוחות רבים להפצת תורת רבוה"ק זיע"א, והוא גדול העומד על גבם של חברי רבני המכון לחזקם במלאכתם, וחזקה עליהם מצוותו להדר ולפאר תורתו של רבותינו הקדושים מאורי החסידות, וגם לרבות זה הספר "ליקוטי אמרים - תניא" לאדמו"ר הזקן זיע"א היוצא לאור עולם בפקודתו וברכתו, ובטוב עינו הפקוחה תדיר בחן ובחסד על העוסקים במלאכה.

עמל רב הושקע בספר זה היוצא עתה לאור עולם, אשר מעלותיו שנשתבה בהם רבו מספור, ונמנה כאן כמה מהם: הספר הוגה מהחל ועד כלה ב"ג נפה בהגהה מדויקת ומתוקנת ע"פ דפו"ר שיצא לאור בחיי

מרומים, בשכבו על ערש-דוי, החווה רבינו באצבעו כלפי מעלה ושאל את נכדו הרה"ק בעל ה'צמח צדק' זיע"א, שהתחנך וגדל בביתו: מה אתה רואה? השיב הנכד: רואה אני את התקרה. אמר לו רבינו: אני אינני רואה שום דבר זולת האור אין סוף ב"ה, המחיה את כל העולמות.

לאחר ימי החנוכה של שנת תקע"ג נסע לכפר פיינא, שם נפל למיטת חוליו ושם נסתלק לשמי מרום במוצש"ק פרשת שמוות, כ"ד טבת תקע"ג, ומנוחתו כבוד בבית העלמין בכפר האדיטש (האדיץ).

רבינו הותר אחריו בנינים וחתימים מצדיקי הדורות, שהמשיכו את דרכו בקודש, בהפיצם את אור תורתו וקדושתו ברבים. ואלו הם צאצאיו של רבינו: בנו הרה"ק רבי דובער מליובאוויטש זי"ע, חתן הגאון רבי יעקב מיאנאוויטש זצ"ל. בנו הרה"ק רבי חיים אברהם מלאדי זצוק"ל. בנו הרה"ק רבי משה זצוק"ל, חתן הגאון רבי צבי הירש מאולא זצוק"ל. בתו הרבנית פריידא ע"ה, אשת הרה"ק רבי אליהו קלוצקר מליאזנא זצוק"ל. בתו הרבנית דבורה לאה ע"ה, אשת הרה"ק רבי שלום שכנא אלטשולער זצוק"ל, בן הגאון רבי נח זצוק"ל מתלמידי הרה"ק מוויטעפסק זי"ע. בתו הרבנית רחל ע"ה, אשת הגאון רבי אברהם שיינערס זצוק"ל.

על מנת לעמוד על עמקותו וחשיבותו של 'ספר התניא', די לנו במה שאמר עליו הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע, כי הצליח רבינו כביכול לצמצם את אור השי"ת אשר לגדולתו אין סוף לתוך ספר קטן. בגודל קדושתו ורוב תוקפו וחילו צלל רבינו במים אדירים בלב ים הזוה"ק וכתבי האריז"ל, ודלה משם יסודות עמוקים ועצות לתושייה, כיצד יכול כל יהודי לעבוד את השי"ת בכל לב ונפש.

על חשיבות הלימוד בספרו הקדוש, כתב נכדו הרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנאסטייפאל זי"ע במכתב לבנו הרה"ק מהרי"ל זי"ע, הנדפס סוף ספר 'פלא יועץ' (מכתב א) וז"ל: "כן יקבעו לימוד בספרי צדיקים, והנכון ללמוד ספר התניא מהחל ועד כלה, ושאר ספרים צדיקים" וכו'. הקדים לצוותו על הלימוד בספר התניא, והדגיש גם שיש ללמוד מהחל ועד כלה.

בימי חייו חיבר אדמו"ר הזקן זי"ע ספרים חשובים רבי-ערך בתורת הנגלה והנסתר. ראשית, על פי הוראת רבו הגדול המגיד ממעזריטש זי"ע, ליקט וסידר, ביאר ובייר את הדינים מהשולחן ערוך, שידעתם היא חיונית ביותר לכל אדם מישראל, וכינסם בספרו הנודע 'שולחן ערוך הרב'. ובהיותו גאון עצום ובקי נפלא בש"ס ופוסקים, בראשונים ואחרונים, פעמים שהכריע, במקומות שיש מחלוקת הפוסקים, לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא. ורבים מן ההלכות ביסס ע"פ תורת הסוד והקבלה. כמו כן קבע את נוסח התפילה, המעובד לפי ששים סידורים, על פי נוסח האריז"ל, ושינה כמה שינויים מנוסח התפילה שהיה מקובל עד זמנו.

תורותיו העמוקים על התורה ועל חגים ומועדים, כונסו בשני ספרים: א. 'תורה אור' - על בראשית ושמות, דברי תורתו הנדפסים בספר זה נרשמו ע"י אחיו והובאו לנגד עיניו להגהה. ב. 'ליקוטי תורה' - על יתר החומשים, וכן על שיר השירים ועוד. הספר יצא לאור ע"י נכדו הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע, שאף הוסיף בסוגריים הרבה הערות והארות ומראי מקומות.

ברם, ספרו המפורסם ביותר הלא הוא 'ספר התניא', הנקרא במקורו 'ספר של בינונים'. ספר זה משמש מורה דרך בעבודת ה', בהליכות חיים ובאורחות חיים לכל אדם מישראל אשר יכול להיות כלול בבחינה של 'בינוני'. הרה"ק מליובאוויטש זי"ע כינה את הספר בשם 'החומש של

ל, יד) "פי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו". וכותב מהותו ותכליתו של החלק הראשון של ספר התניא בכל נ"ג פרקים, הוא לבאר את הדרך כיצד יכול כל יהודי להגיע למצב שבו קיום התורה והמצוות הוא 'קרוב מאוד', שאותה מכנה רבינו בשם 'דרך ארוכה וקצרה'. דרך זו שבה לימוד התורה וקיום המצוות מבוסס על אהבת ויראת ה', דורשת אמנם גייעה רבה, אך בסופה מובטח לכל אחד שיוכל לעבוד את ה' בפי, בליבו ובמעשיו.

בחלקו של הראשון של הספר, דן רבינו במהות שמות התואר שמובאים בחז"ל: 'צדיק', 'בינוני', 'רשע'. ובעוד שבדרך הפשט 'צדיק' הוא מי שיש בידו רוב זכויות, 'רשע' הוא מי שיש בידו רוב עוונות, 'בינוני' הוא מי שיש בידו מחצה עוונות ומחצה זכויות, מבאר רבינו שכל זה הוא רק 'שם המושאל' לענין שכר ועונש, אך אין זה 'שם התואר' שמתייחס למהות מצבם ודרגתם בעבודת ה'. אודות כך כותב רבינו: "שאינו כל אדם זוכה להיות צדיק, ואינו לאדם משפט הבחירה בזה כל כך", ולעומת זאת כותב: "מידת הבינוני היא מידת כל אדם, ואחריה כל אדם ימשוך". דרגת

ה'בינוני' היא זו השייכת לכל יהודי, וכל אחד יכול וצריך להגיע אליה. לאור זאת קורא רבינו לחלק הראשון של ספר התניא בשם "ספר של בינונים", על מנת להורות שהוא שווה לכל נפש, וכי הוא מיועד לכל יהודי החפץ לעבוד את ה' בשלימות כמדרגת ה'בינוני'.

אורו הקדוש של רבינו האדמו"ר הזקן הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א, האיר כאור יקרות על פני תבל ומלאו בעיר לאזני שברוסיה הלבנה, בה נולד ביום ח"י אלול שנת תק"ה, לאביו הגה"צ רבי ברוך זצוק"ל, ולאמו הרבנית רבקה ע"ה, בת הגאון רבי אברהם מוילנא זצוק"ל.

כותבי העתים מציינים, כי לרבינו לא היה שם משפחה, והראשון שנקראה שם משפחתו 'שניאורסון', היה נכדו הרה"ק בעל ה'צמח צדק' זי"ע, אלא שרבינו מכונה בכתבי הערכאות הרוסיים 'ברוכוביץ' על שם אביו זצ"ל, ואילו ר' מרדכי אחיו של רבינו היה מכונה 'פויזנר' על שם מוצא משפחתם מהעיר פוזנא.

מקובל אצל חסידי חב"ד איש מפי איש, כי ביום הולדתו של רבינו, חל גם יום הולדתו של מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, ובאותו היום שזרחה שמשו של רבינו, עשה הבעש"ט סעודה כמנהגו בכל שנה ביום זה, ודברי תורתו שאמרם בפני תלמידיו הקדושים נסובו על הפסוק "זה ינחמנו". ולמרבה הפלא, כעבור שמונה ימים, ביום כ"ה באלול, ציווה על תלמידיו כשלא כהרגלו, לערוך משתה לתלמידיו, ואז אמר 'תורה' על הפסוק "וביום השמיני ימול בשר ערלתו".

נכד הבעש"ט, הרה"ק בעל ה'תולדות יעקב יוסף' זיע"א, סיפר, כי בח"י באלול שנת תק"ח, במלאות לרבינו שלוש שנים, דרש הבעש"ט בעת הסעודה שערך לרגל יום הולדתו, על מאמר חז"ל "בן שלוש שנים הכיר אברהם את בוראו", ובתוך דבריו אמר: "זה שלוש שנים שירדה נשמה גבוהה לעולם שתאי בשני אורות, בנגלה ובנסתר". (ודורשי רשומות היו אמורים כי הדבר מרומז בשמו 'שני-אור', שני אורות).

בהיותו כבן ט"ו שנים הקים את ביתו בעיר וויטעפסק עם הרבנית מרת סטערנא ע"ה בת הנגיד רבי יהודה לייב סג"ל זצ"ל. בשנת תקכ"ד נסע רבינו למעזריטש ומני אז ואילך דבקה נפשו ברבו הקדוש המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע. מפורסם הוא המעשה כי באסרו חג של סוכות תקנ"ט נאסר רבינו ע"י מלכות הרשע, ובי"ט כסליו יצא לחופשי ועבר לגור בלאדי.

במשך קרוב לארבעים שנה הנהיג רבינו את עדת חסידיו והנחילם מדברי תורתו העמוקים והנשגבים. ימים אחדים קודם הסתלקותו לגנוי

זכתה ממלכת התורה 'עוז והדר', אכסניית התורה הגדולה בדורינו בראשות הגאון הצדיק רבי יהושע לייפער שליט"א, אב"ד דק"ק באר משה שבמונסקי, אשר משמיה קזכו ליה להרבות תורה וחסידות בכל תפוצות ומחנות ישראל, להשלים את המלאכה ולהוציא לאור עולם את הספר החשוב "ליקוטי אמרים תניא", ולקיים רצון צדיק אשר הביע השתוקקתו בחיים חיותו שלא ישתכחו דברי תורתו באריכות הגלות ובחשכת הזמן. יזכהו השי"ת להמשיך בפעליו הכבירים להגדיל תורה ולהאדירה.

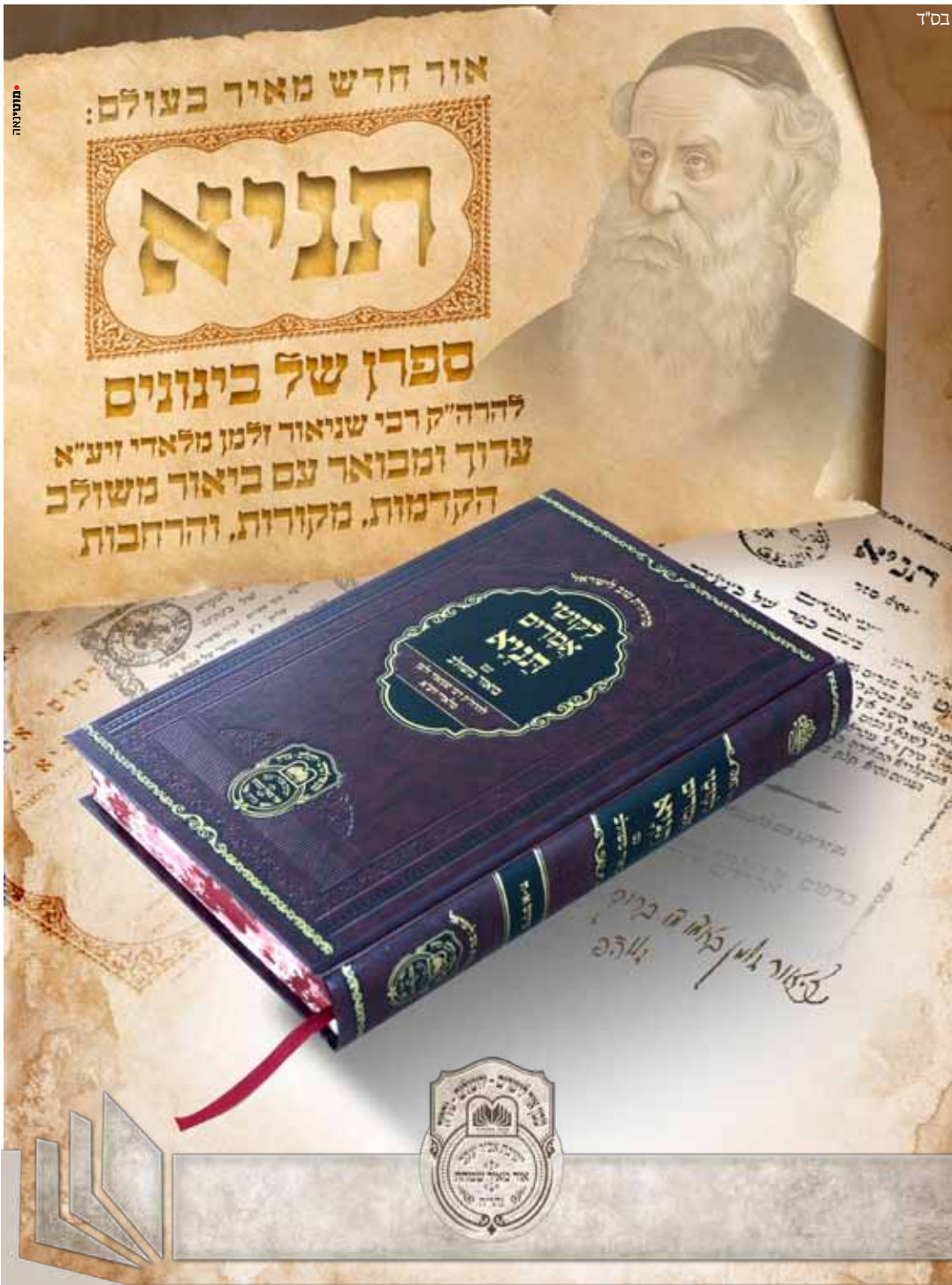
חב"ד".
ספר זה מחולק לארבעה חלקים: 'ליקוטי אמרים' ובו ג"ן פרקים, אשר לפי המסורת הם נתחברו כנגד חמישים ושלשה ימים של שבתו במאסר. החלק השני נקרא 'שער היחוד והאמונה', וקדם לו מאמר קצר בשם 'חנוך קטן' כהקדמה לספר. שער זה מיוסד על אדני ההיגיון והתבונה הטהורה, ובמאמריו העמוקים מחבר בין שמים לארץ, בשער זה ישנם י"ב פרקים. החלק השלישי 'איגרת התשובה', אף הוא בן י"ב פרקים. והחלק

הרביעי בן ל"ב פרקים נקרא 'איגרת הקודש', ובו אוסף של איגרות שכתב רבינו בהזדמנויות שונות, להדריך את חסידיו בתורה, תפילה והנהגה ישרה.

בקרב חסידיו חב"ד מסופר, כי חיבור 'ספר התניא' נמשך על פני כעשרים שנה, והוא תמצית מדבריו שאמר ביחידות באזני תלמידיו וחסידיו שהורה להם דרכים בתורה בחסידות ובעבודת ה'. בפעם הראשונה הופיע הספר בשנת תקנ"ז בעילום שם המחבר, ובשנים שלאחר מכן הופיע בעוד עשרות מהדורות ונפוץ והתפשט על פני כל רחבי תבל להאיר לארץ ולדרים.

סיפר הגה"ק רבי שמעון מז'עליחאב זי"ע, שדרכו של המגיד הקדוש מקוה'ניץ זי"ע הייתה ללמוד מדי יום פרק בתניא כשהוא לבוש בתפילין דר"ת. פעם הגיע לבקרו הרה"ק מסטאלין זי"ע ושאלו על טעם מנהגו זה, השיבו המגיד הקדוש זי"ע: "איך זאג אייך אז דער מחבר קען זאגן תורה פאר משיחין" [המחבר יכול לומר תורה גם לפני משיח].

בספר 'ליקוטי סיפורים' (עמ' צב) מסופר, כי תחת אחד השיחים אמר פעם אדמו"ר הזקן זיע"א: "הלכה - נתתי כנתינתה למשה מסיני. הסיודור - הנהתי כסיודור 'כנסת הגדולה'. בשמונים אלף יהודים נטעתי אמונה באלוקים אמת. מה שאני מבקש בזה, הוא שלא ישתכח ח"ו זה באריכות הגלות ובחשכן הזמן".

בס"ד

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

עבירה גוררת עבירה

בחירת העצים המשובחים, כריתתם לגזעים גדולים, והכנתם בהתאם להזמנה של הקונים, באותו בית חרושת שהיה יחיד בכל האזור. געזא עשה כסף רב, וכאובה כסף שאינו שבע כסף, ביקש להגדיל את הונו והפעיל את בית החרושת עבד גם בשבתות ובמועדים רח"ל, וכל האמצעים היו כשרים בעיניו כדי לעשות כסף יותר ויותר.

לילה אחד, לאחר יום עבודה עמוס, געזא שוכב על מיטתו, והנה הוא רואה בחלומו יהודי זקן עטור זקן לבן ופיאות ארוכות. הזקן שמקל רבני היה אחוז בידו, פתח ואמר: אני הוא מרדכי'לה מנדבורנה! דע לך געציל שבהיותך ילד קטן הביאה אותך אמך אלי כדי שאפעל לך ברכה וישועה. כשהגעת אלי כבר לא היית בין החיים, ואני החייתי אותך בתחיית המתים! הזקן הרים את קולו וצעק בקול מבהיל: האם אל הנער הזה התפללתי? האם אל הנער הזה פעלתי את הישועה מעל לדרך הטבע? האם עשיתי זאת כדי שיהיה מחלל שבת ויעבור במזיד וביודעין על כל מצוות הבורא יתברך?!

תוך כדי שהזקן צועק על געזא בשנתו, הניף הזקן את מקלו והתחיל להכותו מכות עצומות ונמרצות. געזא הרגיש שהוא אינו מסוגל לסבול את המכות האיומות הללו, עד שהרגיש שנשמתו עוזבת אותו. כיון שבני משפחתו גילו את מותו, הם לקחו אותו לקבורה. הלבשוהו תכריכים והטמינוהו בקבר אשר כרו לו.

עם סיום ההלויה נשאר געזא לבדו בתוך הקבר. איש כבר לא היה בבית הקברות כאשר לפתע הגיע אליו מלאך גדול בעל כנפיים ושרביט של אש בידו. המלאך הכה בשרביט האש על הקבר הטרי ושאל את המת לומר לו את שמו. געזא בתמימותו נענה ואמר: שמי הוא געזא! אלא שהמלאך בשומעו את תשובתו של געזא היה נראה כועס מאוד על תשובה זו. הוא הכה בכפלים על הקבר וחזר ושאל אותו עוד פעם: מה שמך? וכשהוא ענה לו: שמי געזא, לקח המלאך את שרביט האש והכה את הקבר במכה נוראה עד שהרגיש שכל הקבר והאדמה שתחתיו עומדים להתפורר מתחתיו. אז נזכר בשמו האמיתי ואמר למלאך: שמי הוא געציל!

כיון שנענה געציל ואמר את שמו האמיתי, תפס אותו המלאך בידו והוליכו לבית דין של מעלה לתת דין וחשבון על כל מעשיו. התחיל הדין בעניינו של געציל, נענו חברי בית הדין של מעלה ואמרו: משנה ערוכה היא במסכת אבות (פ"ד מ"ב): 'שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה'. עלינו איפוא לברר ולחקור מה הייתה העבירה הראשונה שבה חטא געציל שהיא זו שגררתה והביאתה לעבירה הנוספת עד שהלך מדחי אל דחי וירד לדיוטא התחתונה.

לאחר בירור רב נמצא שהחטא הראשון של געציל היה שהקל לומר את סדר קרבנות של קודם תפילת שחרית בלי תפילין, ולא היה מניח תפילין אלא לפני שהתחיל 'הודו'. עבירה זו היא הייתה הפתח הראשון להתדרדרותו, ובגללה התחיל לזלזל גם באמירת שיר של יום, עד שבסופו של דבר התפלל בלי תפילין, ואחר כך כבר לא התפלל כלל, עד שנעשה פורק עול רח"ל.

ישבו בית דין של מעלה וקבעו שהגם שעבירה זו שהייתה ראשונה במעשיו הרעים אינה נחשבת לעבירה חמורה כל כך, היות שהיא גררה אחריה את שאר העבירות, הרי שעליו להעניש עליה בעונש חמור. וניתנת לו הברירה לבחור באיזה עונש הוא רוצה: האם להיות שלשה חודשים בעונשה של גיהנום או שמו ישר ברצונו לרדת עוד פעם לעולם הזה ולתקן את כל חטאיו.

החליט געציל להעדיף את עונש הגיהנום, באומרו, מוטב לי לסבול

הרופאים שעמדו סביב מיטתו של הילד 'געציל' אמרו נואש לחייו. הילד חלה במחלה אנושה מזה זמן רב, וכל סממני הרפואה שניתנו לו שוב ושוב, לא הועילו מאומה. הוריו האומללים כיתתו רגליהם מרופא לרופא כדי למצוא מזור ומרפא לבנם האהוב, אך העלו חרס בידם. היו רופאים שמראש ייאשו את ההורים והודיעו שאין כל תרופה למחלה זו, והיו שניסו את כוחם במתן שיקויים שונים, כאלה העשויים מצמחי מרפא המיובאים ממדינות רחוקות בשילוב עם מיני סגולות שונות. אך שום שיפור לא ניכר במצבו של הילד, ואדרבה, מצבו החמיר מיום ליום. יום אחד מבחינה האמא כי מצבו של געציל הוא קריטי וכי כלו כל הקיצין, ומתוך שהבינה כי כבר אין לו מה להפסיד, נטלה את בנה על ידיה ויצאה אל עבר העיריה בישטינא שהייתה סמוכה למקום מגורם. בבישטינא התגורר הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א שהיה ידוע כפועל ישועות בקרב הארץ, ולשם עבר בערוב ימיו. אל העיריה בישטינא היו נוהרים אלפים ורבבות שביקשו לשמוע דברי אלוקים חיים ולקבל עצות והדרכות בעבודת השי"ת. גם מבקשי ברכות ודורשי רפואות הגיעו לשם, כשהכל יודעים שמשם יצאו ומבוקשם בידם.

האמא הבוכיה נשאה את הילד ועשתה את דרכה לבישטינא כדי לבקש את הרבי שיאיל להתפלל עבור בנה שיזכה לרפואה שלמה בתוך שאר חולי ישראל, אלא שלמגינת ליבה, באמצע הדרך היא רואה שבנה החל מחרחר, נשימותיו נעשו כבדות יותר ויותר עד שפסקו לחלוטין. האמא הבינה כי בנה מת בידיה, אלא שהיא סירבה להתייאש, לא בדקה את מצבו, אלא המשיכה והלכה אל ביתו נאווה קודש של הרה"ק מנדבורנא בבישטינא.

עם הגיעה לביתו של הרבי, היא לא הסתכלה אנה ואנה. מבלי לשאול את המשמשים בקודש או את בני הבית, ניגשה תיכף אל חדרו של הרבי, פתחה את הדלת בתנופה, והניחה את הילד על רצפת החדר. הרבי שראה את מעשי האשה לא אמר לה דבר, אלא קם מיד ממקומו וסגר את הדלת על מנעול ובריה.

האשה הבוכיה תפסה לעצמה מקום באחת הפינות בבית, והחלה אומרת מזמורי תהלים כשדמעות חמות זולגות על פניה. לא עבר זמן רב ודלת חדרו של הרבי נפתחת והילד יוצא מהחדר כשהוא חי וקיים, בריא ושלם, כאחד האדם וכאילו לא קרה מאומה. האמא כמעט התעלפה למראה עיניה, שהרי יודעת הייתה היטב כי בנה כבר היה בעולם האמת, והנה היא עדה כאן למעשה של תחיית המתים כבימי אלישע הנביא. בלב מלא שמחה וגיל הודתה האשה לרבי על הנס המופלא ומיהרה לחזור לביתה,

שם ערכה סעודת הודאה גדולה אליה הזמינה את כל מכירי וידידי המשפחה וסיפרה להם על הנס הגדול שעשה עמהם הקב"ה בזכותו של הרבי ר' מרדכי מנדבורנא.

ימים רבים חלפו מאז מעשה הנס. געציל הלך לתלמוד תורה ועשה חיל בלימודיו, אלא שברבות השנים התפתו הוריו לעצת אחיתופל שקבלו ושלחו את בנם לאוניברסיטה של גויים בתואנת שווא שכן יוכל לנצל את כשרונותיו העילויים. געציל התגלה ככשרון מבריק ביותר והוא רכש ידע רב בתחומים שונים.

בתחילה היה הנער מקפיד על קלה כבחמורה, אך ככל שחלפו הימים הוא התדרדר יותר ויותר. אם לעת כניסתו לאוניברסיטה היה הנער חובש כיפה, מניח תפילין ומתפלל שלש תפילות ביום, הרי שבמשך הזמן הוא ירד מהדרך הישרה והגיע לדיוטא תחתונה של ממש וכל הליכותיו כשל גוי גמור. את שמו היהודי געציל הוא זנח לחלוטין ואימץ לעצמו שם גוי מובהק: 'געזא'.

עם סיום תקופת לימודיו השיג געזא שכבר היה לאיש משרה בכירה כמנהל בית חרושת גדול לעיבוד עצים. בתפקידו היה געזא אחראי על

נשאר געציל לעמוד על מקומו, ממתין ומחכה בכליון עיניים לשובו של המלאך שהלך אל בית דין של מעלה, ולאחר זמן רב שב המלאך כשבפיו בשורה טובה: בית דין של מעלה הסכים לקבל את בקשתך, ועל כן שוב תשוב עתה לעולם הזה, אך בתנאי קודם למעשה שאתה נכון לקבל על עצמך לתקן באמת כל מה שפגמת בחטאיך

מסר חסידי לפרשת השבוע

ומעצמת המכה התעורר געציל משנתו, והנה הוא רואה את עצמו שוכב על הארץ באין אונים כשעל גופו סימנים טריים של מכות קשות עד זוב דם.

געציל זכר היטב את הבטחתו. הוא עדיין נזקק לשכב מספר שבועות במיטתו עד שהתרפאו הפצעים וגופו החלים מכל המכות שקיבל, אולם תיכף ומיד עזב את מקום עבודתו בבית החרושת של העצים ונעשה בעל תשובה גמור. באותם הימים כבר הסתלק הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה, וגעציל שהפך לתלמיד חכם מובהק הסתופף בצילו של נכד רבינו הרה"ק רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זיע"א, ומפעם לפעם היה געציל חוזר ומספר את סיפור חייו כדי לעורר את ישראל ליראה ולאהבה את השי"ת למען ישמעו ויראו ולא יזידון עוד ('רזא דעובדא').

***

על הפסוק (בראשית לו כ-כא): 'אֵלֶּה בְּנֵי שְׁעִיר הַחֲרִי יִשְׁבִי הָאָרֶץ לִוְטָן וְשׁוֹבֵל וְצִבְעוֹן וְעֵנָה', מפרש רבינו האביר יעקב זיע"א שהפסוק בא להודיענו בדרך רמז על דרכיו הרעים של היצר הרע והאופן שבו הוא מפתה את האדם לחטאים ולעוונות, שבתחילה אין הוא מפתה אלא בדבר קל, והיות ועבירה גוררת עבירה הוא יכול לחזור ולפתותו שוב ושוב בדברים חמורים יותר.

זהו רמז הכתוב באמרו 'אלה בני שעיר'. 'שעיר' הוא היצר הרע, ו'בני שעיר' הם בני אדם הרודפים אחר עצת היצר הרע ונקראים בניו, והם קרויים 'החורי' לפי שמביאים חרון אף לעולם, והיות וכל תאוותם היא גשמית וארצית הרי הם קרויים 'ושבי הארץ'.

ואנשים אלו מתדרדרים בעבירה גוררת עבירה, שבתחילה הם בבחינת 'לוטן', אותיות 'נוטל', שהם נוטלים הבלי העולם הזה ועוסקים בהם. עד שהוא בבחינת 'שובל', אותיות 'לבוש', שמתלבשים בהבלי העולם הזה. ולא רק מלבושם הוא רע אלא 'וצבעון' - שכל גופם נצבע בזה, וסוף דבר שהם בבחינת 'וענה', שעוסקים בדברים ובמעשים המענים בני אדם בלשון הרע וברכילות, בעוולה ובאונאה.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

שלשה חודשים בגיהנום מאשר לרדת עוד פעם לעולם הזה, בו איני יודע אם לא אקלקל יותר מאשר אתקן. בית דין של מעלה הסכים לכך שגעציל ילך לגיהנום, ולאחר שירצה את עונשו על חטאו הראשון, ישבו בית דין שוב ויענינו בהמשך דינו על שאר חטאיו.

הדבר יצא מפי בית דין של מעלה וגעציל נלקח על ידי מלאך מיוחד כדי לרצות את עונשו. לאחר שהלכו יחדיו כמה דקות התחיל געציל להרגיש בחום רב, ולשאלתו את המלאך: האם כאן הוא הגיהנום, פרץ המלאך בצחוק גדול, וענה לו: מהיכתי תיתי עלה כך על דעתך, והרי עד הגיהנום יש עוד מרחק רב ללכת! החום שאתה מרגיש עתה אינו כי אם השפעת האש החזקה של הגיהנום, שכוחה יפה לחמם למרחקים עצומים.

המשיכו געציל והמלאך ללכת עד שלפתע נעצר געציל ואמר למלאך: איני מסוגל להמשיך בהליכה, שכן הקרקע רותחת תחת. געציל התחיל לקפוץ מרוב יסורים, ושאל את המלאך: האם כאן הוא כבר הגיהנום? פרץ המלאך בצחוק בשנית ואמר לו שעדיין יש עוד הרבה זמן ללכת עד שיגיעו לגיהנום עצמו.

שמע זאת געציל ואמר למלאך: אני מתחרט על כך שבחרתי בעונש של גיהנום! אין בכוחי לסבול בשום אופן את גודל היסורים מהחום הנורא השורר כאן, ולכן מעדיף אני את האפשרות השניה שהוצעה לי ורצוני לשוב לעולם הזה כדי לתקן את כל חטאי.

השיב המלאך לגעציל ואמר לו: אני איני אלא שליח בית דין ויכול אני לעשות רק את מה שיצוו לי, אך זאת אעשה לך: אלך ואשאל את פי בית דין של מעלה האם יכול אתה לחזור בך מבחירתך, ואם יסכימו שאחזיר אותך - אעשה כדבריהם.

נשאר געציל לעמוד על מקומו, ממתין ומחכה בכליון עיניים לשובו של המלאך שהלך אל בית דין של מעלה, ולאחר זמן רב שב המלאך כשבפיו בשורה טובה: בית דין של מעלה הסכים לקבל את בקשתך, ועל כן שוב תשוב עתה לעולם הזה, אך בתנאי קודם למעשה שאתה נכון לקבל על עצמך לתקן באמת כל מה שפגמת בחטאיך.

געציל הסכים והמלאך החזיק בו ונתן לו חבטה עזה להפילו ארצה,

אור החיים המבואר
במתיקנות ועריבות
טוב התורה

אור החיים המבואר
 חלקים 1-10
 מאת הגאון הגדול רבי משה מנחם פרידמאן זצ"ל
 מתוקן ומבואר על ידי רבי יצחק אייזיק ווייס זצ"ל
 כולל פירושים, דברי חכמים, ופירושים על פירושים

אור החיים המשולב
 חלקים 1-10
 מאת הגאון הגדול רבי משה מנחם פרידמאן זצ"ל
 מתוקן ומבואר על ידי רבי יצחק אייזיק ווייס זצ"ל
 כולל פירושים, דברי חכמים, ופירושים על פירושים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

קניז וחדר
 חיים של תורה

נוצבו ועימוד: שוקי קטר

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

חדש בממלכת התורה

חדש

ספיד ויהלום הנוכה

מהדורת 'קדן טללי ברכה'
מכון 'אור לישרים' – נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עז והדר'

"ספיד ויהלום הנוכה" כרך נוסף בסדרת הספרים 'ספיד ויהלום' על פסח ונישואין, מתוך שיעוריו ושיחותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א, בתוספת משלים סיפורי הוד מצדיקי הדורות, הנהגות ופנינים מאירים. 536 עמודים מלאים זיו ומפיקים נוגה להרבות בסיפורי הנסים והנפלאות בימים ההם בזמן הזה.

דבר בעתו

אוצר המועדים הנוכה

בהוצאת ממלכת התורה 'עז והדר'
כל ענייני המועד בהלכה אגדה וחסידות במהדורה קצרה ונוחה ללימוד בדרכים.

דבר בעתו

אוצר פניני החסידות הנוכה

מהדורת 'קדן טללי ברכה'
מכון 'אור לישרים' – נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עז והדר'
ליקוט דברי רבותינו מאורי הדורות גאוני ישראל ורועי החסידות בלשונם, מעשי צדיקים, משא קודש מאת כ"ק אדמו"ר רבי דוד אביחצירא שליט"א, וספיד ויהלום מהגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א.

חדש

סידור שבת זיו"ט ביאורי מילים

בכריכת דמוי עור – נוסח אשכנז
בהוצאת ממלכת התורה 'עז והדר'
סידור לשבת ויום טוב עם ביאורי מילים בנוסח אשכנז, בכריכת דמוי עור רכה מהודרת, ניתן לבחור ב4 גוונים – כחול, חום בהיר, בורדרו ומוקה. עיצוב מרהיב עין. תתקבל צלחתהון ובעותהון!

דבר בעתו

אוצר האריז"ל – הנוכה

עם כוונות הרש"ש
מהדורת 'שראן'
מכון 'אור לישרים' – נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עז והדר'
כתבי האריז"ל, מנהגים, וכוונות הרש"ש על הנוכה.

מלוך יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָיָא חֲזֵהָא

חֲזֵהָא דְאִזְרֵייתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

שכר טוב לכובש את יצרו

כדי שיוכל לקבל שכרו בלי בושת פנים, ולפיכך ירדה הנשמה לעולם השפל כדי שתזכה בכוח מעשייה ולא בבחינת מתנה, ומטעם זה ניתן יצר הרע באדם כדי שיהיה ראוי לקבלת שכר טוב לעתיד, וקיום מצוות עשה לבדם אין בהם כל כך התגברות על היצר, ולכן השכר עבורם יש בו קצת בחינת מתנה לאדם, ודוקא ההתגברות על היצר הרע המסית את האדם למלאות תאוותיו האסורות, הוא המזכה את האדם בשכר האמיתי על שעומד בניסיון כנגד טבעו.

תכלית היצר הרע כדי שיתגבר עליו האדם

נמצא אם כן, שגם היצר הטוב וגם היצר הרע שניהם מלאכים שנשלחו לאדם כדי לסייע אותו בעבודת בוראו, היצר הטוב שליחותו לקרב את האדם לקיום המצוות, והיצר הרע שליחותו להסית את האדם לרע כדי שיתגבר עליו האדם ויזכה לשכר טוב לעתיד לבוא, כמו שדרשו חז"ל (ב"ר י"ד ד) על הפסוק (בראשית ב' ז) 'וייצר ה' אלהים את האדם', וייצר' בשני יוד"ן, רמז על שני יצרים שבאדם, ועל ידי שניהם מגיע האדם לידי שלמות, ועל ידי שמתגבר האדם ואינו הולך בעצת יצרו בזה נשלם רצון כוונת הבריאה, וכמו שהמשילו בזוהר הקדוש את ענין בריאת היצר באדם לניסיון שנשלח על ידי המלך כדי לנסות להחטיא את בנו, וכיון שמתגבר הבן ועומד בניסיון מוסיף המלך עוד לאהוב אותו ומרבה את שכרו.

תיקון היצר על ידי התגברות האדם

ואדרבה בכך שגובר האדם על יצרו הוא מגביה ומרומם את היצר הרע ומשיבו אל הקדושה, ועל ידי כך זוכה היצר הרע להתעלות ולומר שירה לבוראו, כמו שמצינו אצל יעקב אבינו שבשעה שהתגבר על שרו של עשיו ביקש אותו המלאך לומר שירה לפני הקב"ה, כי מיום שנברא העולם לא היה מי שהתגבר על היצר הרע בשלמות כיעקב אבינו, וכיון שכן לא השלים עדיין היצר את שליחותו שהיא לגרום לאדם להתגבר עליו בלב שלם, ורק אחרי שהתגבר עליו יעקב אבינו נשלם תיקונו של המלאך והיה ראוי לומר שירה לפניו יתברך.

ורגע, אשר כל יצר מחשבותיו רק רע כל היום, והאדם עומד כנגדו בתחבולות מלחמה להישמר מכל מיני ניסיונות ומכשולים, היא הנחשבת כעינוי וסיוג גדול, ומחמת כן יחשוב לו הקב"ה כל התגברות על היצר כאילו עשה מצוה בפועל, כמו שאמרו (מכות כג): 'כל היושב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה', ובזכות כל התגברות על היצר זוכה להמשיך עליו קדושה כאילו קיים מצוה בפועל, ועל כך הוא עיקר קבלת שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא.

בריאת היצר הרע כדי שלא יהיה נהמא דכיסופא

והרי כל סיבת בריאת האדם בעולם הזה היא

עיקר השכר על התגברותו במלחמת יצרו ויָרָא כִּי לֹא יָכַל לֹא וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ וַתִּקַּע כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבֹקוֹ עִמּוֹ. וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וְגו' (לב כו-כז). יש להקדים ולבאר, דהנה עיקר שכר האדם לעתיד לבוא אינו על קיום מצוות עשה, אלא על ההתגברות כנגד היצר הרע המסית את האדם לחטוא, כי באמת מן היושר והראוי שיעבוד האדם את בוראו שהיטיב עמו מיום היוולדו, וכמה שיוסיף לקיים מצוות ה' לא יהיה בכך משום תשלום אפילו על אחת מכל טובות ה' עמו, וכמאמר התנא (אבות פ"ב מ"ח) 'אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכן נוצרת'.

אבל מלחמת האדם עם היצר הרע בכל עת

מִילְתָּא דְפִלְיָאָה

קודם התפילה אין לו לתלות במעשיו, לאחר התפילה יחשוש שמא ניכו לו מזכויותיו

קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֲמָת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֵת עַבְדְּךָ (לב, יא).

מצינו אצל יעקב אבינו ע"ה בברחו מפני לבן שהתפלל 'קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֲמָת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֵת עַבְדְּךָ' (בראשית לב יא) ובמדרש פרשו כוונתו שאמר 'איני כדאי או שאמר 'כדאי אני אבל קטנתי', היינו שלמרות שידע יעקב שהיו בידו זכויות מכל מקום לא רצה ליהנות בזרוע רק מאוצר מתנת חיים, ועל כן אמר 'קטנתי' - קטן אני ואיני ראוי לינצל מיד עשיו רק ברוב חסדיו של השי"ת החונן ומרחם.

דבר נפלא הביא בערוגת הבושים (וישלח) בשם הגאון ר"א מוילנא זלה"ה, שבודאי כשמתפלל אדם להשי"ת אין לו לתלות בזכויותיו וכל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים, אבל לאחר שהושיעו השי"ת ונתן לו מבוקשו יש לו לדאוג שמא נושע בכח זכויותיו וכעת שנושע נוכח ממנו ונותר בעירום ובחוסר כל וכפי שאמר יעקב 'קטנתי מכל החסדים וגו'.' ובדרך זו פירש מאמר חז"ל 'תלמידי חכם צריך שיהיה בו שמינית שבשמינית' היינו שלאחר שנושע אכן יש לו לתלמיד חכם להחזיק עצמו כבעל זכויות וכעת שנושע נותר ריקן מזכויותיו וממילא עליו לאזור חיל לרכוש מחדש זכויות רבות בקיום רצון השי"ת ומצוותיו. ובהו יבוארו שני הפירושים במדרש על נכון, שאכן קודם שנושע יעקב אמר על עצמו 'איני כדאי', אך לאחר שנושע אמר 'כדאי אני אבל קטנתי' היינו שיש לי לחשוש שאכן בעל זכויות אני וכעת קטנתי בכך שנתמעטו זכויותי ונותרתי בחוסר כל, ודפח"ח.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

'ויהי לי שור וחמור' ולא הזכיר גמלים

בכח הביטול לקדושת הכהן גם עבדיו ובהמתו מותרים בתרומה

כענין זה כתב השפת אמת (אמור תרס"א-תרס"ב ד"ה בפסוק הא') דברים מאירים לבאר דבר פלא, מדוע האיש הקדוש שבישראל אסור לאכול תרומה, ואילו עבד ובהמת כהן הפשוטים מותרים באכילת תרומה. והביאור כדברים הנזכרים לעיל, שקדושת הכהן מתפשטת לתוך קניניו כמו כל איש יהודי, ולכן קניניו הבטלים אליו לגמרי יש להם קדושת כהן, וילמד מזה לקח לעבודת הבורא שאם גוף האדם בטל לגמרי לנשמתו הטהורה, אזי יוכל להיות ניזון ממאכל הנשמה כמו שהיה בדור המדבר שניזונו מן המן, לחם הנשמה, לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו.

עבודת הרה"ק משינאווא בתיקון נשמות בעת עשיית קידוש

כן הדבר בקדושת הצדיקים יסודי העולם עיני העדה, שגדולה השפעתם על כל הנבראים ובוודאי למסתופפים בצילם והולכים בדרכיהם הישרה. כך מסופר על הרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא ע"ה, שבלייל שבת קודש היה אצלו התגלות של תיקון נשמות, וייחוד מקום מיוחד בבית המדרש לכל הנשמות שהגיעו לקבל תיקון, ובשעת עשיית הקידוש היו מכריזים הנשמות שבעולם העליון שחיו שם לתיקון שיהיו בשקט, כי הדברי יחזקאל עושה קידוש.

עד כדי כך, שפעם שבת אצלו הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצה זלה"ה, ובאמצע אמירת שלום עליכם ותפילת רבון כל העולמים שכידוע נאמרו בשינאווא בדביקות נפלאה והתלהבות עצומה בשירה וזמרה בקדושה וטהרה, כשאמר התיבות 'אדון כל הנשמות', הבחין הרבי מאוסטרובצה בשגב גודל עבודת הרה"ק משינאווא בתיקון נשמות, אז מרוב התרגשות הפיל עצמו על הארץ, וצעק ובכה בזה הלשון: 'רבינו הקדוש, יעלה בזכרונו גם נשמת', וכל הנוכחים יצאו מרוב התפעלות, שאם גוף נקי וקדוש וגאון כביר כמוהו בוכה ומתחנן להזכיר גם את נשמתו הטהורה, מה יאמרו הם. כי אכן זו סגולת הצדיק המתקדש בסילודין ומשפיע קדושה לכל קניניו ובכללם אותם הנשמות שיש להם שייכות אליו, שע"י זה זוכים לתיקון בזה ובבא.

הזמן, במועדות ויובל (ר"ה ח:), מה שאין בכח שום נברא בעולם. וזהו כוונת יעקב אבינו באמרו 'תר"ג מצוות שמרת' ויהי לי שור וחמור צאן, שקדושתו התפשטה גם על מקנהו וקניניו.

מעלת איש ישראל ששולט גם

על בני אדם ולא רק על הבהמות

והמשיך יעקב אבינו לומר שיש ברשותו גם עבד ושפחה, שזה מורה על עוד חלק מעוצם הקדושה של בני ישראל, שלא רק שהם יכולים לקנות בעל חי אלא יש להם גם קנין ושליטה בבני אדם, שהם קונים עבדים ושפחות ושולטים עליהם. מה שאין הדבר כן בעובדי כוכבים, שאין להם קנין זה בזה בגוף האדם, ושולטים אך ורק בגוף הבהמה, שהוא בכלל 'ומוראכם וחיתכם יהיה על כל חית הארץ' (בראשית ט ב).

כי נפש הגוי שהיא נגד נפש הישראלי בן בכורו של הקדוש ברוך הוא, בערך יחס נפש הבהמי אל המדבר, ולזה סיפר יעקב אבינו ע"ה רום מעלתו שיש תחת רשותו גם 'עבד ושפחה'. ובהו יובן סיוע דבריו שאמר 'ואשלחה להגיד לאדוני, מלשון דברים הקשים כגידין, כי מזה יבין ויכיר עוצם קדושתו של יעקב אבינו ע"ה, וכי אליו דוקא שייכת עבודת הבכורה. [וזה לשונו הנפלא: בפסוק 'וכהן כי יקנה נפש קנין כספו' וכו'. וזה דבר פלא כי הקדוש שבישראל לא יאכל בתרומה ועבד כהן ואפ"י בהמת כהן אוכלין בתרומה, משום שעבד בטל לגמרי אצל האדון, אוכל בלחמו. וכן הרמז בכל איש ישראל, כי באמת הנשמה באה מלמעלה וניזונית מלחם השמים, ואם כל הגוף בטל אל הנשמה יוכל גם הגוף להיות אוכל בלחם הנשמה, וכן היה באמת בדור המדבר שניזונו מלחם שמים, לחם הנשמה, לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו. וכן הוא בכלל ישראל שהם קניניו של הקדוש ברוך הוא כדכתיב 'עם זו קנית', מן הדין להיות ניזונים מלחם שמים, ואפילו בהמת כהן אוכלת, ונאמר 'ואתן צאני צאן מרעיתי'. 'וכהן', 'ובת כהן' רומז אל הנשמה, כדאיתא בזוהר הקדוש, וזה הרמז 'ובת כהן כי תהיה לאיש זר', היא מדת הרשעים, שגם הנשמה מתבטלת בהם אל הגוף, 'לא תאכל' וכו', ומדת הצדיקים להיפוך, שהגוף מתבטל אל הנשמה, 'כהן כי יקנה נפש קנין כספו', פירוש על ידי שמשתוקק הצדיק שגם הגוף יהיה בטל אל הנשמה, על ידי זו התשוקה אוכל בלחמה].

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֶשָׂו אָחִיו וְגו'. וַיֵּצֵא אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדֹנָי לְעֶשָׂו, כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לִבִּן גְּרָתִי וְאַחֲרַי עַד עֵתָה. וְיֵהִי לִי שׁוֹר וְחֹמֹר צֹאן וְעַבְד וְשִׁפְחָה וְאֲשֻׁלְחָה לְהַגִּיד לְאֲדֹנָי לְמִצְאָן חֵן בְּעֵינֶיךָ (לב ד-ו). בשליחות ששלח יעקב אבינו ע"ה עם המלאכים אל עשו אחיו, הוא מספר טעם איחורו שכן הוא היה גר בבית לבן, וממשיך לספר על הרכוש שברשותו ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך'. וברש"י הביא באחד מהפירושים: 'עם לבן גרתי, גרתי בגימטריא תרי"ג', כלומר עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצוות שמרת, ולא למדתי ממעשיו הרעים. הקשה המשך חכמה מדוע לא הזכיר שהיו לו גם גמלים, הלוא מצינו להלן (פסוק טז) שכאשר שלח לו מנחה היו לו גם גמלים.

יעקב אבינו הכניס קדושת

בכורתו לכל קניניו

אלא הביאור בזה, שבשליחות זו רצה יעקב אבינו ע"ה להודיע לעשו על עוצם גדולתו ושבגין זה הבכורה ראויה דווקא לו, ומהי מעלתו, שכן זכה להכניס קדושה גם בתוך קניניו, וכמו שכתוב 'ויהי לי שור וחמור', 'ל' דייקא, כדרך שנאמר 'ל' וביאורו 'לשמ', שכל קניניו שייכים לקדושתו המיוחדת. ומבאר המשך חכמה, שכל המינים שהזכיר בין הבהמות כולם קדושים בקדושת הבכורה, וזו הוכחה על קדושת יעקב אבינו ע"ה שהשפיע על מקנהו וקניניו, ואם על הקניינים נתפשטה קדושת הבכורה, אם כן ברי הוא שעצם הבכורה בוודאי שייכת דווקא ליעקב אבינו ע"ה, וממילא, יאה הדבר שקיבל הוא את הברכות מאת יצחק אביו. לפיכך לא הזכיר 'גמל' שבו אינה שייכת קדושת הבכורה (ראה שו"ע י"ד סי' ט"ו ס"ו).

קדושת איש ישראל מתפשטת

על קניניו

זו מעלתו של כל איש ישראל, שמיד בפטר רחם בעת לידת בהמה טהורה התקדשה הבהמה בבכורה, ואין צורך לשום פעולה מצד האדם לקדשו, ואילו בהמת עובד כוכבים הוי כבהמת הפקר ואין לה קדושה, כי עצם קדושת ישראל המושפעת מהשם יתברך שאמר 'אני ה' מקדשכם' (ויקרא כ ח) שופע שפע קדושה גם על קנינו ובהמתו. ומטעם זה יכול איש ישראל להקדיש הנברא היותר דק במציאות שהוא

עיקר העבודה - פתח כחודו של מחט

אלא אמר על כך רבי יצחק פרחי זלה"ה (בספרו מתוק מדבש פ"א) שממנהגו של הנחש להלך תמיד בין הגדרות מוכח שכל מהותו וכוחו של הנחש היא לפתות את האדם בדברים הנראים קטנים שאינם רק כ'גדר' ולא מגוף העבירה עצמה, ולאחר שנופל האדם לידו מביאו לעבירה גופא ח"ו, וכפי שנהג אצל חוה לפתותה בדבר קטן כן מנהגו עד היום. ובכך נבין מדוע לרשע נדמה היצר כחוט השערה היות ודרכו של היצה"ר הוא הנחש הקדמון לפתות האדם בדבר דק ומשם מביאו לגוף העבירה עצמה, ואילו הצדיקים שמבינים את אומנותו של היצה"ר ש'היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז' (שבת קה:) כבר מראשית מבינים הם את תעלוליו של היצר וע"כ נדמה להם כהר גבוה.

ובשם החידושי הרי"ם זלה"ה מובא (ש"ש"ק ח"ב אות ק"ע) לבאר שכשאדם מתחיל בעבודת השי"ת נותנים לפניו נסיון דק כחוט השערה למנעו מעבודתו, ושמתחזק וגובר על הנסיון נותנים לפניו עוד חוט השערה של נסיון גדול יותר, וכן לעולם עד שנעשה באמת הר גבוה מכל עבודתו, וזהו 'צדיקים נדמה להם כהר', אך הרשע נשאר אצל חוט השערה הראשונה ואינו גובר עליה כלל ולכן 'רשעים נדמה להם כחוט השערה' כי באמת כן הוא שנשאר חוט השערה ובוכין ואומרין איך לא יכלנו לכבוש את חוט השערה הזה. ובדרך זו ביאר את הכתוב (בראשית לו, ח) 'וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שְׁעִיר' היינו 'הר של שערות' כי מריבוי השערות נעשה הר גדול וכל אחיזתו של עשו הוא במקום בו יוכל להכשיל צדיק ורשע להם נדמה היצר כחוט השערה וכהר גבוה.

הצדיק נזהר במצוה קלה כבחמורה

בדרך העבודה יש לבאר שדרך הצדיקים הוא להיות כל מצוה אפ"י קלה מאד כחמורה בעיניהם ועל כן נזהרים בה ומקיימים אותה בכובד ראש וברצינות וכל נדנוד עבירה גדול הוא בעיני שכלם עד שנמנעים מלעבור את רצון השי"ת אף בדבר קל שבקלים וזהו 'צדיקים נדמה להם כהר גבוה', אך הרשעים דרכם להקטין כל עבירה כידוע ומזלזלים במצוות כאומרים דבר ריק הוא וזהו 'רשעים נדמה להם כחוט השערה'.

אפרים (ח"ב מאמר רלג) את דברי הגמ' (סוכה נב.) 'צדיקים נדמה להם כהר רשעים נדמה להם כחוט השערה', כי היצה"ר בבואו לפתות האדם לעבירה מציגה בפניו כקלה וקטנה כחוט השערה אך לבסוף כשרוצה האדם לשוב בתשובה על חטאו מציגה בפניו כהר גבוה שלא יוכל לה, וצדיקים הרואים את הנולד מיד בתחילה נדמה להם כהר גבוה ובכך נמנעים מלחטוא כיון שמבינים גודל וחומרת העוון ולעת"ל ישמחו על שזכו לכבוש ההר הגבוה הזה.

הרשעים נשמעים בקלות לעצת היצר ועל כך עתידים לבכות לעת"ל

וביסוד דברי הגמ' יש להבין מדוע אכן נדמה יצר הרע לצדיקים כהר ולרשעים כחוט השערה ולא נדמה בפניהם בצורה שווה, ובספר **מאור ושמש** (פ' דברים עה"פ ה' אלקיננו דיבר אלינו) ביאר שכיון שהצדיקים אינם נמנעים מלעשות רצון השי"ת אף כשהיצר מעמיד בפניהם נסיונות גדולים כהר ע"כ לעתיד יראה להם השי"ת את היצר כהר להראות כוחם על מה זכו לגבור בצדקותם, ולהיפך הרשעים אף בנסיונות קלים אינם עומדים מלחטוא בחשבם שהעוון כמוהו כהר וע"כ לעתיד נדמה להם היצר כחוט השערה להראותם את חולשת היצר עליו ניתן היה לגבור ברצון דל ובקלות.

פירוש נוסף יש לומר ע"פ דברי הגמ' באותו עמוד שם הביאו את ענין ההספד על היצה"ר לעתיד לבא (סוכה נב.) 'אתא ההוא סבא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו', ומכיון שכך יובן מדוע לצדיקים אכן נדמה להם כהר כיון שכפי שיעור התעצמותם בעבודת האל כך יצר הרע גובר כנגדם ומנסה להחטיאם ללכדם ברשתו, בשונה מרשעים המסורים ביד יצרם המחטיאם בנקל ואינו צריך לגבור לעומתם יותר מכחוט השערה.

ונראה לבאר עוד על פי מאמר חז"ל (דב"ר פ"ה) 'שאלו לנחש למה אתה מצוי בין הגדרות אמ"ל שפרצתי גדרו של עולם', ואינו מובן וכי משום שפעם אחת פרץ הנחש גדרו של עולם בימי אדם הראשון לכן יהיה מהלך תמיד בין הגדרות?

וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שְׁעִיר וְגו' (לו, ח).

הדרישה מהאדם היא להתאמץ במקצת בעבודת השי"ת ובכך יזכה לפתיחת שערים שלא כערכו

כל יהודי הניצב בראשית דרכו בעבודת השי"ת יודע שהנה נכונה לו דרך ארוכה ורבת משימות כדי להעפיל אל שלימות דרכי העבודה כרצון השי"ת בתפקיד האדם עלי אדמות, אך דא עקא שפעמים רבות גודל וכובד העבודה היא זו שעלולה להרחיק האדם ממילוי תפקידו כראוי, ועל כן יש לאדם העובד את בוראו לדעת שהנה למרות שעבודת השי"ת יגיעתה מרובה וכדי להשיג את שלימות העבודה נדרש מהאדם לעמול בה מדי יום ביומו, מכל מקום מה שמבקש הקב"ה מהאדם הוא בעיקר את תוקף החסידות בתחילתה, וכפי שאמר רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע שכל היהדות תלויה על חוט השערה וכל מה שמבקש הקב"ה הוא רק ההתחלה כחוט השערה והשאר הוא בעזר השי"ת וכמאמר חז"ל (ראה שהש"ר פ"ה ג) 'פתחו לי פתח כפתחו של מחט' וכו'. ובכך יבוארו דברי הגמ' (סוכה נב.) 'לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה', היינו שלעתיד יתגלה שהכל היה תלוי ועומד על כחוט השערה ואילו היו מתאמצים במקצת ומתגברים על היצר היה הקב"ה פותח להם שעריו כאולם.

וכיון שעיקר עבודת האדם היא להתאמץ במקצת בראשית דרכו ועבודתו והשאר הוא בעזר השי"ת, ממילא על כך תבוא הטענה לאדם מדוע לא יצר פתח כחודו של מחט כדי לקבל את נועם השי"ת ומצוותיו, ובמסכת יבמות (קכא:) שנינו: 'וסביבו נשערה מאד, מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביבו כחוט השערה'. ופירוש הדברים הם שהשאלה הנשאלת לאדם היא מדוע לא התאמצת ביתר שאת בניצוח היצר לכל הפחות כחוט השערה כי בכך זוכה האדם לפתיחת שערים שלא כערכו ועבודתו.

צדיקים רואים את הנולד וגוברים על היצר

וענין 'כחוט השערה' הוא אבן נדבך במבט הנכון לאדם הסולל את דרכו בעבודת השי"ת בהתגברות היצר וקבלת עול מצוות, וכפי שביאר בספר **עוללות**

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנצט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים
ניצוב ועימוד: שוקי קנר

אֵלֶּזְנֹת

הס"ד, ג' אלול תש"ז

לְעֵלְמֵנוּ עֵבֶת

פְּרֶשֶׁת וַיִּזְעַח

בְּכָךְ שֶׁהִזְמַנְתִּי אוֹתוֹ לְבֹא אֵלַי, מֵאַחַר וַיִּזְעַח עִזּוֹ לְדַעַת מִה־הַסֵּבָה שֶׁהִנִּיעָה אוֹתוֹ לְקַיֵּם אֶת הַבְּרִית בְּמִסְתֵּרוֹת נֶפֶשׁ, לְמִרוֹת שְׁלֹאֲחֵר שִׂיחְתִּי עִמּוֹ וּבְקוֹרֵי בְּבִיתוֹ הַנֶּיֶן רוֹאֵה, שְׂאִין לוֹ שִׂיכּוֹת כָּלֵל וְכָלֵל לִיהֲדוּתוֹ? לְשַׁמֵּעַ דְּבָרֵי אֱלוֹי וְלִגּוֹ עֵינָיו דְּמַעוֹת. וּבִרְאֵשׁ מִרְכָּן אִמְרֵי: יוֹדְעֵנִי רַבִּי, שֶׁהִתְרַחַקְתִּי מִמְקוֹר מַחְצְבָתִי, וְלִפְעָמִים לְבִי עָלֵי דְוֵי, אוֹלָם לְפִי מִצְבֵי אֵינֵנִי יוֹדֵעַ אִם כִּבֵּר אוֹכֵל לְשׁוֹב בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְכֵאן הִחֵל לְכַכּוֹת בְּדְמַעוֹת שְׁלִישׁ. לְאַחַר שֶׁנִּרְגַע קִמְעָא, הַמְשִׁיחַ, חוֹשְׁבֵנִי כְמוֹ כֵן שְׁבִנִי זֶה הֶרֶף הַנִּמְוֵל יִהְיֶה כְּתוֹצָאָה מִמְצַב זֶה רְחוֹק עוֹד יוֹתֵר מִמֵּנִי מֵהִיֲהוּדוֹת, שֶׁכֵּן אֵנִי לְכָל הַפְּחוֹת בְּצַעֲרֵי־רִיזוֹתֵי גְדֻלְתִּי בְּבֵית הוֹרֵי כִּי־הוֹדִי לְכָל דְּבָר, אוֹלָם, בְּנִי, הֲרִי לֹא יִפְרֵי כָּלֵל שׁוּם סִימָן שֶׁל חַיֵּי יִהְדוּת. אֲבָל בְּכָל זֹאת הֲרִי יִתְכַן שְׁבִנִי זֶה כְּשִׁיגְדֵל, יוֹדְמָן שִׂיכִיר חַיֵּי הַיְהוּדִים וְיִהְדוּת, וְאוֹלֵי יִתְעוֹרֵר בּוֹ הַנִּיצוֹץ וַיִּרְצֵה לְהִיּוֹת יִהוּדִי, עַל כֵּן אֵינֵנִי רוֹצֵה לְחַסֵּם בְּפִנְיִי אֶת הַדְרָךְ לְשׁוֹב לְמַקְוֵר מַחְצְבָתֵנוּ, דְּבַר שִׁיקְשָׁה אִם לֹא יִהְיֶה נִמְוֵל. עַל כֵּן הִתְאַמְצְתִּי בְּכָל כַּחַי לְמוֹלוֹ, שֶׁתִּהְיֶה הַדְרָךְ פְּתוּחָה לְפָנָי, וְיִכָּל בְּקִלּוֹת לְשׁוֹב לְמַקְוֵר מַחְצְבָתוֹ.

לִי יִקְרִי מִה־הַסּוּדִיּוֹת שֶׁבְּדָבָר, הֲרִי רַבִּים מְלִים אֶת בְּנֵיהֶם, פְּדַת מֹשֶׁה וַיִּשְׂרָאֵל, וּמִה־יֵשׁ כָּל כֶּף לְהַסְתִּיר? לְהוֹי יוֹדֵעַ לְמֹר - הַשִּׁיב לִי, שְׂאֵנִי גַר בְּסַבִּיבָה גּוֹיִית לְחֻלוּסִיךְ, וְאִף אֶחָד מִשְׁכְּנֵי וּמִמְקָרֵי אֵינּוּ יוֹדֵעַ שְׂאֵנִי יְהוּדִי. אֵנִי בַעַל בֵּית מִסְחָר גָּדוֹל לְצִרְכֵי דַת נּוֹצְרִיִּים, וְכַמוֹכֵן שְׂאֵם יוֹדֵעַ שִׂיִּהוּדִי אֵנִי, אֲאָבֵד אֶת פְּרֻנְסָתִי הַמְקוֹרוּחַת. וְכַמוֹ כֵּן, מִי יוֹדֵעַ אִם אֵין חֶשֶׁשׁ לְחַיֵּי, וְעַל כֵּן בְּבוֹאֵי הַזְמִין אֶת כְּבוֹד הַרֵב לְמוֹל אֶת יְלָדֵי, הַנֶּיֶן גַּם שׁוֹאֵל עֵצָה אִיךְ אֲפַשֵּׁר לְסַדֵּר אֶת הַבְּרִית כֶּף שְׂאֵף אֶחָד לֹא יִרְגִישׁ בְּדָבָר. כְּמוֹכֵן, שֶׁבְּמַקְרָה כֶּף לֹא יִהְיֶה מְקוֹם לְחֻשָׁב עַל קִיּוּם הַמְצוּהָ בְּהַדוּר, בְּמִנְיֵן עֲשָׂרָה וּבְסַעוּדַת מְצוּהָ כְּנֶהֱגוּ בִּישְׂרָאֵל, וְלָכֵן אֲמַרְתִּי לוֹ שְׂהוּא יִהְיֶה מוֹכֵן לְהִיּוֹת הַסְּנֵדְקָה, לְהַחְזִיק אֶת הַיֵּלֵד עַל בְּרַכְיוֹ, וְאֵז נּוֹכַל לְסַדֵּר אֶת בְּרִית הַמִּילָה לְבִדְנֵן. לֹא אוֹכֵל, רַבִּי - הַשִּׁיבֵנִי אוֹתוֹ יִהוּדִי בְּבִהְלָה - לֵב רַךְ לִי וְלֹא אוֹכֵל לְהַסְתַּפֵּל בְּפִצּוּעַ, וְאִיךְ אוֹכֵל לְרֹאוֹת כְּשִׂימּוֹלוֹ אֶת בְּנֵי הֶרֶף וְשִׂמָּא יִרְעוּוֹ יְדֵי וַיִּשְׁמַט הַיֵּלֵד מַחֲיָקִי.

שְׂאֵלְתִּי עוֹד כְּמֵה פְּרֻטִים אוֹדוֹת מְצוּהָ, מְקוֹם דִּירְתוֹ וְכְדוּמָה, וְיַעֲצֵנִי כֶּף: רֵאשִׁית, לְשַׁלַּח לְאוֹתָם יָמִים אֶת כָּל הַמְשֻׁרְתוֹת הַנְּכָרִיּוֹת הַנִּמְצָאוֹת בְּבִיתוֹ, כִּדִּי שְׁלֹא יִרְאוּ מִה־עוֹשִׂים שָׁם. שְׁנִית, הִיּוֹת וְנִמְצָא בְּעִיר רוֹפָא יְהוּדִי מִנְתַח מְפָרְסֵם, שְׂאֵף רַבִּים מְגוֹיֵי הַעִיר מְזַמְּנִים אוֹתוֹ, וְיִמְנִי לַיּוֹם הַשְּׁמִינִי הַמִּיעֵד לְהִיּוֹת נּוֹכַח בּוֹמֵן הַבְּרִית, וְלִשְׁכְּנֵי יִסְפֵר שֶׁנִּתְגַּלָּה בְּתִינּוֹק פֶּגֶם גּוֹפְנֵי וְזָקוֹק הוּא לְנִתּוּחַ קָל. וְאֵנִי אֲבֹא עִם הַרוֹפָא לְזַמּוֹן הַמִּיעֵד. הַרוֹפָא יִהְיֶה הַסְּנֵדְקָה וְאֵנִי הַמוֹהֵל. וְהַרוֹפָא יוֹכֵל אֲחִ"כ לְבַקֵּר כְּמֵה פְּעָמִים בְּבֵיתוֹ לְפַקֵּחַ עַל רְפוּי הַמִּילָה, וְהַכֵּל יְבֹא עַל מְקוֹמוֹ בְּשָׁלוֹם.

בַּיּוֹם הַמִּיעֵד, בָּא אוֹתוֹ יְהוּדִי הַוּוּבְלִנִי לְבֵיתוֹ יַחַד עִם אוֹתוֹ רוֹפָא מִנְתַח מְפָרְסֵם. עֲבַרְנוּ רְחוּבוֹת וְאוֹזוּרִים שֶׁבְּכָל שְׁנוֹת שִׁיבְתִּי בְּמוֹסְקָבָה, לֹא הִיתָה לִי הַזְדַּמְנוֹת לְעַבֵּר שָׁם, כִּי לֹא דִרְכָה שָׁם אִף פְּעַם רִגְלֵי יִהוּדִית. הַגַּעְנוּ לְבִיתוֹ שְׂהִיָה מְסַדֵּר בְּנֶסֶח אֲצִילִים כְּשִׂאִין בּוֹ שׁוּם סִימָן מִסִּמְנֵי הַיְהוּדוֹת, וְבוֹ פְּסָלִים לְמִינֵיהֶם וְצִרְכֵי דַת נּוֹצְרִיִּים רַבִּים. סִדְרָנוּ אֶת הַבְּרִית כְּהַלְכָתוֹ, כְּשֶׁהַרוֹפָא יִהְיֶה הַסְּנֵדְקָה וְאֵנִי הַמוֹהֵל. כְּשֶׁנִּפְרַדְתִּי מִמֵּנּוּ בְּקִשְׁתּוֹ לְסוּר אֵלַי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמִילָה, כִּדִּי הַוּוּדִיעַ לִי מִה־שְׁלוֹם הַיֵּלֵד. לְאַחַר שְׁלוֹשָׁה יָמִים הִגִּיעַ אוֹתוֹ יְהוּדִי לְבֵיתִי, וּמִכִּיּוֹן שֶׁחֲשַׁד בִּי שֶׁהִזְמַנְתִּי אוֹתוֹ לְבֵיתִי כִּדִּי לְשַׁלֵּם לִי שֶׁכֵר טְרַחָה, הוֹשִׁיט לִי שֶׁטֶר שֶׁל עֲשָׂרָה רּוּבְלִים. כְּמוֹכֵן שֶׁרַבְתִּי לְקַבֵּל. וְהוּא חֲשַׁב שְׂאֵינִי מְסַכֵּם לְסַכּוֹם זֶה וְעַל כֵּן הוֹסִיף עַל הַסַּכּוֹם. עַד שֶׁהַצְּלַחְתִּי לְשַׁכְּנֵנּוּ, שֶׁהִנֵּנִי מְסַרְב אֲפַתֵּם לְקַבֵּל שֶׁכֵר טְרַחָה בְּעַד מְצוּהָ זוֹ. אֲמַנֵּם גְּלִיתִי לוֹ כִּדִּי פְּנִיתִי הַאֲמַתִּית

קָטָן שְׁנוּלָד וּמַחִילַת עוֹנוֹת

וְאֵת בְּשִׁמַּת בַּת יִשְׁמַעֲלָל אַחוֹת נְבוִיּוֹת (לו', ג'). בְּאֵגְדַת מְדַרְשׁ סִפֵּר שְׁמוּאֵל (פֶּרֶק יז) שְׁלִישֵׁה מוֹחֲלֵי לְהוֹן עוֹנוֹתֵיהֶם גַּר שְׁתַּנְּגִיל, וְהַעוֹלָה לְגְדֻלָּה, וְהַנּוֹשָׂא אִשָּׁה (רַשִׁ"י בְּרֵאשִׁית לו' ג').

וְחֻשְׁבְתִּי שֶׁהִרְמַז בּוֹה הוּא לְג' מוֹעֲדִים שִׁישׁ אֲצֵל אָדָם, וְהֵם: בְּרִית מִילָה, כְּנִיסְתּוֹ לְעַל מְצוֹת וְנִשְׁוֹאִין. כִּי הִנֵּה עַל יְדֵי בְרִית מִילָה זּוֹכִים לְהִיּוֹת אִישׁ יְהוּדִי בְּבְרִית עִם קוּבָה, וְכַתִּיב (בְּרֵאשִׁית יז ט) 'וְאֵתָה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר', וּמְסֻרוֹ נֶפֶשָׁם עֲלֶיהָ וְעִשׂוּ אוֹתָהּ בְּשִׁמְחָה (רֵאשׁוֹת שְׁבַת קל). לְפִיכֶךְ יֵשׁ בָּהּ עֵינֵן שֶׁל מַחִילַת עוֹנוֹת, וְאִם אֵינּוּ עֵינֵן לְקַטָּן, כִּי מִה־שִׁיךְ אֲצֵלוֹ מַחִילַת עוֹנוֹת, בָּא בַעַל הַמְדַרְשׁ וּמְגַלָּה שְׁמוֹחֲלִים עוֹנוֹת שֶׁל כָּל הַמְשַׁתְּתָפִים בְּבְרִית מִילָה. [וּבְאֵמַת יֵשׁ גַּם עֵינֵן שֶׁל מַחִילַת עוֹנוֹת מְגַלְגוּלִים קוֹדְמִים, אֲבָל מִ"מ מַחֲדַשׁ לָנוּ הַמְדַרְשׁ שְׁמוֹחֲלִים עוֹנוֹת לְכָל הַמְשַׁתְּתָפִים].

וְרַמְזוֹ לָוֶה בְּמַאֲמָרְם שִׁגְר שְׁתַּנְּגִיר הוּא כְּקַטָּן שְׁנוּלָד וּמְחַלֵּים עוֹנוֹתֵיו, וְיֵשׁ בּוֹה רְמֵז גַּם לְקַטָּן שְׁנוּלָד מִמַּשׁ, כִּי בְּבוֹאוֹ בְּבְרִית הֲרִי הוּא יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁר, וְזֶה הַקְּשֶׁר שֶׁל קִימָא שִׁישׁ לוֹ לְהַדוּת, קְשֶׁר בְּלִתֵּי יִתְנַם, וְכַמְעַשָּׂה שְׁהִיָה גְרִבֵי חַיִּים בְּרַלְיוֹן שְׁהִיָה אֲבִ"ד בְּמוֹסְקָבָה, בְּהִיּוֹתוֹ בְּעַרְב־יָמָיו בִּירוּשָׁלַיִם, רְגִיל הִיָה לְקַרָא בְּתוֹרָה בְּבֵית מְדַרְשׁוֹ מִדֵּי שְׁבַת בְּשַׁבְתּוֹ, כְּשֶׁהוּא קוֹרָא בְּנִיעִימוֹת מִיַּחַד וּבְדִקְדוּקָה רַב. רַבִּים מְבַנֵּי יְרוּשָׁלַיִם בָּאוּ לְהַתְפַּלֵּל בְּבֵית מְדַרְשׁוֹ אִף וְרַק כִּדִּי לְשַׁמֵּעַ אֶת קְרִיאָתוֹ. בְּהִגִּיעַ שְׁבַת חַל הַמוֹעֵד פְּסוּחָה, נִהְרִי הַמוֹנִים לְבֵית מְדַרְשׁוֹ עַל מִנְתַח לְשַׁמְעוֹ קוֹרָא אֶת מְגִלַת "שִׁיר הַשִּׁירִים" בְּלֵהִט נֶפֶשׁ וְבַהֲשַׁתְּפָכוֹת אֲהַבָה. בְּמִיַּחַד כְּשֶׁהִגִּיעַ לְפִסּוֹק 'הַנֶּהָךְ יִפֵּה רַעֲיָתִי, הַנֶּהָךְ יִפֵּה, עֵינֵיךְ יוֹנִים', הִיָה קוֹרָא בְּהַתְלַהּבוֹת גְּדוּלָה וּמִתְמוּגַג בְּדְמַעוֹת שְׁלִישׁ.

שְׁנֵה אַחַת, שְׂאֵל רַבִּי אֲרִיֵה לְיוֹן תְּלַמִּידוֹ הַקְּרוֹב שֶׁל רַבִּי חַיִּים בְּרַלְיוֹן אֶת רַבּוֹ מִה־הַסֵּבָה לְכֶךְ שֶׁכֶּשֶׁר הוּא מְגִיעַ לְפִסּוֹק זֶה מִדֵּי שְׁנֵה בְשִׁנָּה, מִתְמוּגַג הוּא בְּדְמַעוֹת שְׁלִישׁ, וְהֵלֵא פְּסוֹק זֶה מִתְאַר כֶּף יִפֵּה אֶת הָאֲהַבָה הַשׁוֹרְרַת בֵּין הַקְּבָה"ה לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל. וְכִי הַשִּׁיב וְסִפֵּר רַבִּי חַיִּים בְּרַלְיוֹן: בְּהִיּוֹתִי רַב בְּמוֹסְקָבָה, נִכְנַס אֵלַי פְּעַם יְהוּדִי וְאִיזוֹ לְדַבֵּר אֲתִי בִּיחִידוֹת. חֲשַׁבְתִּי לְעַצְמִי, מִי יוֹדֵעַ לְבַקֵּר אֶת צִרְה נִקְלַע אוֹתוֹ יְהוּדִי, עַד שֶׁמִּתְבַּיֵּשׁ לְדַבֵּר בְּנוֹכְחוֹת אֲנָשִׁים זָרִים. נִכְנַסְנוּ לְחֹדֵר צְדָדִי, אִף לְמַרְבֵּה הַפְּלֵא הַסוּד הִיָה שְׂאֵשִׁיתוֹ יְלָדָה בּוֹן זָכֵר לְמִזְל טוֹב, וְהוּא בָּא לְהוֹמִינֵנִי לְמוֹל אוֹתוֹ (רַבִּי חַיִּים בְּרַלְיוֹן יוֹדֵעַ הִיָה כְּמוֹהֵל מִמְחָה, וּבְהִיּוֹתוֹ גַּאב"ד מוֹסְקָבָה מִלְ רַבִּים מִיְלָדֵי יִשְׂרָאֵל). שְׂאֵלְתִּי כְּמוֹכֵן אֶת אוֹרְחֵי, הַגֵּד נָא

חִידוֹן אֵלֶּזְנֹת - נוֹשֵׂא פְּרָסִים הֵיכָן בְּפִרְשָׁתֵנוּ שְׂאֵלָה מְשַׁמְשֶׁת כְּתוּשׁוּבָה?

פְּתָרוֹן הַחִידָה - פְּרֶשֶׁת כִּי תֵצֵא:

ש. אֵילוֹ שְׁתֵּי מְצוּוֹת בְּפִרְשָׁה זוֹ קְשׁוּרוֹת לְשַׁכַּחַה? ת. אִם נִשְׁכַּח עוֹמֵר דָּגָן בְּשׂוּדָה, יֵשׁ לְהַשְׁאִירוֹ לְעֵינֵים (דְּבָרִים כד ט). אַנְחוּנו מְצוּוִים לֹא לְשַׁכּוּחַ אֶת אֲשֶׁר עִשָׂה לָנוּ עֵמֶלְקָה בְּצִאֲתָנוּ מִמִּצְרַיִם (דְּבָרִים כה ט).

שֵׁם הַזּוֹכֵה בְּסִידוֹר מִתִּיבַת מִנְחָה מְעַרֵּב בְּהוֹצֵאת "עוֹז וְהִדְר":

פְּרֶשֶׁת כִּי תֵצֵא:
ה' מֹשֶׁה אֲשֶׁר אֵלֵיָם מַחִיפָה.

פְּתָרוֹן הַחִידָה וְכֵן שֵׁם הַזּוֹכֵה, יְפּוֹרְסֵמוֹ אִי"ה בְּגִלְיוֹנוֹת הַבָּאִים הַפּוֹתְרִים נִכְוָנוּ יִכְנָסוּ לְהַגְלֵלָה אִי"ה עַל סִידוֹר מִתִּיבַת מִנְחָה מְעַרֵּב בְּהוֹצֵאת "עוֹז וְהִדְר". אֵת הַפְּתָרוֹנוֹת יֵשׁ לְשַׁלּוֹחַ אֵלֵינוּ עַד לַיּוֹם שְׁנֵי לְמַסְפַּר פֶּקֶס: 077-470-26-81 אוֹ לְמִייל: magdenot@gmail.com

נָא לְכַתּוּב שָׁם, כְּתוּבַת מְדוּקָה וְטַלְפוֹן. בְּרֵאשׁ הַדָּף לְצִיּוֹן "עוֹבֵר חִידוֹן לְנוֹעַר".

אוצרות המגיד ממעוז הישיבה

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

המשכת השפע על ידי ההתקשרות

במאמר זה מבאר רבינו את ענין מלחמתו של יעקב בשרו של עשו, ובו מבאר רבינו את שני הדרגות של המשכות המוחין, שהראשונה במחשבה והיא שורש המשכה, כשמתעוררת מחשבתו של המשפיע להתחבר במחשבתו של המקבל ולעיין בהרגשתו איך מרגיש ומה חסר לו, ועל ידי זה גופא נעשה תחילת המשכה כפי שהוא ברוחניות, כי תחילת הארת הדרגה התחתונה שהיא העני בדעת, היא על ידי ההכרה בחסרונה. ואמנם תכלית המשכה בפועל היא רק כשמחשבת העשיר ומחשבת העני מתחברים בלב אחד והעשיר מרגיש בצער העני, ובמשל הגשמי של עשיר ועני, יש בזה טעם לשבח, שאז העני שלבו של העשיר מחובר לצערו, מתרחבת דעתו כשהוא רואה שהעשיר עמו בצרה, וממילא, כיון שהעשיר עמו בצרה ודואג לרווחתו - שוב אינו נחשב לעני, ומתרחבת דעתו.

אמנם בהשפעה רוחנית עצם ההתחברות בין לב העשיר ללב העני היא עצמה עיקר ההשפעה, והיפך הסדר בגשמיות שההתחברות בין לב העני ללב העשיר היא רק הכנה להמשכה השניה שהיא רחמיו של העשיר על העני בפועל, שיתן לו ממון או מזונות. וטעם הדבר הוא כי ההשפעה ברוחניות נעשית על ידי יחוד, כלומר שהמקבל מתייחד עם רצונו ומחשבתו של המשפיע אליו, ועל ידי זה הוא מקבל את האור של המשפיע, כי ההשפעה הרוחנית היא כנר המדליק מנר, שרק על ידי הקרבה בפועל בין שני האורות מקבלים זה מזה.

וענין זה מבואר בדברי רבינו, שמדגיש כי המשכת ההטבה היא על ידי מידת יוסף שהיא המשכת הדעת אל המקבל, אשר על ידי ההתקשרות בין המשפיע למקבל, ויותר מזה, שכל עיקר המשכה מתעוררת דווקא על ידי בחינה זאת - שהיא מצד המקבל, (היינו מצד בני ישראל).

והכוונה בזה הוא כמו שנתבאר בספרי תלמידי רבינו, על הפסוק "וירא אלוקים את בני ישראל... וידע אלוקים", שבפירושו עוסק רבינו במאמר זה, ויש להבין, הלא הבורא יתברך אין בו השתנות, היתכן שלפני כן לא ראה בצערם ועכשיו ראה, הלא בוודאי אין שינוי רצון לפניו. וביארו שהכוונה היא שהקב"ה המשיך לבני ישראל את כח הראייה (שהוא החכמה), וזהו 'וידע אלוקים' - שהמשיך להם את אור הדעת, ועל ידי כך נטע בהם את אור הגאולה שהוא היציאה מגלות הדעת. והביאו סימוכין לזה ממה שפירש רבינו המגיד, שהראיה היא כינוי להשפעה של התחברות המחשבה, שעל ידי נמשכת הארת החכמה.

ומבואר בספרי תלמידי המגיד, שהתחברות זאת נעשית על ידי שצעקו בני ישראל אל ה', ועל ידי זה נתחבר הקב"ה אליהם כמשל העשיר הרואה בצער העני על ידי שמתחבר אליו לתת לב להתבונן בו, והיינו על ידי מידת יוסף - מידת ההתקשרות, שכאשר בן ישראל מתקשר אל הקב"ה בתפילתו, התקשרות שכל תכליתה להתדבק בהקב"ה ולא דווקא לפעול ישועות, אזי התקשרות זאת מרוממת את האדם אל הקב"ה, ואז ממילא הקב"ה מתקשר בו, ואז נמשכת הארת הדעת להמתיק כל הדינים.

ויש שביארו מאמר זה גם על דרך העבודה, שתחילת הכרת המקיפים של הקליפה - שורש בחינת עשיו, הוא על ידי שנותן האדם דעת להבין חסרונו וריחוקו מהש"ת, וזהו בחינת ישראל, והשלמת התיקון הוא על ידי הרחמים ממש שמרחם על נפש האלוקית להעלותה משיביתה.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

הַטַּעַם לָמָּה בַּתְּחִלָּה נִקְרָא פְּנִיָּאל בְּיַד (בראשית לב לא), וְאַחַר כֵּן (שם לב) פְּנוּאֵל בּוֹא"ו. וְהַעֲנִינוּ, כִּי יְדוּעַ שְׂמֵדַת יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל הוּא מֵדַת רַחֲמָנוּת, שהיא ממוצע המוחבר בין מידות אברהם ויצחק, שהם חסד וגבורה.

וְהִנֵּה בְּמֵדַת רַחֲמָנוּת יֵשׁ שְׁנֵי הַמְּשֻׁכּוֹת, מידת הרחמנות שעל ידה נמשכת ההשפעה, היא עצמה נבנית ומתייסדת בשני שלבים, כי הרחמנות יש בה שני מחשבות: א) שהעשיר יתקרב אל העני. ב) שיש לרחם עליו בפועל.

לְמַשָּׁל, כְּשֶׁאֶחָד הוּא עֹשִׂיר בְּאִיזָה מֵדָה שִׁיְהִיָּה בְּאִיזָה עֵינֵי שְׂכָלִי, וְרוֹאֶה לְמִי שֶׁהוּא עֹנֵי בְּזוֹ הַמֵּדָה, וְנִתְעוֹרֵר לוֹ מֵדַת רַחֲמָנוּת שְׂמֵרַחֵם עַל הָעֹנֵי עַל שִׁנְחִסְרָת מִמֶּנּוּ מִיָּדָה זֹאת, הִנֵּה מֵתְחִלָּה, קֹדֶם שְׂמֵרַחֵם עָלָיו בְּפֹעֵל וְרַק חוֹשֵׁב וּמַעֲיִין בְּחִסְרוֹנּוֹ, נַעֲשֶׂה הַמְּשֻׁכָּה רְאשׁוֹנָה בְּמֵדַת רַחֲמָנוּת שִׁיתָן לְבוֹ הַסֵּתֶפֶל עַל עֹנֵי יִסּוּרָיו וְצַעְרוֹ שֶׁל הָעֹנֵי, והיא השלב הראשון ברחמנות - שמצער עצמו בצער העני ומשתתף עימו בעינויו, [וכלשון המגיד:]

"כי העשיר אינו מרחם על העני כי אם על ידי שמצייר בעצמו מדרגת העני ויורד לסוף מדרגתו", כיון שבשעה שהעשיר מצייר את דרגת העני וצערו, והוא מכיר ומתחבר אל חסרון הדעת שיש לעני באותו ענין שחסר לו דעת להשלים מידותיו, נמצא שהדעת שלו נמשכת לאותה מדרגה של העני.

כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (שמות ב כה) 'וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹקִים, וַפִּרֵשׁ רִשִׁי' ז' ל' נָתַן לֵב עֲלֵיהֶם וְלֹא עָלֵיהֶם עֵינָיו, זוֹ הִיא הַמְּשֻׁכָּה רְאשׁוֹנָה. תחילת הגאולה היתה בכך ש'לא העלים עיניו', כמשל העשיר שכדי להמשיך בפועל את השפע של הדעת לעני צריך שבתחילה יתן לב אל העני להתחבר אליו, שיקבע בלבו שעוניו נוגע ללבו, וזהו מה שכתב רש"י 'לא העלים עיניו' כלומר שנתחבר אליהם לראות בצערם. נמצא גאולת ישראל ממצרים היתה על ידי שהקב"ה חשב בצער ישראל, וזו היא שורש המשכה (שנשלם אחר כך כשנמשך אליהם הדעת), ונתחברו ישראל עם עולם המחשבה והרצון.

וְכִיּוֹן שְׁנוֹתָיו הָעֹשִׂיר בדעת - באותה מידה שחסר לעני, יָבַע עַל הָעֹנֵי בהמשכה זאת הראשונה שהיא במחשבה שמצייר עניינו בלבו, זֶה נִקְרָא אֶצֶל הָעֹנֵי עָלֶיהָ לְשִׁרְשׁוֹ הַתְּמַתֵּק שהעני מתחבר עם השורש של השפע שעתיד למלאותו וליתן לו מה שצריך, היינו שדרגת העני כלולה על ידי מחשבתו של העשיר - בדעת השלימה שכבר שורה על העשיר ונמשכת גם לעני על ידי התחברותו אל לב העשיר, כִּי פִּיּוֹן שְׂבִיּוֹדוֹ של העשיר לְהִיטִיב עִמּוֹ ללמדו אותו ענין שכלי שחסר לעני בדעת, נמצא שמחשבתו של ה'עשיר' בדעת, שמשם מתחיל המשכת הדעת לעני נִקְרָא שִׁרְשׁוֹ, כִּי שָׁם טוֹבוֹ הַשְּׁלֵמַת הַחִסְרוֹן של העני גָּנוּז. וְהִנֵּה הַמְּשֻׁכָּה זוֹ אֵינָן לָהּ עוֹד הַתְּגַלּוֹת, כִּי הִיא עֲדִין בְּלֵב הָעֹשִׂיר והיא רק ב'כוח' ולא 'בפועל', שאפילו במחשבת העשיר עצמו עדיין לא נתגלו רחמים על העני.

וְאַחַר כֵּן נַעֲשֶׂה הַמְּשֻׁכָּה שְׁנִיָּה, והוא ההִטְבָּה בְּעֶצְמָה בפועל שמטיב לו העשיר בכך שהוא מרחם עליו ומלמדו דעת, וְהִנֵּה הַמְּשֻׁכָּה זוֹ הִיא הַמְּשֻׁכָּה רְאשׁוֹנָה נִקְרָא יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא נַעֲלָם יוֹתֵר, שהיא עדיין בדעת העשיר, לכן אינו מתגלה עד ההמשכה השניה שנתרחב דעתו של העני בדעת. וְהַמְּשֻׁכָּה (הראשונה) [השנייה] שבו כבר נתגלתה לפועל מידת טובו ורחמנותו של העשיר נִקְרָאת

עדיין בפועל על ידי בחינתו של יעקב שהיא המשכת השפע בפועל ממש לבני ישראל, **כִּי אָם נִיצַח רַק אֶת בַּחֲנִית שָׂרוּ שֶׁל עֵשָׂו, דְּהֵיִינוּ פְּרִיּוֹ מִמַּעַל** בתחילת שורש המשכת הפרי מהשורש שהוא המשכה הראשונה, שעל ידי התחברות זאת בטל שורש כוחו של עשיו, ולכן **כְּתִיב פְּנִיאַ ל בְּיָד, בְּהַעֲלֵם** כיון שהמשכה היא רק במחשבה.

וְאַחַר כֵּן כְּתִיב (בראשית לבלב) **וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כְּאִשֶּׁר עֵבֶר, דְּהֵיִינוּ שְׂעֵבֶר הַמְּשָׁכָה שְׁנִית** מהמחשבה שכבר נמשכה - **לְהַתְּגַלּוֹת**, שספירת התפארת נקראת 'שמש', **וְהָיָה לוֹ פֶּחַ שְׂיִגְבִיר יָדוֹ עַל עֵשָׂו** ולא רק במחשבה אלא גם בפועל ממש, **עַל כֵּן קָרָא הַמְּקוֹם פְּנִיאַל בְּיָד** שהיא המשכה לתוך המידות ולרחמים בפועל שהיא בחינת ו' - תפארת, **שְׂפָכֶר נִמְשָׁךְ בְּהַתְּגַלּוֹת**.

יוסף שהיא ההתקשרות בין המשפיע למקבל. ורבינו מאריך בזה כאן לבאר שההטבה אינה כמו בגשמיות על ידי נתינה, אלא היא השפעה רוחנית של חכמה שהיא על ידי התחברות, מכח מידת יוסף.

וְאַחַר כֵּן, כְּשֶׁנִּתְגַּלְּהָ הַמְּדָה הַהוּא מְעַשִּׂיר לְעֵנִי, אִזְ נִקְרָא יַעֲקֹב שהיא מידת הרחמים - מידת התפארת הנרמזת כידוע באות ו' של שם הוי"ה (הנמשכת מכח החכמה והבינה שהם אותיות י' ה' בשם הוי"ה). **וְזֶהוּ לֹא עֵייל בְּלִי ו' שְׁנִית** בחינת ההתקשרות הנקראת ו', אינה מאירה בשלימות בלי ו' שניה שהיא המשכה במידת הרחמים שהיא בחינת יעקב המחברת בפועל בין המשפיע למקבל כבריך התיכון, **דְּהֵיִינוּ שְׁנִי הַמְּשָׁכוֹת הַנְּזָכֵר**.

וְזֶהוּ מִתְחַלְּהָ, כְּשֶׁגְבֵר יַעֲקֹב עַל שָׂרוּ שֶׁל עֵשָׂו, עַדִּין לֹא הָיָה לוֹ הַתְּגַלּוֹת ליעקב מהמשכה ראשונה שהיא במחשבה, להמשכה שניה שהיא בפועל, **כִּי לֹא הָיָה עַדִּין הַתְּגַלּוֹת**

יַעֲקֹב, והיא ההטבה לעני בפועל, הנקראת בתואר "יעקב" כיון שהיא נגמרת, ובחינת "יעקב" הוא כיוני לגמרו של דבר. ואע"פ שביאר רבינו לעיל שהמשכה שניה היא ההטבה בעצמה, שנותן לעני, כלומר שמלמדו דעת, כדיבור הבא מבאר רבינו חילוק נוסף דק ועמוק בתוך ההמשכה השניה גופא, שיש בה את הפעולה כפי שהיא מצד המשפיע ויש את התוצאה כפי שהיא ניכרת בכליו של המקבל, שפעולת ההתקשרות מהעשיר לעני שהם בבחינת רב ותלמיד או אב ובנו המתחברים יחד בדעת, היא בחינת יסוד שהוא היחוד, ואילו מצד התוצאה שהיא ההשפעה כפי שניכרת ומתקבלת מצד העני היא הדעת שמקבל, והדעת הוא בחינת יעקב.

וּבְאֵמַת פַּעוֹלַת הַהַמְּשָׁכָה עֲצָמָה נִקְרָא יוֹסֵף "עצם ההמשכה" החיבור בין ההמשכה הראשונה שהעשיר חושב על העני אל ההמשכה השניה שהיא הרחמים, הוא ההתקשרות, שהוא המעבר בין ההמשכה הראשונה אל השניה, וזהו עצמות ההמשכה דהיינו החיבור בין המחשבה הראשונה אל המחשבה השניה שהיא הרחמים בפועל, ומכח ההתקשרות בין העשיר לעני נמשכת בחינת יעקב שהיא הדעת המתפשטת ונמשכת ממשפיע למקבל, **וְזֶהוּ תְּלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף**, שההמשכה השניה שהיא בחינת יעקב נמשכת מכח בחינת יוסף הנזכרת, וזהו תולדות יעקב - כח מידת ההולדה שממנה נולדת מידת יעקב, היא בחינת יוסף, **אֶךְ הַהֲטָבָה עֲצָמָה, מְצִיאוֹת הַהֲטָבָה שֶׁמִּלְמַדוֹ דַּעַת בְּפוּעַל, נִקְרָא יַעֲקֹב** כיון שהיא נמשכת לגילוי מכח ההמשכה הראשונה, והיא בחינת "יעקב" ורגל להמשכה הראשונה, וגם מהותה היא התגלות הדעת למטה בדרגה התחתונה שהיא "יעקב".

וְהִנֵּה הַהֲטָבָה, מְאִיְזָה מְדָה שְׁתֵּיהֶן באופן פרטי מכל מידה ומידה, **שְׂרֻשָּׁה הִיא מְשׁוּרֵשׁ כָּל הַמִּידוֹת דְּהֵיִינוּ מִחֻכְמָה, כִּי הַחֻכְמָה תְּחִיָּה בְּעֵלְיָה** (קהלת ז יב), והיא שורש כל צינורות החיות שנמשכים דרך כל המידות.

וענין זו היא הקדמה לכך שרבינו ממשיך ומבאר שגם בבחינת ההטבה שיוצאת כבר לפועל, יש שני חלקים, האחת היא כאשר היא עדיין בבחינת חכמה, היינו יחוד במחשבה שבה ההשפעה מתקבלת רק בעולם המחשבה, והשניה היא כשהיא נעשית עצם מעצמיו של המקבל לאחר שכבר נתקבלה בו בשלימות:

והיא התעוררות ההטבה מה שמשים לבו להשתתף בצער העני היא **הַשְּׂפָעָה הַזְּרָעִית** התעוררות הראשונה להתחבר אל העני, שהיא בגדר זרע האב היוצא ונמשך מהמוח ה**נִמְשָׁכָה לְיוֹסֵף** שנמשכת לאחר הסדר הראשון של המשכה שנותן העשיר לב להתבונן על ידי בחינתו של יוסף המעוררת את ההמשכה, **דְּהֵיִינוּ הַמְּחַשְׁבָה הַנְּזָכֵר** המתחברת עם הדרגות הנמוכות שהם בחינת 'עני', על ידי בחינתו של

בס"ד

מהדורה חדשה מפוארת, מאידת עינים, שלא נראה נמזתה אור המאיר המבואר

ממוהר"ר זאב וואלף מזוזטאמור

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

יצא לאור
כרך שלישי
במהדורה
המבוארת
בראשית ב'
תולדות - וישב

מדרשת ביכור טוב

פרי צדיק

על התורה ומועדים

עם
ביאור משולב

לדורות רבי צדיק הכהן
מלובלין זצ"ל

התנ"ך

את ליכודת החזרה

עם תורתו המאירה של רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל

היום של תורה

להשיג בחנויות הספרים

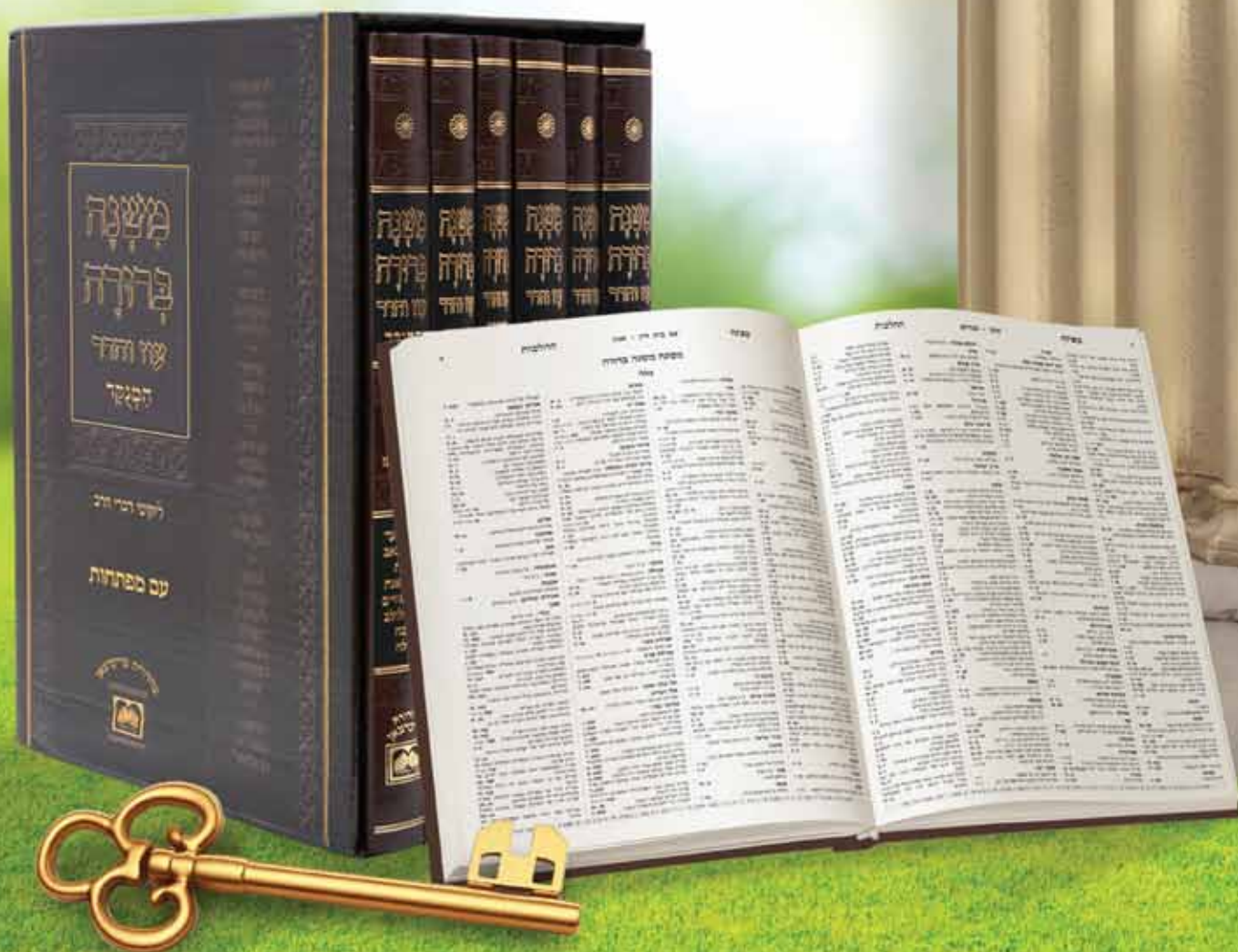
מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ש השערים נפתחים:

משנה ברורה

עם המפתח המפואר

מהדורה חדשה של המשנה ברורה המפואר 'עוז והדר' בתוספת מפתחות מפוארים ומפורטים על כל ההלכות המובאות במשנ"ב, ביאור ושעה"צ בנוסף לשלל מעלות המהדורה המנופה ומזוקקת, עם מראה מקומות והוספות רבות

מסעי

היום של תורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים